

Вазорати рушди иқтисод
ва савдои Ҷумҳурии
Тоҷикистон



Шӯрои машваратии назди
Президенти Ҷумҳурии
Тоҷикистон оид ба беҳтар
намудани фазои сармоягузорӣ



РУШДИ БОЗОРИ СУҒУРТА ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН: ТАҲЛИЛ ВА ТАВСИЯҲО

ҲИСОБОТИ ГУРӯҲИ КОРӢ
ОИД БА БЕҲТАР НАМУДАНИ ФАЗОИ САРМОЯГУЗОРӢ ВА
СОҲИБКОРӢ ДАР БАҲШИ СУҒУРТА ДАР ҶУМҲУРИИ
ТОҶИКИСТОН

Дар ҳамкорӣ бо:



ДУШАНБЕ 2014

Мундариҷа

САРСУҲАН	3
БОБИ 1. МОҲИЯТ ВА МАВҚЕИ НИЗОМИ МУОСИРИ СУҒУРТА ДАР РУШДИ ИҚТИСОДИЁТИ МИЛЛӢ	
1.1. Моҳият ва аҳамияти суғурта дар рушди иқтисодиёти мамлакат.....	5
1.2. Таҷрибаи ҷаҳонии рушди суғурта.....	7
1.3. Стандартҳои байналмилалӣ суғурта.....	22
БОБИ 2. МАСЪАЛАҲОИ РУШДИ БОЗОРИ СУҒУРТА ДАР ТОҶИКИСТОН: ТАҲЛИЛ ВА ТАВСИЯҲО	
2.1. Вазъи муосири бозори суғурта дар мамлакат.....	25
2.2. Сохтори низоми танзим ва назорати баҳши суғурта.....	44
2.3. Заминаҳои ҳуқуқии танзими бозори суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	50
БОБИ 3. САМТҲОИ АФЗАЛИЯТНОКИ РУШДИ БАХШИ СУҒУРТА	
3.1. Самтҳои рушд ва афзалиятҳои дарозмӯҳлат дар соҳаи суғурта.....	65
3.2. Вазифаву тадбирҳои мушаххас	66
ХУЛОСА	67
ЗАМИМАҲО:	
1. Маълумот доир ба ширкатҳои суғуртавии ватанӣ.....	69
2. Хизматрасониҳои суғуртавӣ аз ҷониби ширкатҳои суғуртавии Ҷумҳурии Тоҷикистон.....	77
3. Рӯйхати санадҳои меъёрии ҳуқуқии баҳши суғурта.....	80
4. Фармоиши Вазорат.....	82
5. Нусхаи протоколҳо.....	84
ЛОИҲАИ НАҚШАИ ҶОРАБИНИҲОИ ҲУКУМАТИ ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН ОИД БА БЕҲТАР НАМУДАНИ ФАЗОИ САРМОЯГУЗОРӢ ВА СОҲИБКОРӢ ДАР БАХШИ СУҒУРТА ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН	

САРСУХАН

Баҳши суғурта яке аз унсурҳои муҳими таркибии баҳши молиявии иқтисодии мамлакатҳо ба ҳисоб рафта, метавонад дар шароити гузариш ба муносибатҳои бозорӣ ба ҳалли масъалаҳои мубрами иҷтимоӣ иқтисодӣ мусоидат намояд.

Мавриди зикр аст, ки суғурта ҳамчун низоми ҳимоя ва дастгирии манфиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ, дар самти таъмини бехатарии ҳаёт, саломатӣ ва молу мулк унсуре асосии иҷтимоӣ иқтисодии ҷомеа ба ҳисоб рафта, барои пешрафти соҳаҳои иқтисодӣ ва хоҷагии халқ муҳим арзёбӣ мегардад. Суғурта ба амалишавии принсипи тақсимоии зарарҳои тарафайн байни суғурташаванда ва суғуртакунанда равона карда шуда, ҳамзамон дар шароити иқтисоди бозоргонӣ ҳамчун яке аз намудҳои фаъолияти соҳибкорӣ ва гирифтани фоида ба ҳисоб меравад.

Дар баробари он ки ба аҳолии кишвар 16 ширкати суғуртавӣ хизматрасониҳои суғуртавино анҷом медиҳанд, саҳми баҳши суғурта дар маҷмӯи маҳсулоти миллии мамлакат ҳамагӣ 0,3 фоизро ташкил медиҳад, ки ин хеле ночиз аст.

Дар ин замина дар қатори соҳаҳои дигари иқтисодӣ яке аз самтҳои афзалиятноки ислоҳот дар мамлакат рушди баҳши суғурта маҳсуб меёбад. Зеро муҳити имрӯзае, ки мо дар он ҳаёт ва фаъолият менамоем, пур аз ҳодисаҳои ғайриҷашмдошт аз қабилҳои обхезӣ, сӯхтор, заминларза, садамаҳо, муфлисшавӣ ва дигар ҳолатҳо мебошад ва ба вуқӯъ омадани онҳо боиси расидани зарари зиёди моддӣ ба шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ мегардад.

Фароҳам овардани шароити мусоиди сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар баҳши суғурта ва фаъолияти пурсамари ширкатҳои рақобатпазири суғуртавӣ имкон медиҳанд, ки маблағҳои аз ҳисоби суғурта ҷамъоваришуда барои рушди соҳаҳои мухталифи иқтисодӣ сармоягузорӣ карда шаванд.

Бинобар ин солҳои охир тавачҷӯҳи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ба рушди баҳши суғурта афзуда, таи солҳои истиқлолият дар ин самт як қатор санадҳои меъёрию ҳуқуқӣ қабул карда шудаанд, ки дар маҷмӯъ ба инкишофи соҳа мусоидат намуданд.

Дар ин радиф, бо мақсади рушди фаъолияти суғуртавӣ, таъсиси ширкатҳои рақобатпазири баҳши суғурта ва бештар намудани воридоти маблағ ба бучети ҷумҳурӣ аз ҳисоби суғурта, доир намудани таҳлилҳои амиқ ва таҳияи тавсияҳо оид ба ташаккули баҳши мазкур дар ҷумҳурӣ аҳамияти беандоза дорад.

Бо ин мақсад, дар банди 4-и Протоколи ҷаласаи XI-уми Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба бештар намудани фазои сармоягузорӣ аз таърихи 30 апрели соли 2013 супориш дода шуд, ки: «вазирати рушди иқтисод ва савдо, молия якҷо бо вазорату идораҳои марбута, бо ҷалби баҳши хусусӣ ва шарикони рушд оид ба бештар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар баҳши суғурта

таҳлили зарурӣ гузаронида, натиҷаҳои онро бо тавсияҳои мушаххас ба чаласаҳои ояндаи Шӯро пешниҳод намоянд».

Қиҳати иҷрои пурраи ин супориши протоколӣ дар назди Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон бо иштироки намоёндагони вазорату идораҳо, бахши хусусӣ ва бо дастгирии шарикони рушд гурӯҳи корӣ таъсис дода шуда, оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорику соҳибкорӣ дар бахши суғурта таҳлил гузаронида шуд.

Гурӯҳи корӣ таҷрибаи ҷаҳонии рушди суғурта, стандартҳои байналмилалӣ фаъолияти суғуртавӣ, вазъи муносири рушди бозори суғуртаи мамлакат ва мушкилоти онро мавриди таҳлил ва омӯзиш қарор дода, натиҷаҳои онро дар ҳисоботи мазкур бо тавсияҳои мушаххас дарҷ намудааст.

Дар заминаи Ҳисобот ва тавсияҳои омодашуда лоиҳаи Нақшаи чорабиниҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар бахши суғурта таҳия гардида, ба чаласаи 13-уми Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ пешниҳод карда мешавад.

Қобили тазаккур аст, ки дар фаъолияти гурӯҳи корӣ оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар бахши суғурта шарикони рушди Тоҷикистон, аз ҷумла Бонки Ҷаҳонӣ саҳмгузорӣ намудаанд. Махсусан қайд кардан лозим аст, ки дар ҷараёни баррасии масъалаҳои марбут ба соҳаи суғурта Ҳисоботи барномавии Бонки Ҷаҳонӣ “Масъалаҳои асосии бахши суғурта дар Тоҷикистон”, ки моҳи феввали соли 2013 таҳия гардида буд, ба инбат гирифта шудаанд.

Ҳисоботи мазкур аз сарсухан, се боб, ки моҳият ва мавқеи низоми муносири суғурта дар рушди иқтисодиёти миллӣ, масъалаҳои рушди бозори суғурта дар Тоҷикистон ва самтҳои афзалиятноки рушди ин бахшро инъикос менамоянд, ҳулоса ва замимаҳо иборат мебошад.

БОБИ 1. МОҲИЯТ ВА МАВҶЕИ НИЗОМИ МУОСИРИ СУҒУРТА ДАР РУШДИ ИҚТИСОДИЁТИ МИЛЛӢ

1.1. МОҲИЯТ ВА АҲАМИЯТИ СУҒУРТА ДАР РУШДИ ИҚТИСОДИЁТИ МАМЛАКАТ

Бахши суғурта яке аз бахшҳои муҳими иқтисодиёти миллӣ ва хоҷагии ҷаҳонӣ ба ҳисоб меравад. Рушди устувори бахши суғурта дар иқтисодиёти миллӣ, ҳимояи суғуртавии манфиатҳои молу мулкӣ шаҳрвандон ва субъектҳои хоҷагидорӣ ва ҷуброни саривақтии талафотро таъмин менамояд, ки ба фаъолияти мунтазами корхонаҳо, барқарор намудани моликияти хусусӣ, даромад, саломатӣ ва сатҳи зиндагии шаҳрвандон мусоидат менамояд.

Суғурта яке аз қисмҳои таркибии робитаҳои иқтисодии байни одамон дар ҷараёни истеҳсолот, тақсимот, мубодила ва истеъмоли неъматҳои моддӣ ба ҳисоб рафта, тавассути он товони зарар, ки дар рафти фаъолияти хоҷагӣ ва ҳаёти одамон ба вучуд меояд, кафолат дода мешавад.

Дар замони муосир доир ба таснифоти фаъолияти суғурта нуқтаи назари гуногун ҷой дорад. Дар бештари кишварҳо суғуртаро ба ду намуди асосӣ ҷудо менамоянд: суғуртаи ҳаёт ва намудҳои дигари суғурта, ки бо суғуртаи ҳаёт алоқаманд нестанд.

Дар баробари ин, дар таҷрибаи фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ се самт ва ё се шакли суғурта: **молу мулкӣ, шахсӣ ва масъулият** муайян карда шудааст.

Дар суғуртаи шахсӣ, объекти суғурта - манфиатҳои молу мулкӣ алоқаманд ба ҳаёт, саломатӣ, қобилияти меҳнатӣ ва бо нафақа таъмин гардидани суғуртакунанда ё шахси суғурташуда, ба ҳисоб меравад. Ба суғуртаи шахсӣ дохил мешаванд:

- Суғуртаи ҳаёт.
- Суғурта аз ҳодисаҳои нохуш.
- Суғуртаи тиббӣ.

Дар суғуртаи молу мулк, объекти суғурта - манфиатҳои молу мулкӣ, ки бо ихтиёрдорӣ, истифодабарӣ ва идоракунии молу мулк алоқаманд мебошад, ба ҳисоб меравад. Ба суғуртаи молу мулкӣ шаклҳои зерини суғурта дохил мешаванд:

- Суғуртаи амвол;
- Суғуртаи масъулият;
- Суғуртаи таваккали соҳибкорӣ;
- Суғуртаи таваккали молиявӣ.

Дар баробари ин ба суғуртаи амвол шаклҳои зерини суғуртакунонӣ дохил мешаванд:

- Суғуртаи молу мулкӣ муассисаҳо ва ташкилотҳо;
- Суғуртаи молу мулкӣ шаҳрвандон;
- Суғуртаи нақлиёт (воситаҳои нақлиёт ва борҳо);

- Суғуртаи дигар намуди молу мулк ғайр аз намудҳои дар боло зикршуда.

Дар суғуртаи масъулият, объекти суғурта - манфиатҳои молу мулкии алоқаманд бо подоши зарари суғуртакунанда, ки ба шахси сеюм расонида шудааст, шомил мебошад. Ба суғуртаи масъулият шаклҳои зерини суғурта дохил мешаванд:

- Суғуртаи масъулияти шахрвандии дорандагони воситаҳои нақлиёт;
- Суғуртаи масъулияти шахрвандии интиқолдиҳанда;
- Суғуртаи масъулияти шахрвандии муассисаҳо – дорои сарчашмаи баланди хатар;
- Суғуртаи масъулияти касбӣ;
- Суғуртаи масъулият барои иҷро накардани ўҳдадорихо;
- Дигар намудҳои суғуртаи масъулияти шахрвандон.

Қобили тазаккур аст, ки бахши рушдёфтаи суғурта густариши фаъолияти истеҳсолӣ ва соҳибкориро таъмин менамояд. Чунки ҳангоми дар фаъолияти субъектҳои иқтисодӣ ба миён омадани ҳолатҳои номусоиди хусусияти табиӣ, техникӣ ва ё молиявӣ дошта тавассути суғурта талафот рупуш карда шуда сатҳи пешакӣ ноилшудаи фаъолият ва натиҷаҳои молиявӣ барқарор карда мешаванд. Доираи паҳншавии талафот маҳдуд гардида таъсири он ба дигар субъектҳои иқтисодӣ пешгирӣ карда мешавад. Тавассути суғурта талафоти ибтидоӣ ҳангоми рӯй додани ҳодисаи суғуртавӣ дар сатҳи микроиқтисодӣ фаро гирифта шуда раванди мунтазами такрористеҳсол дар сатҳи макроиқтисодӣ таъмин мегардад. Ҳамин тариқ, бахши суғурта ба сифати унсури муътадилкунандаи макроиқтисодии иқтисодиёти миллӣ баромад менамояд.

Махсусан дар шароити табодуллоти сифатӣ дар низоми иҷтимоию иқтисодӣ ва ташаккули муносибатҳои бозорӣ масъалаи рушди васеи бахши суғурта ҳамчун низоми таъминкунандаи ҳимояи манфиатҳои молу мулки ва иҷтимоии субъектҳои хоҷагидорӣ аҳамияти калонро соҳиб мегардад. Зеро гузариш ба иқтисодиёти бозорӣ дар назди давлат як қатор вазифаҳои муҳими макроиқтисодиро, ки ҳалли босуръат ва самаранокро талаб менамоянд, мегузорад. Аммо амалигардонии онҳо бе истифодаи воситаҳо ва фишангҳои бозорӣ, ки суғурта муҳимтарини онҳо мебошад, имконнопазир аст.

Вазифаи асосии бахши суғурта ҳамчун бахши махсусгардонидашудаи иқтисодиёт ташкили низоми ҳимояи манфиатҳои молу мулкии шахрвандон ва шахсони ҳуқуқӣ, ки чуброни воқеии талафоти дар натиҷаи намудҳои гуногуни фаъолият, зухуроти ғайричашмдошти табиӣ, садамаҳои техногенӣ, фочиаҳо, ҳолатҳо ва ҳодисаҳои манфии иҷтимоӣ таъмин менамояд, ва инчунин фароҳам овардани муҳити боэътимод ва устувори хоҷагидории барои рушди иқтисодӣ зарур мебошад.

Ҳамзамон хусусияти хоси фишанги суғуртавӣ аз он иборат мебошад, ки он на фақат метавонад вазифаи ҳимояи манфиатҳои молу мулкии корхонаҳо ва шахрвандонро амалӣ гардонад, балки инчунин аксарияти вазифаҳои макроиқтисодии давлатро низ ҳалл намояд.

Дар мамлакатҳои дорой иқтисодиёти рушди устувор бахши суғурта нақши яке аз бахшҳои стратегии иқтисодиётро мебозад, зеро:

- Хароҷоти иҷтимоии бучети давлатро кам намуда, маблағҳои озодшударо ба барномаҳои муҳими иҷтимоии давлатӣ рағона месозад;
- Ба мӯътадил гардидани вазъи иҷтимоӣ иқтисодӣ дар ҷамъият ба сифати унсури ҷудонашавандаи низоми ҳимояи иҷтимоӣ аҳоли аз ҳисоби амалигардонии намудҳои аз нигоҳи иҷтимоӣ муҳими суғурта (суғуртаи иловагии нафақа, суғуртаи дарозмуддати ҳаёт, суғуртаи масъулияти шаҳрвандии соҳибони воситаҳои нақлиёт ва ғайра) мусоидат менамояд.
- Ба таҳкими низоми молиявии давлат таъсири назаррас мерасонад, зеро тибқи стандартҳои эътирофшудаи ҷаҳонӣ бахши суғурта бахши ба тағйироти гуногун зудмубоқишаванда сарчашмаи доимии дохилӣ ва нисбатан бозғаймӣ сармоягузориҳо ба иқтисодиёти мамлакат ба ҳисоб меравад (дар ИМА қариб 30%-и маблағгузориҳои дарозмуддат ба иқтисодиёт ба маблағҳои ширкатҳои суғуртавӣ рост меояд, ки суғуртаи дарозмуддати ҳаётро амалӣ мегардонанд).
- Тавассути ҳимояи суғуртавӣ сатҳи талаботи пардохтпазир дар иқтисодиёт барқарор ва таъмин карда мешавад. Аз нуқтаи назари иқтисодӣ суғурта рағанди азнавтақсимкунии воситаҳои пулиро ба роҳ мебаронад. Маҳз мавҷудияти муносибатҳои азнавтақсимкунӣ моҳияти суғуртаро муайян намуда, онро дар баробари муносибатҳои молиявӣ қарзӣ мегузорад.
- Тавассути суғурта роҳандозии маблағҳои андӯхтшуда барои рушди иқтисодиёти миллӣ амалӣ гардонида шуда суғурта функцияи сармоягузорию иҷро мекунад. Таҷрибаи ҷаҳонӣ нишон медиҳад, ки мамлакатҳои маблағҳои зиёд андӯхтнамуда, ба рушди нисбатан босуръати иқтисодӣ тамоюл доранд. Дар фарқият аз бонкҳои тижоратӣ, ки дар ҷалби кӯтоҳмуддати маблағҳои пулӣ махсус гардонида мешаванд, ширкатҳои суғуртавӣ (махсусан ширкатҳои суғуртаи ҳаёт) маблағҳои дар намуди ҳаққи суғуртавӣ бадастовардашударо дар давоми муддати дароз, яъне зиёда аз 10 сол, ихтиёрдорӣ менамоянд.

Бо назардошти бартариятҳои қайдкардашудаи бахши суғурта амалӣ намудани як қатор тадбирҳои қонунгузорӣ ва маъмурий кифоя мебошад, то ки барои истифодаи иқтисодӣ азими иқтисодии бахши суғурта баҳри рушди устувори иқтисодиёти миллӣ имконият фароҳам оварда шавад.

1.2. ТАҶРИБАИ ҶАҶОНИИ РУШДИ СУҶУРТА

Суғурта дар миқёси ҷаҳонӣ яке аз соҳаҳои босуръат инкишофёбандаи фаъолияти соҳибкорӣ мебошад. Ҳаҷми созишҳои суғуртавӣ дар бозори ҷаҳонии молиявӣ ҳамасола меафзоянд. Мутобиқи маълумоти дастрасшуда (ҷадвали №1) соли 2012 ҳаҷми умумии маблағҳои аз ҷониби ширкатҳои

суғуртави дар тамоми ҷаҳон ҷалбшуда ба 4,6 трлн.доллари ИМА баробар гардида, нисбат ба соли 2011 - 2,4 фоиз афзоиш ёфтааст¹.

Ҷадвали №1

Қиёси маҷмӯи кишварҳо дар бозори ҷаҳонии суғурта дар соли 2012 ва нишондиҳандаҳои асосии он

маҷмӯи дар соли 2012 (2011)	Давлатҳо	Маблағи суғурта-вӣ с.2012, бо \$ млн.	Афзоиши маблағҳои суғуртави бо назардошти таваррум, бо %	Ҳиссаи бозори суғурта дар соли 2012 (2011), бо %
1 (1)	ИМА	1270884	1,9	27,55 (26,22)
2 (2)	Ҷопон	654112	7,9	14,18 (14,26)
3 (3)	Британияи Кабир	311418	-2,1	6,75 (6,95)
4 (6)	Ҳитой	245511	5,2	5,32 (4,83)
5 (4)	Франса	242459	-5,5	5,26 (5,94)
6 (5)	Олмон	231908	0,3	5,03 (5,34)
7 (7)	Итолиё	144218	-5,7	3,13 (3,49)
8 (8)	Кореяи Ҷанубӣ	139296	9,0	3,02 (2,84)
9 (9)	Канада	122532	0,7	2,66 (2,64)
10 (10)	Нидерландия	100342	-2,5	2,18 (2,41)
23 (25)	Люксембург	29263	32,6	0,63 (0,51)
24 (19)	Руссия	26027	14,8	0,56 (0,94)
25 (24)	Финляндия	25841	6,1	0,56 (0,55)
50 (49)	Украина	3047	6,8	0,07 (0,07)
63 (65)	Қазоқистон	1419	14,7	0,03 (0,03)
88 (-)	Белоруссия	520	15,2	0,01 (-)
	Ҷамағӣ	4612514	2,4	100

Дар баҳши суғуртаи ИМА ва Аврупо шуғли аҳоли мувофиқан 1,4 миллион ва 1 миллион нафарро ташкил медиҳад. Агар шумораи ҷойҳои корие, ки ба воситаи сармоягузориҳои баҳши суғурта таъсис меёбанд, ба назар гирифта шаванд, онгоҳ ин рақамҳо ба қадри назаррас меафзоянд. Миқёси шуғли аҳолиро дар баҳши суғурта метавон бо шумораи аз ҷиҳати иқтисодӣ фаъоли аҳоли қиёс намуд, ки аз шумораи назарраси ҷойҳои

¹ Ахбори маъмур аз ҷониби ширкати азнавсуғуртакунандаи швейтсариягии Swiss Re дар ҳисоботи Sigma 3/2013 «World insurance in 2012: Progressing on the long and winding road to recovery» нашр шудааст.

кори иловагии тавассути фаъолияти бомуваффақияти бахши суғурта ва ё бевосита аз он ташкилшаванда, шаҳодат медиҳад.

Тавре аз чадвали №1 бармеояд, мавқеи пешбарандаро дар бозори ҷаҳонии суғурта ИМА ишғол менамояд, ки ба он 27,6 ҳиссаи бозори ҷаҳонии суғурта рост меояд. Ин мамлакат мавқеи худро нисбат ба соли 2011 (26,2% ҳиссаи бозори ҷаҳонӣ) тавонист боз ҳам устувор намояд. Баъди ИМА мавқеи дуюмро Ҷопон бо 14,2% -и бозори ҷаҳонии суғурта ва Британия Кабир - 6,75% ишғол менамоянд. Ба панҷгонаи пешсаф Хитой - 5,32% ва Фаронса -5,26% дохил шуда Олмон бо 5,03% аз ин панҷгона баромад.

Ҳамзамон қобили қайд аст, ки аз рӯи ҷамъовариҳои маблағҳои суғуртавӣ дар чунин мамлакатҳо афзоиш ба назар мерасад, аз ҷумла Олмон (0,3%), Швейтсария (2,4%), Ирландия (2,0%), Белгия (4,9%), Люксембург (32,6%), Россия (14,8%), Финляндия (6,1%), Норвегия (9,9%), Полша (5,3%), Туркия (6,3%) ва Беларус (15,2%).

Дар соли 2012 ҳаҷми маблағҳои ҳақи суғуртавӣ оид ба суғуртаи ҳаёт ба 2,3% афзуда 2,621 трлн. доллари ИМА-ро ташкил додаанд. Ҳол он ки дар ҳамин давра ин нишондиҳанда оид ба суғуртаи таввақал ба 2,6% (нисбат ба 1,9%-и афзоиш дар соли 2011) афзоиш ёфта 1,992 трлн. доллари ИМА-ро ташкил дод.

Бозори муосири суғуртавӣ низоми мураккаб ва ба хоҷагии ҷаҳонӣ ҳамгироишударо менамояд, ки аз унсурҳо, робитаҳо ва фишангҳои гуногун иборат мебошад. Ширкатҳои суғуртавӣ хизматрасониҳои суғуртавиرو амалӣ намуда, гардиши маблағҳо дар бозори сармоя таъмин менамоянд. Маблағҳои ҷамъоваришудаи ҳаққи суғуртавии суғурташавандагон сарчашмаи афзоишбандаи маблағҳои пулӣ мебошанд.

Бозори рушдёфтаи суғурта имконияти ҷалб намудани захираҳои назаррасро аз фурӯши маҳсулоти суғурта фароҳам меорад. Айни замон дар мамлакатҳои тараққикарда 90%-и тамоми таваққалҳо суғурта карда шуда суғуртаи ҳаёт 57% ва ё 2,3 трлн.долл. ИМА ва суғуртаи ғайри ҳаёт 43% ва ё 1,7 трлн. долл. ИМА-ро ташкил медиҳад.

Бо мақсади таҳлил намудани таҷрибаи ҷаҳонии фаъолияти суғуртавӣ бозори суғуртаи мамлакатҳоеро, ки мавқеи пешбарандаро дар бозори ҷаҳонии суғурта ишғол менамоянд мавриди омӯзиш қарор медиҳем.

Бозори суғуртаи ИМА

Дар Иёлоти Муттаҳидаи Амрико ду навъи ширкатҳои суғуртавӣ фаъолият мекунанд - ҷамъияти саҳомӣ ва ҷамъияти суғуртаи байниҳамдигарӣ. Ширкатҳои давлатии суғуртавӣ вучуд надоранд. Саҳмияҳои ҷамъиятҳои саҳомиро ҳам шахсони воқеӣ ва ҳам шахсони ҳуқуқӣ харида метавонанд. Ширкатҳои суғуртавӣ се навъи суғуртаро анҷом медиҳанд: иҷтимоӣ (суғуртаи ҳаёт ва саломатӣ, тиббӣ, нафақа, амонатӣ), тичоратӣ (доираи васеъ) ва амволӣ (суғуртаи биноҳо, автомобилҳо ва дигар амволи шахрвандон).

Дар ИМА суғуртаи шахсӣ бештар инкишоф ёфтааст. Ҳамасола дар ИМА танҳо барои суғуртаи дарозмуддати ҳаёт қариб 350 млрд. доллари

ИМА чамъоварӣ мегардад, ки ин маблағ сеяки маблағи умумии сармоягузориҳоро ба иқтисодиёти миллӣ ташкил медиҳад.

Суғуртаи шахсӣ ба суғуртаи ҳаёт, суғурта аз бемориҳо ва фалокатҳо тақсим мешавад. Суғуртаи ҳаёт дар навбати худ ба суғурта дар мавриди фавтидан ва суғуртаи пасандоз тақсим мешавад. Суғуртаи дар мавриди фавтиданро ба мӯҳлати муайян ё якумрӣ бастан мумкин аст. Суғуртаи пасандоз ба мӯҳлати муайян баста шуда, маблағи суғурта хангоми ба синни муайян расидани шахси суғурташуда, ки онро шартнома муқаррар кардааст, пардохт карда мешавад. Суғуртаи хусусии тиббӣ нисбатан васеъ паҳн гардида, аз ибтидои соли 2014 дар ИМА бо мақсади дастрас намудани хизматрасониҳои тиббӣ ба тамоми аҳолии мамлакат, аз ҷумла аҳолии камбизоат суғуртаи ҳатмии тиббӣ ҷорӣ карда шуда истодааст.

Суғуртаи соҳаи қарзӣ-молиявӣ аз ҷиҳати аҳамиятнокии намудҳои суғурта дар ҷои дуҷум меистад, ки ин дар мамлакат дар соҳаи савдо ва хизматрасонӣ васеъ паҳн шудани принципҳои ҳисобҳои қарзиро мефаҳмонад.

Дар ИМА танзими бозори суғурта ғайримарказонидашуда буда, дар доираи ҳар як иёлот дар асоси қонунгузори алоҳидаи бахши суғурта амалӣ гардонида мешавад. Ҳар як штат низоми мустақили суғурта ва мувофиқан мақоми алоҳидаи назорати суғуртаро соҳиб мебошад, ки меъёрҳои фаъолияти суғуртавино муқаррар намуда, назорати ширкатҳои суғуртавии амалкунандаро анҷом медиҳад. Мақоми ягонаи назорат дар бахши суғурта вуҷуд надорад. Дар сатҳи федералӣ танҳо ҷанбаҳои алоҳидаи фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ танзим карда шуда, назорат ва танзими асосӣ аз ҷониби мақомоти иёлоти назорати суғурта амалӣ гардонида мешавад. Танзими ғайримарказонидашуда боиси ба миён омадани фарқиятҳои назаррас дар шароити фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ, меъёрҳо ва талабот ба онҳо дар иёлотҳои гуногун гардидааст.

Бояд қайд кард, ки дар натиҷаи бӯҳрони молиявии ҷаҳонӣ аз соли 2009 инҷониб дар низоми танзим ва назорати бозори молиявии ИМА ислоҳоти амиқ гузаронида шуда истодааст, ки ба марказонидашавии назорат ва танзими бозори бонкӣ, бозори суғурта ва бозори қоғазҳои қиматнок дар Низоми федералии захиравии мамлакат рағубона карда шудааст.

Бозори суғуртаи Британияи Кабир

Бозори суғуртаи Британияи Кабир яке аз аввалин ва пуртаҷрибатарин бозорҳои суғурта дар ҷаҳон буда, нуфузу эътибори ба худ хосро соҳиб мебошад. Дар давоми даҳсолаҳо то ба имрӯз бозори суғуртаи Британияи Кабир қоида ва шартҳои фаъолияти суғуртаро дар ҷаҳон муайян мекунад. Қоидаҳои бозори суғуртаи Британияи Кабир асоси шартҳои суғуртаи миллии аксарияти мамлакатҳои ҷаҳонро ташкил медиҳанд.

Аз рӯи баъзе нишондиҳандаҳо то ҳанӯз дар ҷаҳон бозоре баробар ба бозори суғуртаи Британияи Кабир ба назар намерасад. Зеро хангоми ҳаҷми начандон калони бозори дохилии суғурта (5,3%) ҳиссаи он дар амалиёти байналмилалӣ суғуртавӣ 20% фаъолияти ҷаҳонӣ суғуртавино

ташкил медиҳад. Ширкатҳои суғуртавии Британияи Кабир дар 43 мамлакати ҷаҳон амалиёт гузаронида, аз даҳ як ҳиссаи тамоми маблағҳои ҳаққи суғуртавӣ дар ҷаҳон ба суратҳисоби онҳо ворид мегардад.

Маркази фаъолияти суғуртавии Британияи Кабир дар Лондон маркази ҷаҳонии молиявӣ марказонида шудааст. Бозори байналмилалии суғуртаи Лондон маблағҳои молиявии як қатор мамлакатҳо ва ширкатҳои ҷаҳонро хизматрасонӣ мекунад. Нуфузи бозори байналмилалии суғуртаи Лондон ба иқтисодии бузурги мутахассисони фаъолияти суғуртавӣ, инфрасохтори рушдфтои бозор ва инчунин фаъолияти корпоратсияи суғуртавии «Ллойд», ки берун аз Британияи Кабир машҳур буда, маблағи ҳамаруза ҷамъоваришудаи он 20 миллион фунт стерлингро ташкил медиҳад, тақрибан менамояд. Маблағгузориҳои солони "Ллойд" ба иқтисодиёти Британияи Кабир зиёда аз 1 миллиард фунт стерлингро ташкил медиҳанд.

Таърихан бозори суғуртаи Британияи Кабир ба қисми мустакил ҷудо шудааст: бозори суғуртаи Лондон ва бозори дохилии суғурта. Бозори суғуртаи Лондон асосан муштариёни хориҷиро хизматрасонӣ мекунад, аз ҷумла киштиҳои баҳрӣ, ширкатҳои нафтӣ, корпоратсияҳои фаромилалӣ.

Дар Лондон намоёндагӣҳо ва ё ширкатҳои фаръии ширкатҳои калонтарини суғуртавии ҷаҳон, дафтарҳои марказии ширкатҳои азими байналмилалии миёнаравии суғурта, инчунин баъзе сохторҳои бозори миллии суғурта марказонида шудаанд.

Сохтори институтсионалии бозори суғуртаи Британияи Кабир аз ҷамъиятҳои сахомӣ, ҷамъиятҳои суғуртаи байниҳамдигарӣ, ки ба суғурташавандагони он тааллуқ доранд, ҷамъиятҳои рафиқӣ, шӯъбаҳо ва намоёндагӣҳои ширкатҳои суғуртавии хориҷӣ иборат мебошад.

Суғуртаи шахсӣ дар Британияи Кабир дар ширкатҳои махсуси суғурта, фондҳои нафақа, инчунин ширкатҳои сармоягузори (ҷамъиятҳои сохтмонӣ), ки бо фуруши амволи ғайриманқул ба аҳоли машғул мебошанд, марказонида шудааст. Дар давоми даҳ соли охир афзоиши устувори ҷамъовариҳои маблағҳои ҳаққи суғуртавӣ мушоҳида мешавад, ки пеш аз ҳама бо ворид намудани тағйирот ба қонунгузориҳои нафақа дар Британияи Кабир вобастагӣ дорад. Тағйироти мазкур ҳавасмандии иқтисодии аҳолии қобилияти қорӣ доштара барои ба даст овардани полисҳои суғуртаи хусусии нафақа баланд бардоштанд.

Суғуртаи амвол дар байни аҳоли як қатор намудҳои анъанавӣ дорад, ки дар байни онҳо суғуртаи нақлиёти сабукрав, амволи хона, масъулияти шахрвандӣ ва ғайра ҳастанд. Ба суғуртаи амвол суръати устувори рушд ҳос аст.

Дар Британияи Кабир чунин намудҳои суғурта махсусан васеъ паҳн шудаанд:

- суғуртаи ҳатмии масъулияти шахрвандӣ барои зарари ба шахси сеюм расонидаи соҳибони нақлиёт, ҳавопаймоҳои боркаш ва ҳайвоноти хонагӣ;
- суғуртаи ҳатмии масъулияти касбӣ барои адвокатҳо, муҳосибон, брокерҳои суғурта, инчунин операторони таҷҳизоти нерӯи атомӣ.

Шартномаҳои суғуртаи ҳатмӣ тибқи қонунгузорӣ аз тарафи ширкатҳои суғуртавии дар бозори суғуртаи мамлакат фаъолияткунанда баста мешаванд. Ташкилоти давлатии Британияи Кабир суғуртаи ҳатмиро амалӣ намегардонанд.

Шартномаҳои суғуртавӣ дар Британияи Кабир бевосита аз тарафи ширкатҳои суғуртавӣ, инчунин бо миёнаравии агентҳои андерайтингӣ ва миёнаравони суғуртавӣ (агентҳо ва брокерҳо) баста мешаванд.

Сохтори махсуси бозори суғуртаи Англия ин низоми ҳимояи суғурташавандагон, инчунин фонди мувофиқи суғурта мебошад, ки он аз ҳисоби ширкатҳои суғуртавӣ ташаккул меёбад. Меъёри маблағҷудокунӣ ба фонди ҷуброн ба бузургии вазни хоси маблағи ҳаққи суғуртавӣ, ки ширкати суғуртавӣ тибқи шартномаи суғурта чамъ меоварад, асос ёфтааст. Дар сурати муфлис шудани ширкати суғуртавӣ маблағҳои фонди ҷуброн барои пурра ё қисман ҷуброн кардани талафоти онҳо аз рӯи шартномаҳои суғуртаи ҳатмӣ истифода бурда мешавад.

Ба озолии нисбӣ дар муқаррар намудани ҳаққи суғуртавӣ ва қоидаҳои суғуртавӣ нигоҳ накарда, сифати хизматрасониҳои суғуртавӣ баланд арзиши онҳо нисбат ба дигар мамлакатҳо паст мебошад.

Ҳамаи ширкатҳои суғуртавӣ ўҳдадоранд, ки ҳисоботи солони молиявиро мураттаб намоянд, ки он ба тариқи ҳатмӣ расмиёти аудити берунаро мегузарад, ва онро дар байни саҳомони худ паҳн намоянд.

Ширкатҳои суғуртавӣ аз ғоидаи фаъолияти суғуртавӣ ва инчунин аз амвол андозҳо месупоранд.

Дар Британияи Кабир низоми аз ҳама либералии суғурта ташкил карда шудааст. То соли 1998 вазифаи мақоми назорати давлатии суғуртаро шўъбаи суғуртаи Департаменти савдо ва саноат иҷро мекард, ки аз ҷониби Котиби давлатӣ оид ба саноат ва савдо роҳбарӣ карда мешуд. Ин мақом иҷозатномадиҳиро ба ширкати суғуртавӣ вобаста ба намудҳои алоҳидаи суғурта амалӣ мегардонд.

Баъдан Идораи танзим ва назорати бозори молиявӣ (Financial Services Authority) таъсис дода шуд, ки мақоми мустақил ва марказии назорати бозори хизматрасониҳои молиявии Британияи Кабир ба ҳисоб рафта, дар баробари бозори суғурта, инчунин дигар доираҳои бозори молиявиро дар мамлакат идора мекард. Фаъолияти ин мақоми мустақил дар худ назорати бонкӣ, танзим ва назорати чамъиятҳои сохтмон, қоғазҳои қиматнок, сармоягузориҳои коллективӣ ва фаъолият дар бахши суғурта муттаҳид менамуд.

Аз соли 2012 мақоми мустақили назорату танзими бозори молиявӣ барҳам дода шуда, ваколатҳои он ба Идораи назорати пруденсиалии сохтори Бонки марказии Англия вогузор карда шуд. Ҳамзамон мақоми нав оид ба ҳифзи истеъмолкунандагон ва бозорҳо (Consumer Protection and Markets Authority) таъсис дода шуд.

Бозори суғуртаи Олмон

Бозори суғуртаи Олмон дорои хусусиятҳои ба худ хос буда, 51% онро суғуртаи амвол 37%-ро суғуртаи шахсӣ ва 12 % боқимондари суғуртаи тиббӣ ташкил медиҳанд. Суғуртаи тиббӣ дар Олмон назар ба дигар

мамлакатҳои Аврупои Ғарбӣ камтар маъмул аст. Афзоиши солонаи чамъоварии маблағҳои ҳаққи суғуртавӣ дар Олмон 10%-ро ташкил медиҳад.

Даромаднокии амалиёт дар доираи хизматрасониҳои суғуртавӣ барои шахсони воқеӣ нисбат ба доираи хизматрасониҳои суғуртавӣ барои шахсони ҳуқуқӣ баланд аст, ки фарқияти назарраси ҳиссаи онҳоро дар бозори суғуртаи миллӣ (87%-и бозори миллии суғурта ба доираи хизматрасониҳои суғуртавӣ барои шахсони воқеӣ ва 13% - ба доираи хизматрасониҳои суғуртавӣ барои шахсони ҳуқуқӣ) ба вуҷуд меорад.

Бозори суғурта дар Олмон босуръат рушд намуда ба низоми таъминоти давлатии иҷтимоӣ ва бахши хусусии суғурта ҷудо шудааст. Суғуртаи иҷтимоӣ барои ҳамаи кормандони меҳнати кироя хатмист, агар онҳо бо суғуртаи хусусӣ фаро гирифта нашуда бошанд, яъне суғуртаи айёми пирӣ, ҳолати бекорӣ, муваққатан гум кардани қобилияти меҳнатӣ дар назар дошта мешавад.

Бахши суғурта дар Олмон аз чамъиятҳои саҳомии суғуртавӣ, ки моликияти саҳмгузори он мебошанд, чамъиятҳои суғуртавии байнихамдигарӣ ва корпоратсияҳои давлатии суғуртавӣ иборат аст.

Тибқи маълумоти соли 2011 дар Олмон 215 ширкати суғуртавӣ, ки доираи шартномаҳои суғуртаи шахсиро хизматрасонӣ мекунанд, 230 фонди нафақавии ғайридавлатӣ, 55 чамъияти суғуртаи тиббӣ, 35 ширкати махсусгардонидашудаи азнавсуғуртакунӣ ва 330 ташкилоти суғуртавии дигар фаъолият менамоянд. Илова бар ин хусусияти асосии бозори суғуртаи олмониро фаъолияти зиёда аз 2200 суғуртакунандаи минтақавии маҳалӣ, ки камтар аз 5%-и ҳаҷми умумии ҳаққи суғуртавино чамъоварӣ мекунанд, ташкил медиҳанд. Ба ширкатҳои хориҷии суғуртавӣ дар Олмон 13%-и бозори суғурта тааллуқ дошта, дар байни онҳо ширкатҳои суғуртавии Швейтсария мавқеи пешбарандаро (9%-и бозори суғурта) ишғол менамоянд, ки дар давоми зиёда аз 100 сол дар соҳилҳои дарёи Рейн фаъолият менамоянд. Бояд қайд кард, ки ширкатҳои суғуртавии Олмон низ ҳуқуқи бо дигар намуди фаъолият ба ғайр аз суғурта машғул шуданро надоранд.

Бозори суғуртаи Олмон тақрибан дар байни 40 гурӯҳи суғуртавӣ тақсим шуда, ба 10 ширкати суғуртавӣ зиёда аз 50%-и чамъоварии маблағҳои ҳаққи суғуртавӣ рост меояд. Мавқеи пешсафро дар бозори суғуртаи мамлакат як ширкати суғуртавӣ «AllianzAG» ишғол менамояд, ки ба он зиёда аз 20%-и ҳиссаи бозор, аз ҷумла 42%-и суғуртаи ҳаёт ва 38%-и дигар намудҳои суғурта рост меояд. Танҳо 55%-и гардиши ин ширкат бозори миллии суғуртаро фаро гирифта ҳиссаи боқимонда бо фаъолияти хориҷии он алоқаманд мебошад.

Гурӯҳи суғуртавии «Volksfursorge» қариб 5%-и бозори дохилиро ишғол менамояд. Ба қатори ширкатҳои калонтарини суғуртавӣ чамъиятҳои суғуртавии «Kolonía», «Hermes» ва консерни «Herling» дохил мешаванд. Ширкатҳои суғуртавии мамлакат мавқеи худро дар бозори суғурта тавассути захираҳои калони пулии ҷалбнамудаи худ устувор нигоҳ медоранд. Ба ҳисоби миёна танҳо 13%-и захираҳои пулии дар ихтиёрдоштаи ширкатҳои суғуртавӣ ба дорандагони полисҳои суғуртавӣ

пардохт шуда қисми зиёди он ба сармоягузориҳо равона карда мешавад. Сармоягузориҳои ширкатҳои суғуртавии Олмон 25%-и тамоми сармоягузориҳоро ба иқтисодиёти миллӣ таъмин намуда даромад аз онҳо зиёда аз 1/5 даромади умумии суғуртакунандагонро ташкил медиҳанд ва дар фаъолияти онҳо нақши муҳим мебозанд.

Хизматрасониҳои суғуртави дар Олмон хусусияти анъанавӣ доранд. Олмон ягона мамлакати Аврупоӣ мебошад, ки ҳоло ҳам шартномаҳои суғуртаи омехтаи ҳаётро амалӣ мегардонад. Чунин шартномаҳо кафолати 100%-аи пардохти суғуртавиҳо ҳам дар ҳолати марги муштарӣ ва ҳам дар ҳолати то мӯҳлати муайяншуда зинда мондани вай медиҳанд ва 77%-и бозори суғуртаи ҳаётро ташкил медиҳад.

Олмон дар фаъолияти азнавсуғуртанамоӣ таҷрибаи ниҳоят бой дорад. Ҳанӯз аз солҳои 20-уми асри 19 маблағҳои азими суғуртави дар ширкатҳои азнавсуғуртанамоӣ марказонида шуданд. Ширкатҳои калонтарини азнавсуғуртанамоӣ Чамбияи азнавсуғуртанамоии Кёлин ва Чамбияи азнавсуғуртанамоии Мюнхен – калонтарин чамбиятҳои азнавсуғуртанамоӣ дар ҷаҳон мебошанд. Дарачаи марказонидашавии ширкатҳои азнавсуғуртанамоӣ нисбат ба ширкатҳои суғуртави хеле баланд буда, танҳо ба 5% ширкатҳои азнавсуғуртанамоӣ қариб 75%-и маблағҳои ҷамъоваришавандаи ҳаққи суғуртави рост меояд.

Хусусияти муҳими бозори суғуртаи Олмон дар баробари суғурта амалигардонии хизматрасониҳои бонкӣ аз тарафи ширкатҳои суғуртави дар нуқтаҳои тижорати худ мебошад.

Дар замони муосир тамоюли байналмилалӣшавии фаъолияти ширкатҳои суғуртавии Олмон ба назар мерасад, ки чамбиятҳои суғуртавии он дар зиёда аз 17 мамлакати дунё фаъолият менамоянд. Танҳо ба ду ширкати суғуртави - «Allianz» ва «Nord-Stern» зиёда аз 50%-и маблағҳои ҳаққи суғуртавии аз хориҷи кишвар ҷамъоваришаванда рост меояд.

Бозори суғуртаи Олмон таҳти назорати қатъии давлат қарор дошта хусусияти асосии онро робитаи зичи байни фаъолияти суғурта ва сармояи азими саноати ифода менамояд.

Мақоми назорати бахши суғуртаро дар Олмон Идораи федералии назорат аз болои фаъолияти ширкатҳои суғуртави амалӣ мегардонд, ки мақсади асосии он ҳимояи манфиати суғурташавандагон буд. Мақоми мазкур иҷозатномадиҳиро оид ба гузаронидани амалиёти суғурта ба ташкилоти ватанӣ ва хориҷии суғуртави дар бозори суғуртаи мамлакат амалӣ мегардонд. Он дорои ҳуқуқ ва ваколатҳои васеи назорат аз болои фаъолияти суғуртави буда, вазифаҳои он оид ба назорати соҳа аз тарафи мақомоти ҳокимият ва идоракунии давлат умуман маҳдуд карда намешуд.

Аз моҳи май соли 2002 дар заминаи се мақомоти федералӣ, аз ҷумла Идораи федералии назорати суғурта, Идораи федералии назорати бонкӣ ва Идораи федералии назорати тижорати қоғазҳои қиматнок мақоми ягона Идораи федералии назорати молияви ВаFin таъсис дода шуд, ки хароҷоти он ҳисоби пардохтҳои ташкилоти дар зерин назорат он қарордошта рӯпӯш карда мешуд. Вазифаи асосии ВаFin пеш аз ҳама таъмини суботи низоми молиявии Олмон, аз ҷумла амалигардонии назорати пардохтпазирии

ташкилоти молиявӣ, пешгирии фаъолияти ғайриқонунӣ ва ҷоринамоии стандартҳои пешқадами соҳавӣ буд.

Аз соли 2010 инҷониб дар Олмон ислоҳот дар самти муттаҳид намудани назорати низоми молиявӣ дар назди Бонки марказии мамлакат гузаронида шуда, дар натиҷа назорат аз болои бозори молиявӣ дар маҷмӯъ ва назорати бахши суғурта аз ҷумла, ба Бундесбанк вогузор карда шуд.

Дар замони муосир меъёрҳои муҳимтарини танзими фаъолияти суғурта, меъёрҳои танзимкунандаи фаъолияти сармоягузори суғуртакунандагон ба ҳисоб мераванд. Маҳдудият дар самтҳои сармоягузорӣ пеш аз ҳама ба ширкатҳои суғуртаи мустақим муқаррар гардида, ҷамъиятҳои азнавсуғуртакунӣ нисбатан озоданд.

Ба принципҳои асосии сиёсати сармоягузорӣ эътимодноқӣ, даромадноқӣ, бозоргирӣ, таркиб ва гуногунӣ (Қонун дар бораи назорати суғурта) дохил карда мешаванд. Барои ширкатҳои суғуртавӣ маблағгузорӣ ба моликияти ғайриманқул, додани қарзҳо бар ивази гарами моликияти ғайриманқул, хариди облигатсияҳо ва ғайра муқаррар карда мешавад. Сармоягузорӣ ба ҷунин объектҳо ба монанди қитъаи замин, иштирок дар моликияти дигар ҷамъиятҳо ба маблағи зиёда аз 10%-и захираҳо танҳо бо мувофиқа бо мақомоти назорати суғурта амалӣ гардонида мешавад. Амалиёти дорой хусусияти ҳанноти бо қоғазҳои қимматнок ва моликият ба ташкилоти суғуртавӣ манъ карда шудаанд.

Ҳамзамон қайд кардан лозим аст, ки фонди махсуси кафолатӣ барои суғуртаи масъулияти шаҳрвандии соҳибони воситаҳои нақлиётӣ амал мекунад, ки талафоти ҷабрдидагони садамаи нақлиётиро дар ҳолати бо сабабҳои гуногун надоштани полиси суғурта ҳатмии масъулияти шаҳрвандӣ ҷуброн менамояд.

Дар Олмон иштироки муштарак дар сармоя ва идоракунии васеъ паҳн шудааст. Ба мавҷуд набудани маҳдудиятҳои қонунгузорӣ барои сармояи хориҷӣ нигоҳ накарда бозори суғуртаи ин мамлакат нисбатан пушида мебошад. Зеро олмониҳо ширкатҳои ватании суғуртавино бартар медонанд.

Суғуртаи ҳатмӣ дар Олмон нисбатан хусусияти маҳдуд дорад. Қонунгузорӣ суғуртаи ҳатмӣ корфарморо барои зарари бо маҷруҳии истеҳсоли ё бо шароити номусоиди меҳнат ба қормандон расонда, суғуртаи ҳатмии масъулияти шаҳрвандии соҳибони нақлиёти автомобилӣ, ҳавопаймоҳои борқаш, муҳосибон, ширкорчиён ва ғайраро муқаррар менамояд.

Дар Олмон ду низоми суғуртаи тиббӣ, аз ҷумла суғуртаи ҳатмӣ ва ихтиёрии тиббӣ амал намуда, суғуртаи ҳатмии давлатии тиббӣ нисбатан васеъ паҳн гаштааст. Низоми суғуртаи ҳатмии тиббӣ ба ҳамаи қоргарон, донишҷуён ва бекорон равона карда шуда, қисми дигари аҳоли ба таври ихтиёрӣ суғурта карда мешаванд. Пардохтҳо ба фонди суғуртаи ҳатмии тиббӣ барои қоргарон ва қордиҳандагон 6,7%-и фонди музди меҳнатро ташкил медиҳанд.

Бояд қайд кард, ки нисбат ба суғуртаи масъулияти шаҳрвандии соҳибони воситаҳои нақлиётӣ ҳоло ҳам Идораи федералии назорати

суғурта тарифхоро муқаррар намуда, татбиқи шартҳои ягонаи суғуртаро талаб менамояд. Нисбати дигар намудҳои суғуртаи ҳатмӣ тартиби муқаррари назорати суғурта татбиқ гардида, ҳангоми иҷозатномадихӣ Идораи федералии назорати суғурта истифодаи шартҳои ягонаи суғуртаро аз рӯи имконият бо назардошти манфиати суғурташавандагон тавсия медиҳад. Аммо бо вучуди ин суғуртақунандагон ҳуқуқи муқаррар намудани шартҳои махсусро соҳиб мебошанд. Дар Олмон низоми кӯҳантарини суғуртаи ҳатмӣ дар ҷаҳон боқӣ мондааст, ки онро дар замони муосир бе суғуртаи ихтиёрӣ тасаввур кардан ғайриимкон аст.

Даромад аз фаъолияти суғуртавӣ андозбандӣ шуда, аз ҳамаи пардохтҳои суғуртавӣ ба истиснои пардохтҳои суғуртаи ҳаёт андоз ситонида мешавад. Андоз аз арзиши иловашуда аз маблағҳои ҳаққи суғуртавии ба суратҳисобҳои бонкии суғуртақунандагон воридшаванда ситонида намешавад.

Бозори суғуртаи Швейтсария

Барои бозори суғуртаи Швейтсария сатҳи баланди ҳамгирӣ ба хоҷагии ҷаҳонӣ тавассути пайваستшавии зичи сармояи миллӣ ва хориҷӣ хос аст. Ташкилотҳои суғуртавӣ бештар корпоратсияҳои дорони манфиатҳои зиёди трансмиллӣ мебошанд.

Ширкатҳои суғуртавии Швейтсария баъди бонкҳо субъектҳои муҳимтарини иқтисодиёти миллӣ ба ҳисоб мераванд. Дар аввали соли 2012 70%-и ҳаҷми маблағҳои ҷамъоваришудаи ҳаққи суғуртавӣ аз мамлакатҳои хориҷӣ ҷалб шудаанд, ки аз сатҳи баланди байналмилалӣ фаъолияти онҳо шаҳодат медиҳад. Азнавсуғуртанамой, ки дар он суғуртақунанда як қисми масъулияти худро ба суғуртақунандагони дигар медиҳад, самти асосии фаъолияти ширкатҳои суғуртавии швейтсариро ташкил медиҳад. Аз рӯи нишондиҳанда Швейтсария дар ҷаҳон мавқеи чорумро ишғол менамояд.

Швейтсария нишондиҳандаҳои баландтарини ҷамъоварии маблағи суғурта ба ҳар сари аҳолиро соҳиб мебошад. Дар Швейтсария шартномаҳои суғурта то 15 фоизи буҷети миёнаи оиларо фаро мегиранд ва моддаи аз ҳама калони хароҷот мебошанд. Оилаҳои сатҳи даромадашон миёнаи Швейтсария барои суғурта назар ба хӯрокворӣ бештар маблағ сарф мекунанд. Ба суғуртаи шахсӣ дар мамлакат бештар аз 50%-и ҳаҷми умумии маблағи суғуртавӣ рост меояд.

Дар мамлакат низоми суғуртаи ҳатмии тиббӣ амал мекунад. Ҳамаи шахсони дар Швейтсария истиқоматкунанда новобаста аз шаҳрвандӣ бояд тибқи ин низом суғурта шаванд. Ин ба коргарони хориҷии мавсимӣ ва шаҳрвандони дигар мамлакатҳое, ки дар Швейтсария на кам аз се моҳ кор карда, чунин суғуртаи хориҷиро надоранд, ҳам дахл дорад.

Шумораи зиёди ширкатҳои суғуртавии хусусӣ аз ҷониби Идораи федералии тандурустӣ барои амалӣ гардонидани суғуртаи ҳатмӣ иҷозат дода шудаанд. Онҳо хароҷотҳои хизматрасониҳои тиббиро ҷуброн намуда, фаъолон ба пешгирии бемориҳо ва тарғиби тарзи солими ҳаёт машғул мебошанд.

Суғуртаи фаъолияти соҳибкорӣ низ инкишоф ёфтааст. Ҳамаи корхонаҳои саноатӣ, тичоратӣ, нақлиётӣ ва дигар корхонаҳои мамлакат муштариёни ширкатҳои суғуртавӣ мебошанд.

Яке аз шартҳои фаъолияти бомуваффақияти ширкатҳои суғуртавии Швейтсария фаъолияти сармоягузори онҳо дар бозори сармоя мебошад. Ширкатҳои суғуртавӣ бештар аз 50%-и ҳамаи дороиҳои худро дар шакли қарз ва сармоягузорӣ ба облигатсияҳо ҷойгир менамоянд.

То соли 2007 танзим ва назорати фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ ва брокерҳоро Дафтари Федералии суғуртаи хусусӣ ва назорати доираи суғуртаи иҷтимоиро Идораи махсуси федералӣ амалӣ мегардонд.

Дар асоси Қонун дар бораи мақоми назорати бозорҳои молиявии Швейтсария Хадамоти назорати бозорҳои молиявӣ -FINMA (Financial Market Supervisory Authority) таъсис дода шуд. Ин мақоми мустақил дар заминаи муттаҳидгардидани се хадамоти амалкунанда, аз ҷумла Дафтари Федералии суғуртаи хусусӣ (FOPI), Идораи мубориза бо легализатсияи даромадҳои ғайриқонунӣ ва Комиссияи Федералӣ оид ба бонкҳо дар Швейтсария (SFBC) ташкил карда шуд.

Бозори суғуртаи Фаронса

Намудҳои асосии суғурта дар Фаронса – суғуртаи воситаҳои нақлиёт ва суғуртаи ҳаёт мебошанд. Бозори азнавсуғуртакунии Фаронса дар ҷаҳон ҷои 5-умро ишғол менамояд.

Дар Фаронса назар ба Британия Кабир гурӯҳҳои саноатӣ дар ширкатҳои суғуртавӣ амалан иштирок намеkunанд. Саҳмиядорони ширкатҳои суғуртавӣ ин гурӯҳҳои маҳаллӣ ва хориҷии бонкӣ, молиявӣ, шахсони алоҳида ва давлат мебошанд. Дар навбати худ ширкатҳои суғуртавӣ ба ҳамгироии фаъолияти суғурта ва бонкӣ мусоидат намуда, дар сармояи гурӯҳҳои бонкӣ иштирок мекунанд.

Фаъолияти хориҷӣ барои ҷамъиятҳои суғуртавии Фаронса нисбатан самти нави фаъолият мебошад. Фаронса аз рӯи ин нишондиҳанда дар ҷаҳон, баъд аз Британия Кабир ва Швейтсария, ҷои сеюмро ишғол менамояд. Ширкатҳои калонтарини суғуртавии Фаронса дар зиёда аз 60 мамлакати ҷаҳон намояндагӣҳо ва шуъбаҳо доранд. Ширкатҳои суғуртавии Фаронса дар бозорҳои Шарқи миёна ва дур бо муваффақият амал мекунанд.

Дар Фаронса низоми умумимиллии суғуртаи тиббӣ амал мекунад, ки аз тарафи Вазорати тандурустӣ ва Вазорати корҳои иҷтимоӣ идора карда мешавад. Сатҳи асосии суғуртаи умумии ҳатмии тиббӣ тавассути низоми фонди суғуртавӣ таъмин карда мешавад, ки расман ширкатҳои хусусии аз тарафи давлат назорат ва танзимшаванда мебошанд. Пардохтҳо ба фонди суғуртаи ҳатмии тиббӣ барои коргарон 6,8% ва барои кордиҳандагон 12,8%-и фонди музди меҳнатро ташкил медиҳанд. Ҳаққи суғуртавӣ аз ҳисоби андоз аз музди меҳнат маблағгузорӣ шуда, сатҳи он ва пардохтҳо ба таъминкунандагони хизматрасониҳои тиббӣ аз тарафи давлат муайян карда мешаванд.

Яке аз фонди калонтарини суғуртавӣ Фонди умумимиллии суғуртаи тиббӣ мебошад, ки 83%-и аҳолии мамлакатро бо суғуртаи тиббӣ таъмин менамояд. Фонди алоҳидаи суғуртавӣ коргарони хоҷагии қишлоқ, шахсони

бо фаъолияти меҳнати инфиродӣ машғул ва коргарони соҳаҳои саноати истихроҷ, нақлиёт, санъаткорон ва нотариусҳои давлатиро фаро мегиранд. Фонди алоҳида дар суғуртаи бекорон махсус гардонида шудааст. Ин сохторҳои калони суғуртаи тибқи принсипи минтақавӣ ба фондҳои миқёси хурд чун мешаванд. Хамин тариқ, низоми умумимиллии суғуртаи тиббӣ 99%-и шахрвандони Фаронса фаро мегирад.

Бояд қайд кард, ки суғуртаи ҳатмии тиббӣ бо суғуртаи ихтиёрӣ пурра карда шуда, 85%-и аҳоли соҳиби полиси суғуртаи иловагии ихтиёрии тиббӣ мебошанд.

Дар Фаронса муддати дароз мақоми назорати суғурта вучуд надошт. Танҳо соли 1989 Комиссияи назорат аз болои суғурта таъсис дода шуд, ки ба самтҳои асосии фаъолияти он санҷиши амалиёти муҳосибӣ, назорати захираҳо, таҳлил пардохтпазирӣ ва назорати самроягузориҳо дохил карда мешуд.

Соли 2003 дар мамлакат дар доираи назорати бозорҳои молиявӣ ислоҳоте гузаронида шуд, ки низоми назоратро содда гардонида самаранокии онро баланд бардошт. Бо қабул гардидани санад дар бораи амнияти молиявӣ Идораи бозорҳои молиявӣ Financial Market Authority таъсиси ёфта Кумитаи машваратӣ оид ба фаъолияти қонунгузорӣ ва танзими молиявӣ, ки бахши бонкӣ ва суғуртаро фаро мегирифт, ташкил карда шуд.

Соли 2010 дар Бонки марказии Фаронса Идораи назорати пруденсалиро таъсис дода шуд, ки ба он ваколатҳои иҷозатномадиҳӣ ва назорати бонкӣ, низоми пардохт, доираи хизматрасониҳои сармоягузорӣ ва фаъолияти ширкатҳои суғуртаи вогузор карда шуд.

Бозори суғуртаи Чопон

Бозори суғуртаи Чопон як қатор хусусиятҳои хос дорад. Яке аз онҳо дар бозори суғуртаи бартарият доштани ширкатҳои суғуртаи ҳаёт мебошад. Ширкатҳои суғуртаи ҳаёт калонтарин дорандагони қоғазҳои қиматноки ширкатҳои хусусӣ ва корпоратсияҳои давлатӣ ба шумор мераванд. Онҳо дар масъалаҳои қарздиҳӣ нақши муҳим мебозанд. Маблағҳои ҳаққи суғуртавии чамбоваришавандаи ширкатҳои суғуртаи ҳаёт аз маблағҳои чамбоваришавандаи ширкатҳои суғуртаи умумӣ қариб 2 баробар бештар аст. Сабаби бартарӣ доштани ширкатҳои суғуртаи ҳаёт аз он иборат аст, ки муддати тӯлонӣ низоми суғуртаи иҷтимоӣ ва таъминоти он дар Чопон вучуд надошт, бинобар ин, аксари аҳоли маҷбур буд аз хизмати ширкатҳои суғуртаи истифода баранд.

Суғуртаи тиббӣ дар Чопон аз соҳа, ҳаҷми ширкат ва шароити кори суғурташавандагон вобаста мебошад. Бо суғуртаи давлатӣ асосан коргарони корхонаҳои калон ва миёна фаро гирифта шуда, тибқи ин низоми суғурта 100%-и арзиши хизматрасониҳои тиббӣ ба ҳуди коргарони суғурташуда ва 70% ба аъзои оилаи онҳо пардохт карда мешавад.

Ширкатҳои суғуртаи умумиро анҷом медиҳанд, дар иқтисодиёти мамлакат ва ҳам дар робитаҳои иқтисодии хориҷии Чопон, нақши муҳим мебозанд. Аксарияти онҳо ба гурӯҳҳои инҳисорӣ дохил шуда, вазифаи ширкатҳоро оид ба суғуртаи ҳаёт пурра мегардонанд. Онҳо хавфу хатарҳои

гуногунро суғурта мекунад, ки бо фаъолияти байналхалқии ширкатҳои байналмиллии Чопон алоқаманд мебошанд. Калонтарин ширкатҳои суғуртавӣ ба сифати сармоягузoron ва қарздиҳандагони байналмиллалӣ фаъолият менамоянд.

Назоратро аз болои баҳши суғурта дар баробари назорати бонкӣ ва бозори қоғазҳои қиматнок аз соли 2000 Агентии назорати молиявӣ бо мақсади таъмини устувории низоми молиявӣ, амнияти амонатгузoron, суғурташавандагон ва сармоягузoron бозори қоғазҳои қиматноки Чопон мегузaronад. Истифодадаи чунин усулҳои ба монанди банақшагирӣ ва таҳияи сиёсат идоракунии шаффофи низоми молиявии Чопонро таъмин мекунад. Принсипҳои асосии назорати молиявӣ ва низоми иқтисодиёти миллиро дар маҷмӯъ интизом ва масъулият ташкил медиҳанд.

Давлат фаъолияти ширкатҳои суғуртавино зеро танзими қатъӣ гирифтааст. Бидуни розигии мақомоти молия меъёри ҳаққи суғуртаро тағйир додан мумкин нест. Рақобат байни ширкатҳои суғуртавӣ бо сабаби набудани брокерҳои суғурта маҳдуд аст.

Солҳои охир ширкатҳои суғуртавии Чопон ба бозори суғуртаи Иёлоти Муттаҳидаи Амрико, Канада ва дигар мамлакатҳо фаъолона ворид гардида истодаанд.

Суғурта дар кишварҳои исломӣ

Дар кишварҳои исломӣ такафул ё суғуртаи исломӣ хеле маъмул буда, ба якдигар додани кафолати тарафайнро ифода менамояд. Он дар асоси низоми махсуси тақсими ғоида ва зарар амалӣ мегардад, ки ҷавобгӯӣ талаботи шариат мебошад.

Вазиғаи асосии суғуртаи исломӣ на танҳо ҳифзи манфиатҳои худ аз ҳолатҳои тасодуфӣ тавассути тақсими масъулият ҳангоми зарар, балки инчунин ба даст овардани ғоида ба ҳисоб меравад. Ин аст, ки ширкатҳои такафулӣ имкондоранд, ки нисбат ба ширкатҳои ғарбӣ ғоидаи бештар ба даст биоранд. Ноил гардидан ба мақсади мазкур бо роҳи тақсимои ҷавобгарӣ дар асоси модели музораба амалӣ мегардад, ки аз ҷониби институти исломии иқтисодӣ эътироф гардидааст.

Мутобиқи низоми такафул иштирокчиён ва ё суғурташавандаҳо маблағҳои худро ба суғуртакунонда беғаразона барои истифодаи самаранок ва бо шартӣ баргарданда будани маблағ ҳангоми сар задани ҳолатҳои нохуш, медиҳанд. Як қисми маблағи пешпардохт ба фонди захиравӣ равона карда мешавад, ки ҳангоми сармоягузории маблағҳои фонд иштироккунондагон имконияти гирифтани даромади дар шартнома нишондодашударо доранд ва он одатан 50-60 ғоизро ташкил медиҳад.

Ҳамзамон, сармоягузорӣ ба саҳмияҳо ё дороиҳои ширкатҳо, ки ба талаботи шариат ҷавобгӯ нестанд манъ карда шудааст, аз ҷумла: истеҳсол ва фурӯши нӯшокиҳои спиртӣ, маҳсулоти тамоку ва фаъолияти бозиҳои шавқовар. Асосан, сармоягузорӣ ба саҳмияҳои “Dow Jones Islamic Market Index” равона карда мешавад.

Бояд қайд кард, ки такафул ба 2 намуд ҷудо карда мешавад:

1. Умумӣ - ҳаммонанди суғуртаи фаъолияти тиҷоратӣ ва амвол;

2. Оилавӣ- ҳамчун суғуртаи шахсӣ, аммо бо хусусиятҳои хоси фарқкунанда.

Суғуртаи исломӣ ҳамчун як намуди фаъолияти соҳибкорӣ ба ҳисоб рафта, дар худ имкониятҳои зиёдро дар бар мегирад ва дар истеҳсоли намудҳои маҳсулот ва технологияҳои инноватсионӣ саҳмгузор мебошад.

Такафул яке аз намунаҳои беҳтарини тичорат мебошад, ки ба талабот ва эҳтиёҷоти мизочон нигаронида шудааст. Таҷрибаи ҷаҳонӣ нишон медиҳад, ки муштариёни ширкатҳои такафулӣ на танҳо мусулмонон ба ҳисоб мераванд, балки намояндагони дигар динҳои ҷаҳонӣ низ аз он фаъолона истифода менамоянд.

Бояд қайд кард, ки фарқияти асосии низоми суғуртакунии исломӣ аз анъанавӣ ин механизми хоси тақсимоти фоида ва зарар мебошад. Аслан, амалиёти такафулии аксар ширкатҳои исломии суғуртавӣ аз амалиёти суғуртаи анъанавӣ фарқияти калон надоранд. Танҳо дар баъзе ширкатҳои такафулӣ суғуртакунандагон (ё ин ки онҳоро иштироккунандагон ҳам меноманд) метавонанд барои гирифтани фоидаи корхона, аз ҳиссаи пардохти ҳаққи аъзогӣ баъди ҳисоб кардани хароҷотҳои дахлдор, талабгор бошанд.

Хусусияти дигари такафул дар ҷомеаи исломӣ ин зарурати ба инобат гирифтани масъалаи мерос тибқи шариат мебошад ва мутобиқи қоидаҳои шариат, манфиатгиранда дар асоси шартномаи суғурта танҳо ҳамчун ваколатдихандаи молик ба ҳисоб меравад.

Дар асоси концепсияи суғуртаи исломӣ ҳолатҳои зерин ҷой дорад:

1. Дар такафул қисми ҳаққи суғуртавии аз ҷониби ҳар як иштирокчӣ пардохтшаванда ҳамчун ҳадя ё садақаи ихтиёрӣ ба ҳисоб рафта, ба фонди махсус равона карда мешавад, ки ҳангоми рух додани ҳодисаи суғуртавӣ аз он ҷуброн дода мешавад.

Ба ғайр аз маблағи барои пардохти зарар пешбинишуда, иштирокчӣ метавонад ба даромади қисми дигари ҳаққи суғурта талабгор (дар асоси низоми тақсими фоида ва зарар) ва мувофиқи шартномаи басташуда аз ҳиссаи фоидаи худ бархурдор бошад. Андозаи даромади гирифташуда танҳо аз амалиётҳои дар ширкат гузаронидашуда вобаста буда, аз фоизи фоидаи гирифташуда вобастагӣ надорад;

2. Ҳаққи суғуртавии пардохтшуда ё қисме аз он танҳо дар амалиётҳои, ки шариат манъ накардааст, истифода бурда мешавад. Ҳамзамон, ширкати такафулӣ дорои дастурамал оид ба мувофиқати ҳатмии фаъолияти сармоягузори ширкат аз рӯи принсипҳои шариат мебошад;
3. Ҳадафи асосии суғуртаи исломӣ ин кафолати таваккали иштирокчиён мебошад. Ҷонибҳои суғуртаи исломӣ (такафул) метавонанд ҳам ба ҳайси кафолатдиханда ва ҳам ба ҳайси кафолатгиранда баромад кунанд;
4. Суғуртаи исломӣ такафул аз рӯи механизми тақсимоти фоида ҳамчун музораба асос ёфта, барои канорагирӣ аз робитаҳои ғайри имконият фароҳам меорад;

5. Фаъолияти кории ширкатҳои тақафулиро Шӯрои назорати шарияти назорат менамояд, ки вазифаи ин Шӯро аз баҳогузори амалиёти онҳо аз рӯи қоидаҳо ва принципҳои исломӣ мебошад;
6. Қонибҳои шартномаи суғуртаи исломӣ бояд аз рӯи принципҳои бовиҷдонӣ амал кунанд;
7. Суғуртакунандагон ҳуқуқ доранд, ки намояндагони худро ба шӯрои мудирони ширкатҳои тақафулӣ пешбарӣ намоянд;
8. Дар суғуртаи исломӣ - тақафул, нисбат ба суғуртаи тичоратӣ шартҳои ворисӣ, нигоҳ дошта мешаванд.

Суғуртаи исломӣ- тақафул яке аз институти навбунёд як навъи хизматрасонӣ ба ҳисоб рафта, дар бозори суғуртаи ҷаҳонӣ саҳми назарраси худро дорад.

Дар замони муосир ширкатҳои суғуртавии исломӣ дар Дубай (Islamic Arab Insurance Company аз соли 1979), Баҳрайн (Islamic Insurance & Reinsurance Co) ва Тунис (BEST Reinsurance ва Islamic Mutual Insurance Company, Jordan Islamic Bank аз соли 1994 ва зершӯъбаи он Al Baraka Investment & Development) фаъолият менамоянд. Аз соли 1987 ду ширкати суғуртавию сармоягузори Al Baraka Investment & Development барои пешниҳоди хизматрасониҳо мувофиқи шарияти ислом ва мусоидат ба фаъолияти сармоягузори шахсонӣ, бонкҳо ва ширкатҳо Al Tawfeek Company for Investment Funds Ltd ва Al Amin Company for Securities and Investment Funds ташкил карда шудаанд.

Агар Арабистони Саудӣ аввалин маротиба суғуртаи исломиро ҷорӣ карда бошад, Малайзия онро идома ва рушд дода истодааст. Дар ин мамлакат аввалин ва ягона қонун дар бораи тақафуд қабул карда шуд, ки заминаи ҳуқуқи онро бо назардошти ҳуқуқи аврупоӣ ва мусалмонӣ муайян намуд. Илова бар ин низоми шуроҳои нозирони шарият дар назди ширкатҳои тақафулӣ таъсис ёфтаанд, ки баҳсҳои бамиёномадаро ҳаллу фасл менамоянд. Бо рушди бозори исломии хизматрасониҳои молиявӣ механизмҳои танзимкунандаи он ҳам рушд ёфта истодаанд. Соли 1990 дар Алҷазоир Комиссия оид ба муҳосибот ва аудити ташкилоти молиявӣ исломӣ таъсис дода шуд, ки стандартҳои муҳосибӣ, аудиторӣ ва дигар стандартҳои фаъолияти ташкилоти молиявӣ исломиро таҳия менамояд.

Аз соли 2005 Мақоми назорати молиявӣ Баҳрайн (Bahrain Monetary Agency, BMA) ин стандартҳоро барои суғуртаи тақафул ва азнавсуғуртанамой низ ҷорӣ намуд.

Аз декабри соли 2002 дар Куала-Лумпур Комиссия оид ба хизматрасониҳои молиявӣ исломӣ (IFSB) таъсис ёфт, ки мақсади он ташкили низоми ҷаҳонии танзими бозори молиявӣ исломӣ мебошад. Комиссияи мазкур аз тарафи бонкҳои марказии Баҳрайн, Арабистони Саудӣ, Индонезия, Малайзия, Покистон, Эрон, Судон ва Қатар таъсис дода шудааст.

Ҳамин тариқ, тақафул намунаи олии соҳибкорӣ мебошад, ки дар талабот асос ёфта ба эҳтиёҷоти мушарриён нигаронида шудааст.

Тибқи тадқиқоти Ҳазинаи Байналмилалии Асър, низоми молиявӣ исломӣ ва иқтисодиёти исломӣ дар маҷмӯъ ба тақсмоти одилонаи захираҳо мусоидат намуда, ба таваққули камтарини пардохтнопазирӣ

дучор мегарданд. Имрӯз суръати рушди суғуртаи исломӣ дар баъзе мамлакатҳо дар як сол 40%-ро ташкил медиҳад.

Ширкатҳои такафулӣ босураът инкишоф ёфта, ба мусалмонон ва дигар гурӯҳҳои аҳолии хизматрасониҳои худро пешниҳод менамоянд. Барномаҳои махсус барои шинос намудани аҳолии бо суғуртаи исломӣ бо мақсади ҷалби муштариёни ғайримусалмон, ки ҳиссаи онҳо айни ҳол қариб 15%-и тамоми муштариёноро ташкил медиҳад, таҳия карда мешаванд. Чунин майдони калони суғурта шавқу рағбати ширкатҳои калонтарини молиявиро ба монанди Lloyd's of London ва Бонки британиягии HSBC барои ворид шудан ба доираи суғуртаи исломӣ ва пешниҳоди хизматрасониҳои суғуртавӣ ба мусалмонони дар худуди Британияи Кабир (тақрибан 2 млн. нафар) ва Иттиҳоди Аврупо (қариб 15 млн. нафар) истиқоматкунанда ба вучуд овард.

Такафул ҳоло зухуроти нисбатан навест, ки дар ҷаҳон акнун машхур гардида истодааст. Ба он на зиёда аз 0,1% ҳаҷми умумии маблағҳои солонаи ҳаққи суғуртавии дар ҷаҳон рост меояд.

Таҳлили мухтасари бозори суғуртаи мамлакатҳои ҷаҳон нишон медиҳад, ки системаи суғуртаи ҳар кадоми онҳо қисми таркибии бозори байналмилалӣ суғурта мебошад. Маблағҳои ташаккулёфтаи ширкатҳои суғуртавӣ чун манбаи сармоягузориҳои калон хизмат мекунанд. Танзими давлатии фаъолияти суғуртавӣ дар хориҷа асосан ба назорат аз болои фаъолияти молиявии ширкатҳои суғуртавӣ равона гардидааст.

1.3. СТАНДАРТҲОИ БАЙНАЛМИЛАЛИИ СУҒУРТА

Ассосиатсияи байналмилалӣ мақомоти назорати суғурта (АБМНС) ташкилоти байналмилалӣ мебошад, ки мақомоти миллии назорат ва танзими фаъолияти суғуртавии мамлакатҳои ҷаҳонро муттаҳид менамояд. Он соли 1994 бо мақсади рушди бозори суғурта дар ҷаҳон дар асоси принципҳои умумӣ таъсис ёфтааст.

Дар аввал вазифаи АБМНС мусоидат ба ҳамкориҳои байни мақомоти назорати суғурта, пеш аз ҳама, мубодилаи иттилоот буд. Аммо бо мурури байналмилалӣ фаъолияти суғурта зарурият барои мутобиксозии қонунгузорӣ оид ба назорат ва таҷрибаи мақомоти назоратӣ ба миён омад. Аз ин лиҳоз дар назди АБМНС вазифаи мусоидат ба чунин ҳамроҳсозӣ тавассути таҳияи принципҳои асосӣ, стандартҳо ва тавсияҳо ҷиҳати самаранок ба роҳ мондани фаъолияти назорат ва танзим дар бахши суғурта гузошта шуд. Ҳамин тариқ, АБМНС дар баробари Кумитаи Базель ташкилоти ҷаҳонии бонуфуз, ки стандартҳои фаъолиятро дар бахши суғурта муқаррар менамояд, гардид.

Имрӯз ассосиатсияи мазкур қариб 190 мақомоти миллии назорату танзими бозори суғуртаро муттаҳид менамояд. Чунин миқдори зиёди аъзои АБМНС бо хусусиятҳои миллии назорат ва танзими бозори суғурта дар мамлакатҳо асоснок мешавад.

Мақсади фаъолияти АБМНС ташкили бозори мӯътадили суғурта ва мусоидат ба устувории молиявӣ мебошад. Он таҷрибаи фаъолияти мақомоти назорати бахши суғуртаро таҳлилу тадқиқ намуда, принципҳои

умумии фаъолияти мақомоти назоратро дар бахши суғурта таҳия ва нашр менамояд.

Аъзои асосии АБМНС мақомоти минтақавии танзим ва назорат дар бахши суғурта ба ҳисоб мераванд. Ҳамзамон аз соли 1999 АБМНС мақоми нозиронро ҷорӣ намуд. Ба сифати нозирони АБМНС мутахассисони бозори суғурта, аз ҷумла ассосиатсияҳо миллӣ ва минтақавии суғуртакунандагон, ташкилоти тадқиқотӣ ва ғайра қабул карда мешаванд.

Аз соли 1994 дар давоми фаъолияти худ АБМНС дар намуди стандартҳо ва тавсияҳо зиёда аз 20 хуччатро оид ба масъалаҳои гуногуни фаъолияти назорати суғурта таҳия ва қабул намудааст, ки хусусияти тавсиявӣ дошта, аз тарафи мақомоти миллии назорат ва танзим дар бахши суғурта тавассути сандаҳои меъёрии дохилӣ татбиқ карда мешаванд.

Самтҳои асосии фаъолияти АБМНС аз инҳо иборат мебошанд:

1. Таҳияи стандарту тавсияҳо барои амалигардонии назорат ва танзими самараноки бахши суғурта.
2. Ташаккули заминаи маълумот оид ба қонунгузории суғурта.
3. Дар доираи кумитаи татбиқи принципҳои асосии суғурта, зеркумитаҳо ва гурӯҳҳои корӣ таҳияи барномаҳои таълимӣ ва гузаронидани семинарҳо.

Илова бар ин, АБМНС дар ҳамкорӣ бо Бонки Ҷаҳонӣ дар доираи Лоиха оид ба барномаи асосии таълим, ки барномаҳои гуногуни таълимро барои кормандони сатҳҳои гуногуни мақомоти назорати суғурта тибқи принципҳои асосии АБМНС дар бар гирифта, ҷиҳати ташкили фонди махсуси маблағгузории лоихаҳои калони таълимӣ қарор қабул карданд.

Асоси назорати самаранокро дар бахши суғурта Принципҳои Асосии Суғурта (Insurance Core Principles - ICP), ки аз мақсадҳои назорати суғурта бармеоянд, инчунин стандартҳои танзимкунандаи масъалаҳои назорат ташкил медиҳанд. Принципҳои Асосии Суғурта аз соли 1997 мунтазам таҳрир карда мешаванд. Дар воҳӯриҳои солони худ АБМНС методологияи муосири санҷиши татбиқшавии ПАС-ро дар раванди қонунгузорӣ ва таҷрибаи назорату танзим муқаррар менамояд. Барои ҳар як принципи ПАС меъёрҳои муайян карда мешаванд, ки мақомоти давлатии назорати суғурта бояд онҳоро ҳамчун дастурамали фаъолияти худ истифода баранд.

Айни замон 26 ПАС муқаррар карда шудааст, ки ба чунин самтҳо равона карда шудааст:

- заминаҳои умумии назорати самараноки суғурта;
- низомии назорат;
- корхонаҳои назоратшаванда;
- назорати ҷорӣ;
- қоидаҳои назорат;
- рафтор дар бозор ва ҳимояи истеъмолкунандагон;
- иттилоот;
- фаҳмондадихӣ ва кушодагӣ;
- қаллобӣ;
- мубориза бо ғайриқонунӣ ба даст овардани пул ва терроризм.

ПАС ба ҳамаи мамлакатҳо новобаста аз тараққикарда ва ё рӯ ба тараққӣ буданашон тааллуқ доранд. Албатта барои мамлакатҳои рӯ ба инкишоф ҷавобгӯи талаботи баланди ПАС гардидан ниҳоят мушкил мебошад, хусусан дар ҳолатҳои, ки ҳатто заминаҳо барои амалигардони назорати самаранок вучуд надоранд.

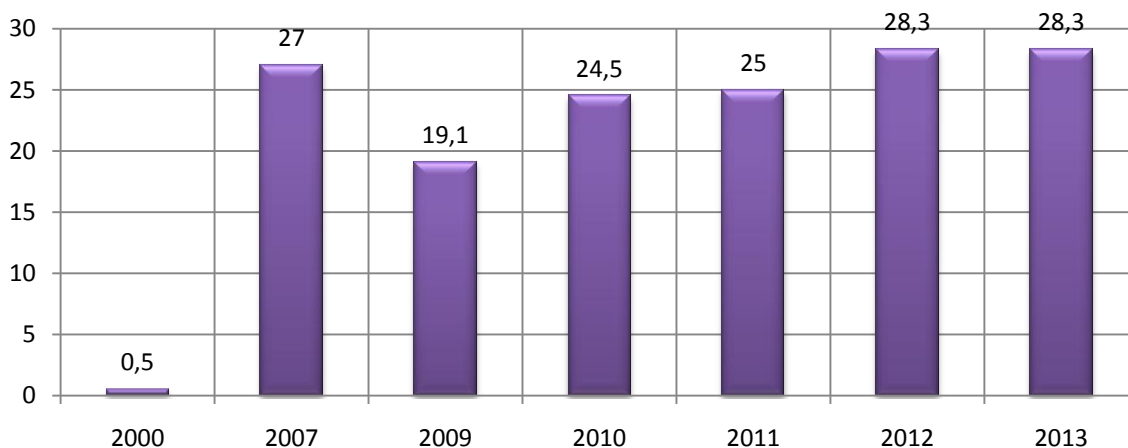
Айни замон аз нуқтаи назари методологӣ ПАС ба ду гурӯҳ: талаботи аввалиндарача (*essential criteria*) ва талаботи сатҳи баланд (*advanced criteria*) ҷудо карда мешаванд. Чун қоида барои аз баҳогузорӣ бомуваффақият гузаштан риоя намудани шартҳои талаботи аввалиндарача кофӣ мебошанд. Ҷавобгӯ будан ба талаботи сатҳи баланд аз назорати махсусан самаранок шаҳодат медиҳад.

БОБИ 2. МАСЪАЛАҲОИ РУШДИ БОЗОРИ СУҒУРТА ДАР ТОҶИКИСТОН: ТАҲЛИЛ ВА ТАВСИЯҲО

2.1. ВАЗЪИ МУОСИРИ БОЗОРИ СУҒУРТА ДАР МАМЛАКАТ

Дар давраи солҳои 2000-2007 дар Тоҷикистон афзоиши ҳаҷми умумии маблағҳои ҳаққи суғуртаи хеле назаррас буда, аз рушди босуръати бахши суғурта дар ин солҳо шаҳодат медиҳад. Агарчи соли 2008 камшавии якбораи ҳаҷми бозори суғурта мушоҳида шавад ҳам, имрӯз вазъи бозори суғурта мӯътадил гардида ҳаҷми ҷамъовариҳои маблағҳои ҳаққи суғуртаи ҳатто аз сатҳи нишондиҳандаи соли 2007 зиёд шудаанд. Тамоюли рушди бозори суғуртаи мамлакатро аз намудори 1 дидан мумкин аст.

Намудори 1. Ҳаҷми умумии маблағҳои ҳаққи суғуртаи дар давоми солҳои 2000- 2013 ҷамъоваришуда (млн. долл. ИМА)



Манбаъ: Маълумоти оморӣи Хадамоти давлатии назорати суғурта (ХДНС)

Бо мақсади муайян намудани тамоюли рушди бахши суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистон маълумот оид ба нишондиҳандаҳои асосии рушди соҳа дар маҷмӯъ, аз қабili миқдори шартномаҳои ба тасвиб расонидашуда, ҳаққи суғуртаи воридгардида, ҳаққи суғуртаи ба азнавсуғуртакунӣ равонашуда, маблағи суғуртаи, пардохти ҷуброни суғуртаи, пардохтҳо ба бучети давлат, сармояи ширкатҳо, аз ҷумла фонди оинномавии ширкатҳои суғуртаи дар давоми се соли охир (2011-2013) мавриди таҳлили муфассал қарор дода шуд. Натиҷаи он дар ҷадвали №2 нишон дода шудааст.

Тавре аз ҷадвали №2 бармеояд, ҳаҷми умумии маблағҳои ҳаққи суғуртаи ҷамъоваришуда дар соли 2012 ба 134,6 миллион сомони (тақрибан 28,2 миллион доллари ИМА) ва дар давоми соли 2013 ҳамагӣ ба 135,1 миллион сомони (қариб 28,3 миллион доллари ИМА) баробар мебошанд. Таҳлили динамикаи рушди нишондиҳандаҳои асосии бахши суғурта дар мамлакат тамоюли рушди устувори бахши суғуртаро дар маҷмӯъ нишон медиҳад. Аммо саҳми бахши суғурта дар маҷмӯи маҳсулоти дохилии мамлакат 0,3%-ро ташкил медиҳад, ки нишондиҳанда назар ба мамлакатҳои минтақа хеле ночиз аст. Аз ҷумла саҳми бахши суғурта дар

Арманистон-0,6%, Белорус -1,04%, Озарбойчон – 0,63%, Қазоқистон -0,74% а Федератсияи Россия-1,35%-ро ташкил медиҳад.

Ҷадвали №2

Динамикаи рушди нишондиҳандаҳои асосии фаъолияти бозори суғурта дар солҳои 2011-2013. (млн. сомонӣ)

№ р/т	Нишондиҳандаҳо	соли 2011	соли 2012	соли 2013
1	Микдори шартномаҳои басташуда (адад)	1113665	1240872	1393662
2	Ҳаққи суғуртавии воридшуда	101,7	134,6	135,1
3	Ҳаққи суғуртавии ба азнавсуғуртакуни додашуда	33,2	69,3	48,9
4	Ҷабордорҳои суғуртави	24162,5	45333,0	51277,1
5	Пардохти ҷаброни суғуртави	14,5	15,8	15,2
6	Пардохтҳо ба буҷет	36,3	29,4	46,9
7	Сармоя	29,4	62,8	65,1
	- аз ҷумла фонди оинномави	17,0	44,6	42,1

Манбаъ: Маълумоти оморӣ Хадмоти давлатии назорати суғурта (ХДНС)

Мувофиқи маълумоти расмӣ оморӣ ба ҳолати 1 январи соли 2014 дар бозори суғуртаи ҷумҳурӣ 16 ширкати суғуртави ва 1 ширкати брокерии суғуртави ба аҳолии кишвар хизмат расонида истодаанд. Аз ин теъдод 2 ширкати суғуртави давлатӣ ва 14 ширкати боқимонда ширкатҳои хусусии суғуртави ба ҳисоб мераванд.

Ширкатҳои хусусии суғуртави ҳамчун ҷамъиятҳои саҳомии пӯшида ва ё ҷамъиятҳои масъулиятшон маҳдуд таъсис ёфтаанд. Танҳо як ширкати суғуртави (Лондон-Душанбе) дорои соҳибмулки хориҷӣ мебошад. Соҳибмулки хориҷии ин ширкат “Лондонгейт” – ширкати суғуртавии консалтингӣ ва гурӯҳи идоракунанда мебошад, ки фаъолияти худро, ба ғайр аз Тоҷикистон инчунин дар Арманистон, Озарбойчон, Гамбия ва Ҷумҳурии Қирғизистон амалӣ менамояд.

Дар мамлакат як ширкати хусусии махсусгаронидашудаи суғуртави ҚДММ «Суғуртаи миллӣ» аз соли 2012 инҷониб фаъолияти худро дар самти суғуртаи тиббӣ дар назди Беморхонаи “Ибни Сино” ба роҳ мондааст. Ҳарчанд Беморхонаи “Ибни Сино” бо иштироки сармояи хориҷии Ҷумҳурии Ислонд Эрон ташкил шуда бошад ҳам, муассисони ширкати «Суғуртаи миллӣ» соҳибкорони ватанӣ мебошанд.

Ягона ширкати брокерӣ дар мамлакат ҚДММ Брокери суғурта «Ариё» ба ҳисоб меравад, ки фаъолияти он ба миёнаравӣ дар бахши суғурта равона шудааст. (Маълумот доир ба фаъолияти ширкатҳои суғуртавии ватанӣ замима мегардад).

Ду ширкати давлатии суғуртави ҳамчун корхонаи воҳиди давлатӣ ташкил ёфтаанд, ки ин гуна шакли ташкил шабеҳи шакли ҷамъияти саҳомӣ мебошад. Ин ду ширкат моликияти давлатӣ буда, ҳамзамон шахси ҳуқуқии алоҳида мебошанд. Гарчанде онҳо ба давлат тааллуқ дошта бошанд ҳам, давлат барои қарзҳои онҳо масъулият надорад.

Ба ҳолати 1 январи соли 2014 аз ҷониби ширкатҳои номбаршуда дар ҷумҳурии 1393662 адад шартномаҳои суғуртавии ба тасвиб расонида шуда, 135,1 млн. сомонӣ маблағҳои ҳаққи суғуртавӣ ворид шудааст, ки аз он 47,1 млн. сомонӣ аз ҳисоби суғуртаи ҳатмӣ ва ҳатмии давлатӣ ва 88,0 млн. сомонӣ аз ҳисоби суғуртаи ихтиёрӣ мебошад.

Нишондиҳандаҳои фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ дар бозори суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҷадвали №3 нишон дода шудааст.

Ҷадвали №3

Ҳиссаи ширкатҳои суғуртавӣ дар бозори суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳолати 1 январи соли 2014 (млн сомонӣ)

	Номгуи ширкатҳои суғуртавӣ	Миқдори шартномаҳои басташуда (адад)	Маблағи ҳаққи суғуртавӣ	Ҳаққи суғуртавии ба азнасӯғуртакуни додашуда	Ҷаҳодориҳои суғуртавӣ	Пардохти ҷуброни суғуртавӣ	Пардохтҳо ба буҷет	Сармоя	аз ҷумла фонди оинномавӣ
1	КВД "Тоҷиксуғурта"	1352724	65,4	-	3281,2	13,6	41,5	9	5,2
2	КВД ШС "Тоҷиксармоягузор"	7081	3,9	1,5	1579,9	0,4	0,9	14,8	2,7
3	ЧДММ ТС "Муин"	20796	2,4	-	203,3	0,5	0,7	2,1	1,3
4	ЧДММ ТС "М-Полис"	723	0,4	-	79,9		0,04	1,1	1
5	ЧДММ ТС "Меҳнат"	133	3,9	1,1	187,9	0,3	0,3	0,9	0,5
6	ҶСП ШС "Ориён-Иншуранс"	3615	16,1	13,3	28488,4	0,03	1,8	2,3	1,4
7	ЧДММ ТС "Имдод"	28	0,9	-	33,4	-	0,05	0,8	0,5
8	ҶСП ТС "Лондон-Душанбе"	157	3	1,8	98,1	0,006	0,6	0,8	0,5
9	ЧДММ ШС "Эсхата-суғурта"	28	0,4	0,007	425	-	0,006	1	0,5
10	ЧДММ ТС "Кафил"	204	33,3	31,2	16398,9	-	0,5	1,6	1
11	ЧДММ "Спитамен-Суғурта"	1021	2,6	-	363,9	-	0,05	28	25
12	ЧДММ "Тоҷикмавлуботсуғурта"	325	0,3	-	41,2	0,004	0,07	0,7	0,5
13	ЧДММ ТС "Итминон"	752	0,7	-	63,8	0,003	0,09	0,7	0,5
14	ЧДММ "Суғуртаи наҷот"	4941	1,3	-	27,7	0,006	0,3	0,3	0,5
15	ЧДММ "Суғуртаи миллий"	1134	0,5	-	4,5	0,3	-	0,5	0,5
16	ЧДММ "Зарафшон"	-	-	-	-	-	-	0,5	0,5
	Ҳамагӣ:	1393662	135,1	48,9	51277,1	15,2	46,9	65,1	42,1

Манбаъ: Маълумоти оморӣи Ҳадамоти давлатии назорати суғурта (ХДНС)

Таҳлили шумораи шартномаҳои суғуртавии басташуда нишон медиҳад, ки 97%-и онҳо ба КВД «Тоҷиксуғурта», 0,5% ба КВД ШДС «Тоҷиксармоягузор», 1,5 % ба ЧДММ «ТС «Муин», боқимонда 1,5% ба 14 ширкати дигари суғуртавӣ рост меояд.

Ҳамзамон, таносуби маблағҳои ҳаққи суғуртавӣ, ки ҳиссаи ширкатҳои суғуртавиرو дар бозори суғурта нишон медиҳад, ба тариқи

зерин ташақкул ёфтааст: КВД «Тоҷиксуғурта» - 48% , ҚСП «ТС «Кафил» - 25%, ҚСП ТС «Ориён Иншуранс» - 11% , ҚДММ «ТС «Меҳнат» -3%, КВД ШДС «Тоҷиксармоягузор» - 3%, ҚСП «ТС «Лондон-Душанбе» -2%, ҚДММ «ТС «Спитамен-Суғурта» - 2%, ҚДММ «ТС «Муин»-2 % , ҚДММ «Суғуртаи начот» -1% ва 2%-и дигар ба 7 ширкатҳои суғуравии боқимонда рост меояд.

Вазни хоси ширкатҳои давлатии суғуртавӣ дар бозори суғуртаи мамлакат аз сатҳи баланди марказонидашуда будани бозори суғуртаи ҷумҳурӣ ва рушди номукаммали рақобат дар он шаҳодат медиҳад.

Тибқи қонунгузорию Ҷумҳурии Тоҷикистон айна ҳол дар ҷумҳурӣ се шакли суғурта, аз ҷумла, суғуртаи ҳатмӣ, суғуртаи ҳатмии давлатӣ ва суғуртаи ихтиёрӣ амалӣ гардонидани мешавад.² Номгӯи мушаххаси намудҳои хизматрасониҳои суғуртавӣ, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон амалӣ карда мешаванд, дар қадвали №4 оварда шудааст.

Қадвали №4

Номгӯи намудҳои хизматрасониҳои суғуртавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон

Суғуртаи ҳатмӣ	Суғуртаи ҳатмии давлатӣ	Суғуртаи ихтиёрӣ
1. Суғуртаи ҳатмии мусофирони нақлиёти автомобилӣ, обӣ, ҳавоӣ ва роҳҳои оҳан;	1. Суғуртаи ҳатмии давлатии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;	1. Суғуртаи ихтиёрии муштараки ҳаёт;
2. Суғуртаи ҳатмии мусофирон дар мавриди интиқоли байналхалқии автомобилӣ;	2. Суғуртаи ҳатмии давлатии Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Раиси Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, узви Маҷлиси миллий ва вакили Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон;	2. Суғуртаи ихтиёрии ақди никоҳ;
3. Суғуртаи ҳатмии амволи муассисаҳои кишоварзӣ сарфи назар аз шакли моликиятшон;	3. Суғуртаи ҳатмии давлатии шахсии кормандони мақомоти гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон;	3. Суғуртаи ихтиёрии коллективии кормандон, варзишгарон аз ҳодисаҳои нохуш;
4. Суғуртаи ҳатмии биноҳо, иншоот ва амвол аз сӯхторҳо;	4. Суғуртаи ҳатмии давлатии шахсии хизматчиён ва ӯҳдадорони ҳарбӣ, шахсони ҳайати қаторӣ ва роҳбарикунандаи мақомоти корҳои дохилӣ ва Кумитаи амнияти миллий, Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофияи граждани;	4. Суғуртаи ихтиёрии мусофирон;
5. Суғуртаи давлатии ҳатмии аз ҳодисаҳои фалокатовар ҳатман суғуртаи давлатӣ қардани заҳматқашоне, ки дар корҳои барои ҳаёт ва саломатӣ хеле хавфнок кор мекунанд;	5. Суғуртаи ҳатмии давлатии хизматчиёни давлатӣ;	5. Суғуртаи ихтиёрии тиббӣ;
6. Суғуртаи давлатии ҳатмии масъулияти шаҳрвандии соҳибони воситаҳои нақлиёт;	6. Суғуртаи ҳатмии давлатии	6. Суғуртаи ихтиёрии тиббии шахсони ба хорича сафаркунанда;
7. Суғуртаи ҳатмии борҳои давлатӣ;		7. Суғуртаи ихтиёрии тиббии занон ҳангоми ҳомиладорӣ, таваллуд ва бемориҳои гинекологӣ, ки боиси даҳолати ҷарроҳӣ мегарданд;
8. Суғуртаи ҳатмии амволи		8. Суғуртаи ихтиёрии сайёҳон аз ҳодисаҳои нохуш ва тиббии шахсони хоричӣ ва шахсони бетабаа, ки муваққатан ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид мешаванд;
		9. Суғуртаи ихтиёрии молу мулкҳои шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ;
		10. Суғуртаи ихтиёрии воситаҳои нақлиётӣ;
		11. Суғуртаи ихтиёрии молу мулкҳои гарав;
		12. Суғуртаи ихтиёрии корҳои сохтмонӣ васлқунӣ;
		13. Суғуртаи ихтиёрии борҳо;
		14. Суғуртаи ихтиёрии киштиҳои ҳавоӣ;
		15. Суғуртаи ихтиёрии напардохтани қарзҳо;
		16. Суғуртаи ихтиёрии пасандозҳо;
		17. Суғуртаи ихтиёрии ҳатарҳои хоричии иқтисодӣ;
		18. Суғуртаи ихтиёрии валорӣ;
		19. Суғуртаи ихтиёрии ҳамаи намудҳои сармоягузориҳо;
		20. Суғуртаи ихтиёрии ҳатарҳои тичоратӣ;

² Моддаи 3 банди 1-и Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» аз 29 декабри соли 2010, № 681

ба ичора гирифташудаи корхона ва ташкилотҳои давлатӣ.	шахсии судяҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон 7.Суғуртаи ҳатмии давлатии шахсии прокурору муфаттишони мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон.	21.Суғуртаи ихтиёрии хатарҳои молиявӣ; 22.Суғуртаи ихтиёрии хатарҳои содиротӣ; 23.Суғуртаи ихтиёрии нақлиёти роҳи оҳан; 24.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти шахрвандии иҷроқунандагони молҳо, корҳо ва хизматрасониҳо; 25.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти касбии ҳуқуқшиносон дар назди шахсони сеюм; 26.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти брокерҳои гумрукӣ; 27.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти соҳиби анбори мол ҳангоми амалигардонии фаъолияти касбии посбонӣ; 28.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти шахрвандии ширкатҳои аудиторӣ.
---	---	---

Тавре аз чадвали мазкур бармеояд, феълан дар ҷумҳурӣ 43 намуди хизматрасонии суғуртавӣ ба мизочон расонида мешаванд. Аз ин теъдод 8 намуди хизматрасонии суғуртавӣ маҳсулоти суғуртаи ҳатмӣ буда, харидории онҳо ба зиммаи шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ расман воғузур карда шудааст.

Аз 8 намуди маҳсулоти суғуртаи ҳатмӣ суғуртаи масъулияти шахрвандии соҳибони воситаҳои нақлиётӣ, яъне полиси суғуртавие, ки соҳибони воситаҳои нақлиётӣ бояд барои суғуртаи масъулияти шахрвандии худ дар назди шахсони сеюм вобаста ба ҷуброни зарари аз воситаи нақлиётӣ расонидашуда ба даст оваранд, нисбатан маъмул мебошад.

Аз 160 намуди хизматрасонии суғуртавӣ 7 намуди он ба суғуртаи ҳатмии давлатӣ тааллуқ дорад ва шахсони воқеию ҳуқуқӣ ўҳдадор нестанд, ки ин маҳсулотро харидорӣ намоянд. Ин намуди маҳсулот аз ҳисоби бучети давлатӣ маблағгузорӣ гардида, ба шахсони воқеию ҳуқуқӣ пешниҳод карда мешаванд. Ҳамаи ҳафт маҳсулоти суғуртаи ҳатмии давлатӣ ба гурӯҳи суғуртаи шахсии категорияҳои алоҳидаи хизматчиёни давлатӣ (президент, вакилони халқ, судяҳо, прокурор ва шахсони мансабдори мақомоти прокуратура, хизматчиёни ҳарбӣ, шахсони мансабдори мақомоти гумрук ва хизматчиёни давлатӣ) аз ҳодисаҳои нохуш мансубанд, аз ин лиҳоз суғуртаи ин хизматчиён қисми ҳифзи иҷтимоӣ мебошад.

Дар баробари таҳлили нишондиҳандаҳои асосии фаъолияти суғуртаҷолибияти ҳар як намуди хизматрасониҳои суғуртавӣ дар бозори суғуртаи кишвар мавриди омӯзиш қарор дода шуд, ки мушаххасоти он дар замимаи 2 оварда шудааст.

Аз маълумоти дар замимаи 2 овардашуда бармеояд, ки дар ҷумҳурӣ суғуртаи ҳатмӣ ва суғуртаи ҳатмии давлатӣ танҳо аз ҷониби ширкатҳои давлатии суғурта амалӣ карда мешаванд.

Ба ду ширкати суғуртавии давлатӣ барои амалигардонии суғуртаи ҳатмӣ дар бозор ҳуқуқи инҳисорӣ дода шудааст. Ширкати суғуртавии «Тоҷиксармоягузор» суғуртаи иҷорагирони молумулки ғайриманқули

давлатӣ, инчунин суғуртаи борҳои давлатиро амалӣ мегардонад. КВД «Тоҷиксуғурта» таъминкунандаи инҳисории (монополии) дигар намудҳои суғуртаи ҳатмӣ мебошад. Қатъи назар аз он, ки ба ширкатҳои суғуртавии хусусӣ фурӯши намудҳои суғуртаи ҳатмӣ иҷозат дода нашудааст, ду ширкати суғуртавии давлатӣ дар ҳамаи самтҳои дигари фаъолияти соҳа бо ширкатҳои суғуртавии хусусӣ рақобат доранд.

Тавре қаблан қайд карда шуд вазни хоси ширкатҳои давлатии суғуртавӣ дар бозори суғуртаи мамлакат аз сатҳи баланди марказонидашуда будани бозори суғуртаи мамлакат ва рушди номукаммали рақобат дар он шаҳодат медиҳад. Рақобати номукамал дар бозори суғурта яке сабабҳои асосии рушди нокифояи бахши суғурта дар мамлакат мебошад, ки имконияти ширкатҳои хусусии суғуртавиرو дар баробари ширкатҳои давлатӣ барои расонидани ҳамаи хизматрасониҳои суғуртавӣ, аз ҷумла хизматрасониҳои суғуртаи ҳатмӣ маҳдуд менамояд.

Қайд кардан ҷоиз аст, ки тибқи моддаи 27-уми Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи нақлиёт» муқаррар гардидааст, ки «Интиқолдиҳанда дар назди мусофирон ҳангоми сафар дар нақлиёти роҳи оҳан, ҳавоӣ, обӣ, нақлиёти автомобилӣ байнидавлатӣ ва байнивилоятӣ масъулияти суғуртакунии ҳатмӣ ва масъулияти гражданию ҳуқуқии соҳибони воситаҳои нақлиёти автомобилӣро ба ӯҳда мегирад.»

Дар соҳаи нақлиёти роҳи оҳан ва нақлиёти ҳавоӣ суғуртакунонӣ дар асоси қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 4 феввали соли 1999, №25 амалӣ карда мешавад. Андозаи пардохти ҳатмии давлатии мусофирон 2% аз нархи чипта муқаррар шуда, суғуртакунии ҳатмӣ мутобикӣ талаботҳои ин қарор бояд танҳо бо КВД «Тоҷиксуғурта» амалӣ шавад. Ин меъёр то имрӯз аз ҷониби КВД «Роҳи оҳани Тоҷикистон» амалӣ шуда истодааст.

Дар нақлиёти ҳавоӣ қарори мазкур аз ҷониби ягона ширкати давлатии ҳавопаймоӣ ҶСК «Тоҷик Эйр» амалӣ гардида, бинобар сабаби паст будани қобилияти молиявии «Тоҷиксуғурта» ва эътироф нагардидани он дар самти байналмилалӣ чун ширкати дорой қобилияти пардохти ӯҳдадорихои суғуртавӣ, зарурати бо дигар ширкат бастанӣ шартномаи суғурта ба вучуд меояд ва хароҷотҳои суғуртавӣ тақрор мегарданд.

Агар меъёри муқарраргардида ба нархи чиптаи «Тоҷик Эйр» ворид карда шавад, ширкати мазкур, ки айни замон ба мушкилиҳои молиявӣ дучор гаштааст, дар бозори хизматрасонии авиатсионӣ рақобатнопазир мегардад.

Аз тарафи дигар, ситонидани маблағи суғуртавӣ ба андозаи 2% аз мусофирони нақлиёти ҳавоӣ ин суғуртаи дубора буда, ягон ҳуҷҷат ё шаҳодатномаи (полиси суғуртавӣ) тасдиқкунанда дода намешавад ва он танҳо бо имзо шудани шартномаи дучониба татбиқ мегардад, ки дар хориҷи кишвар эътироф карда намешавад. Қобили қайд аст, ки то ин ҷониб «Тоҷиксуғурта» қобилияти пардохтпазирии худро ҳангоми руҳ додани ҳодисаҳои суғуртавӣ тасдиқ накардааст.

Меъёри муқаррарнамудаи қарори зикргардида то ба ҳадди 300 каратаи ҳадди аққали музди меҳнати Ҷумҳурии Тоҷикистон дар рӯзи имзои шартномаи суғуртавӣ муайян гардидааст. Аммо, мутобик ба моддаи 126-и Кодекси ҷазоҳои ҳавоии Ҷумҳурии Тоҷикистон ин меъёр ба андозаи на камтар аз ҳазор нишондиҳанда барои ҳисобот дар рӯзи фурӯши чипта муқаррар карда шуда, ҳангоми амалӣ намудани парвозҳои байналмилалӣ андозаи он набояд аз андозаи дар шартномаҳои байналмилалӣ эътирофнамудаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ё қонунҳои давлати дахлдори хориҷӣ пешбинишуда камтар бошад.

Ҳамзамон, меъёри муқаррарнамудаи қарори қайдгардида ба маъёрҳои Конвенсияи Варшава мутобикат намекунад ва барои ширкатҳои ҳавопаймоӣ, ки интиқоли ҳавоии байналмилалӣро иҷро менамоянд ҳатмӣ мебошад. Масалан, талаботҳои Иттиҳоди Аврупо барои пардохти маблағи суғуртавии як мусофир дар

ҳолати рӯх додани ҳолати суғуртавӣ ба 250 000 SDR (хуқуқҳои махсуси иқтибосӣ-1USD=0.6457 SDR) баробар аст.

Меъёрҳои суғуртавии қонунгузории давлатҳои хориҷие, ки ширкатҳои ҳавопаймоии ватанӣ парвозҳои худро ба онҳо анҷом медиҳанд аз меъёрҳои муқаррарнамудаи санадҳои дохилӣ тафовут дорад.

Бинобар ин зарур аст, ки бо назардошти вазъи кунунии соҳа ва мутобиқ ба санадҳои меъёрию ҳуқуқии дохилӣ ва санадҳои байналмилалӣ, ки онҳоро Ҷумҳурии Тоҷикистон эътироф намудааст, ҷиҳати татбиқи механизми баамалбарории фаъолияти суғуртавӣ чораҳои зарурӣ андешида шаванд.

Мушкилие, ки бо он имрӯз ширкатҳои ҳавопаймоии ватанӣ, аз ҷумла ширкати давлатии ҳавопаймоӣ ҚСҚ “Тоҷик Эйр” дучор гардидааст, то андозае бо маҳдудияти рақобат дар бозори суғуртаи Тоҷикистон вобаста мебошад. Зеро дар шароити кунунӣ дар бозори суғуртаи Тоҷикистон танҳо ба ширкатҳои давлатии суғуртавӣ иҷозат дода шудааст, ки бо амалисозии суғуртаи ҳатмӣ машғул бошанд.

Ҳол он ки мутобиқи талаботи Принципҳои Асосии Суғурта (ПАС), ки аз ҷониби Ассоциатсияи Байналмилалӣ Мақомоти Назорати Суғурта (АБМНС) таҳия карда шудаанд, бояд ҳамаи ширкатҳои хусусии суғуртавӣ барои амалӣ гардонидани хизматрасонии суғуртаи ҳатмӣ (ба истиснои хизматрасонии суғуртаи ҳатмии давлатӣ) имконият дошта бошанд. Дар ин ҳолат ширкатҳои хусусии суғуртавӣ бояд ба талаботи қонунгузории танзимкунандаи фаъолияти суғуртаи ҳатмӣ ҷавобгӯ бошанд.

Омӯзиш ва таҳлили таҷрибаи пешқадами давлатҳои дунё дар боби якуми ҳисоботи мазкур нишон медиҳад, ки дар аксарияти кишварҳои ҷаҳон аз қабиле ИМА, Британияи Кабир, Олмон ва Фаронса барои рушди рақобат дар бозори суғурта имкониятҳои васеъ фароҳам оварда шуда, ширкатҳои хусусии суғуртавӣ амалигардонии хизматрасонии суғуртаи ҳатмиро фаъолон анҷом медиҳанд ва ин самараро назаррас ба бор меорад.

Иҷозат надодан ба ширкатҳои хусусии суғурта барои амалӣ гардонидани хизматрасонии суғуртаи ҳатмӣ, чи хеле ки аз мисоли воқеии овардашуда аён аст, ягон самараро мусбӣ ба бор намеорад ва ба манфиати ҷонибҳои суғурашуда, ба мақсади рушди бозори суғурта ва иқтисодиёти Тоҷикистон дар маҷмӯъ муҳолиф мебошад.

Ҳамзамон иҷозат додан ба ширкатҳои хусусии суғуртавӣ барои амалигардонии хизматрасонии суғуртаи ҳатмӣ, тавре таҷрибаи пешқадами ҷаҳонӣ нишон медиҳад, ба рушди рақобат дар бозори суғурта, ба миён омадани хизматрасониҳои нави суғуртавӣ, баланд шудани сифати хизматрасониҳо аз ҷониби ширкатҳои суғуртавӣ, баланд шудани самаранокӣ ва фоиданокии фаъолияти онҳо мусоидат менамояд.

Рушди рақобат ва баланд шудани самаранокии иқтисодии фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ ба васеъ гардидани доираи хизматрасониҳои суғуртавӣ ва афзоиши миқёси суғуртанамоии корхонаҳо ва аҳолии мусоидат менамояд. Дар натиҷа барои соҳибкорон ва ҳам аҳолии имконияти самаранок идора намудани таваккалҳо фароҳам оварда мешавад ва ҳам барои рушди минбаъдаи бахши суғурта ва иқтисодиёти кишвар дар маҷмӯъ замина гузошта мешавад. Бахши рушдёрта ва устувори суғурта дар навбати худ ба доираҳои дигар бахши молиявӣ ва хусусан ба рушди бозори сармоя таъсири назарраси худро мерасонад, зеро ширкатҳои суғуртавӣ,

чун қоида, ҳамчун сармоягузори асосӣ ба қоғазҳои қиматноки давлатӣ ва корпоративӣ баромад менамоянд.

Тавсияи 1. Дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” ба таври мушаххас муқаррар намудани ҳуқуқи ширкатҳои суғуртавии хусусӣ барои амалӣ гардонидани хизматрасонии суғуртаи ҳатмӣ (ба истиснои хизматрасонии суғуртаи ҳатмии давлатӣ) бо шарте, ки онҳо ба талаботи қонунгузории танзимкунандаи фаъолияти суғуртаи ҳатмӣ ҷавобгӯ бошанд.

Бо мақсади фароҳам овардани шароит барои рушди рақобати озод дар бозори суғурта таҳия намудани санадҳои алоҳидаи меъёрию ҳуқуқӣ барои ҳар як намуди суғуртаи ҳатмӣ ба мақсад мувофиқ мебошад. Зеро барои ҳар як намуди маҳсулоти суғурта маҷмӯи шарту ҳолатҳои махсус бояд муқаррар карда шаванд, ки танҳо ба он хос мебошанд. Дар санадҳои алоҳида нишон додани ҳар як намуди маҳсулоти суғурта барои мураттаб гардидани таркиби онҳо ва муайян намудани робитаи байни талабот ва ҳуди маҳсулоти суғурта мусоидат менамояд.

Масалан, суғуртаи масъулияти шахрвандию ҳуқуқии соҳибони воситаҳои нақлиётӣ яке аз намудҳои муҳимтарини суғуртаи ҳатмӣ аз рӯи ҳаҷми маблағҳои воридшаванда ва таъсири он ба шахрвандони мамлакат мебошад, чунки дар доираи ин намуди суғурта ба ҳама шахсони сеюми дар садамаи нақлиётӣ ҷабрдида бояд маблағи талафоти ба онҳо ва моликияти онҳо расонидашуда ҷуброн карда шавад. Тибқи тадқиқоти Бонки Ҷаҳонӣ дар Тоҷикистон тақрибан 30%-и ҳаҷми умумии ҳаққи суғуртавии ҷамъоваришавандаро ҳаққи суғуртавӣ аз ин намуди суғурта ташкил медиҳад.

Бинобар ин бояд барои ин намуди суғуртаи ҳатмӣ лоиҳаи санади меъёрии ҳуқуқӣ “Дар бораи суғуртаи ҳатмии масъулияти шахрвандию ҳуқуқии соҳибони воситаҳои нақлиётӣ” таҳия карда шавад. Дар ин санад ҳамчунин ташкили Фонди кафолати пардохтҳои суғуртавӣ бояд пешбинӣ карда шавад, то ки он ба сифати захира барои пардохти ўҳдадориҳои кафолатдодашудаи ширкатҳои суғуртавӣ дар назди шахсони сеюм хизмат намояд, ки бо ҷуброн намудани зарари ҷисмонӣ ва талафоти бо ронандаи суғуртанашуда ва ё ронандаи шахсияташ номаълум вобаста мебошад.

Қайд кардан лозим аст, ки таҳияи қонунҳои нави суғуртаи ҳатмӣ аллакай дар банди 6 моддаи 3-юми Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” пешбинӣ шудааст.

Тавсияи 2. Таҳияи лоиҳаи санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ оид ба намудҳои алоҳидаи маҳсулоти суғуртаи ҳатмӣ тибқи талаботи Принсипҳои Асосии Суғурта (ПАС), ки аз ҷониби Ассосиатсияи Байналмилалӣ Мақомоти Назоратии Суғурта (АБМНС) пешбинӣ карда шудаанд:

- а) таҳияи лоиҳаи Қонуни ҚТ “Дар бораи суғуртаи ҳатмии масъулияти шахрвандию ҳуқуқии соҳибони воситаҳои нақлиётӣ (СМШСВН)” бо назардошти шартҳои суғурта аз рӯи талаботи Корти Сабз ва Корти Сафед;**
- б) таҳияи лоиҳаи Қонуни ҚТ “Дар бораи суғуртаи ҳатмӣ аз ҳодисаҳои нохуш барои коргарони машғули фаъолияти дорои сатҳи баланди хатар ба ҳаёт ва саломатӣ”;**
- в) таҳияи лоиҳаи Қонуни ҚТ “Дар бораи суғуртаи ҳатмӣ бо мақсади баланд бардоштани беҳатарии зиддисухторӣ”;**

- г) таҳияи лоиҳаи Қонуни ҚТ “Дар бораи суғуртаи хатмии мусофирони тавассути нақлиёти байналмилалии автомобилӣ таҳвилшаванда”;
- д) таҳияи лоиҳаи Қонуни ҚТ “Дар бораи суғуртаи хатмии мусофирони нақлиёти автомобилӣ, обӣ, ҳавоӣ ва роҳи оҳан”;
- е) таҳияи лоиҳаи Қонуни ҚТ “Дар бораи суғуртаи хатмии борҳои давлатӣ”.

Тибқи банди 3-юми моддаи 14 Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” ҳаҷми ҳаққи суғуртавӣ оид ба суғуртаи хатмиро қонунгузори Чумхурии Тоҷикистон муқаррар мекунад.

Мувофиқи Ҳисоботи барномавии Бонки Ҷаҳонӣ “Масъалаҳои асосии бахши суғурта дар Тоҷикистон” таҷрибаи мамлакатҳое, ки дар онҳо ҳаққи суғуртавии маҳсулоти ширкатҳои суғуртавӣ аз ҷониби ҳукумати мамлакат муқаррар мегардид, номуваффақ буд. Чунки ҳаҷми ҳаққи суғуртавӣ, ки аз ҷониби ҳукумати мамлакат муқаррар мегардад, аксаран аз сатҳи зарурӣ паст буда таваккалҳои бо маҳсулоти суғурта алоқамандро рупуш намекунад. Дар натиҷа ширкатҳои суғуравӣ, ки маҷбур буданд маҳсулоти суғуртавиرو бар зарари худ пешниҳод намоянд, бозори суғуртаро тарк мекарданд ва ё имконияти ҷуброн намудани талафоти расонидашударо ҳангоми бо аризаи шикоятӣ мурочиат намудан надоштанд. Масалан, бинобар сабаби он ки ҳаҷми ҳаққи суғуртавӣ барои иҷорагирони моликияти давлатӣ бо қонун нокифоя муқаррар карда мешавад ширкатҳои давлатии суғуртавӣ онро ба таври фаъол анҷом намедиханд.

Аз ин лиҳоз низоми амалкунандаи муқаррарнамоии ҳаққи суғуртавӣ аз ҷониби ҳукумати мамлакат такмилталаб мебошад. Ба ширкатҳои суғуртавӣ додани имконият барои мустақилона муайян намудани ҳаққи суғуртавии ҳама маҳсулоти худ зарур шуморида мешавад. Дар баробари ин Ҳадамоти зиддиинҳисории назди Ҳукумати ҚТ ва Ҳадамоти давлатии назорати суғуртаи назди Вазорати молия ҚТ бояд онро таъмин намоянд, ки ширкатҳои суғуртавӣ бар манфиати худ ва зарари тарафи сеюм созиш накунанд.

Тавсияи 3. Муқаррар намудани ҳуқуқи ширкатҳои суғуртавӣ оид ба мустақилона муайян намудани ҳаҷми ҳаққи суғуртавӣ ба ҳама маҳсулоти суғуртавии худ.

Яке аз масъалаҳои рушди бахши суғуртаи мамлакат сатҳи пасти пардохтпазирии ширкатҳои суғуртавии ватанӣ мебошад, зеро дар шароити васеъ гардидани шаклҳои гуногуни хоҷагидорӣ, рушди соҳибқории хурду миёна, татбиқи лоиҳаҳои гуногунҳаҷми сармоягузорӣ дар соҳаҳои мухталифи иқтисоди миллӣ, масъалаи суғуртақунонии фаъолият, ҳаёт, молу мулк ва ғайраҳо ногузир гардонида, аз ширкатҳои суғуртавӣ устувории молиявӣ ва кафолати пардохти саривақтии ҳолатҳои суғуртавиرو дар ҳаҷмҳои гуногун тақозо менамояд.

Дар асоси қонунгузори амалкунандаи суғурта талабот нисбати кифоягии сармояи асосӣ бо Қарори Ҳукумати Чумхурии Тоҷикистон аз 2 июни соли 2011, №283 чунин муқаррар шудааст: барои ширкатҳои суғуртавии давлатӣ сармояи асосӣ бояд 5 млн. сомони (1 млн.долл.ИМА), ширкатҳои суғуртавии ғайридавлатӣ- 500 000 сомонӣ (100 000 долл.ИМА), ширкатҳои азнавсуғуртақунии давлатӣ ва ғайридавлатӣ – 40 млн. сомонӣ (8 млн. долл. ИМА). Ҳол он ки дар миқёси байналмилалӣ барои ширкатҳои

суғуртавиё, ки маҳсулоти новобаста аз суғуртаи ҳаётро пешниҳод менамоянд, ҳадди ақали ҳаҷми сармояи асосӣ 5 млн. долл. ИМА-ро ташкил медиҳад, барои ширкатҳои суғуртавиё, ки суғуртаи ҳаётро амалӣ менамоянд, 10 млн. долл. ИМА. Аз ин лиҳоз, аз нуқтаи назари функционалӣ ҳадди ақалли ҳаҷми сармоя кофӣ намебошад ва бояд зиёд карда шавад.

Дар баробари ин айни замон Хадамоти давлатии назорати суғурта ба захираҳои сармоявии ширкати суғуртавӣ дар маҷмӯъ баҳо медиҳад (яъне, захираи умумӣ ба ҳамаи намудҳои суғурта). Валекин ба роҳ мондани баҳодихӣ ба кифоя будани захираҳои асосӣ мувофиқи намуди суғурта мувофиқи стандартҳои дар миқёси байналмилалӣ қабулгардида аз тарафи ХДНС мувофиқи мақсад мебошад, инчунин чунин низоми баҳодихӣ дар қонунгузори бахши суғурта бояд пешбинӣ карда шавад.

Тавсияи 4. Таҷдиди назар намудани талабот нисбати кифоягии сармояи асосии ширкатҳои суғуртавӣ, аз ҷумла:

- муқарар намудани ҳуқуқ барои ХДНС чихати баланд намудани талабот нисбати кифоя будани сармояи асосӣ барои ширкатҳои суғуртавии инфиродӣ тавассути интишори фармоиш/таъинот (санади зерқонунӣ).

- дар талабот нисбати пардохтпазирӣ пешбинӣ намудани ҳадди назоратшавандаи пардохтпазирӣ ва ё яқчанд ҳадди ниҳой ҳамчун нишондиҳанда барои амалигардонии назорат дар марҳалаи ибтидоӣ, то даме ки мушкilot ба пардохтпазирии ширкати суғуртавӣ таҳдиди ҷиддӣ менамоянд.

- аз тарафи ХДНС ба роҳ мондани баҳодихӣ ба кифоя будани захираҳои асосӣ мувофиқи намуди суғурта мувофиқи стандартҳои дар миқёси байналмилалӣ қабулгардида ва инчунин пешбинӣ намудани чунин низоми баҳодихӣ дар қонунгузори бахши суғурта.

Умуман қайд кардан ҷоиз аст, ки мувофиқи таҷрибаи ҷаҳонӣ фаъолияти самараноки ширкатҳои суғуртавӣ тавассути сарпарастии бонкҳои тичоратӣ таъмин карда мешавад. Ҳамзамон барои суғурта намудани сармоягузориҳо ё объектҳои калонҳаҷм маблағҳои пулии калон лозиманд, ки ширкатҳои суғуртавӣ дар алоҳидагӣ аз уҳдаи он намебароянд.

Бо мақсади мустаҳкам намудани пойгоҳи молиявии ширкатҳои суғуртавӣ зарур аст, ки дар давраи аввал ширкатҳои суғуртавӣ тибқи таҷрибаи Олмон бо бонкҳо ҳамкориҳоро васеъ намуда, давра ба давра ба мустақилияти комили молиявӣ ноил гарданд. Баъди фурсати муайян ба гузаронидани амалиётҳои бонкӣ имкон пайдо намоянд.

Тавсияи 5. Ширкатҳои суғуртавиё зарур аст, ки бо бонкҳои ватанӣ (ё хориҷӣ) ё дигар ширкатҳои молиявӣ чихати васеъ намудани хизматрасониҳои худ чихати маблағгузорӣ шартномаҳо ба имзо расонида, инчунин муқаммал намудани капитализатсияи ширкатҳои суғуртавиё дар ҳамкорӣ бо бонкҳои тичоратӣ давра ба давра ба нақша гиранд.

Дар Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” фарқият байни суғуртаи ҳаёт ва суғуртаи бо ҳаёт, саломатӣ ва қобилияти корӣ доштан вобаста набуда гузошта нашудааст, ки ин ҳолат ба ширкатҳои суғуртавӣ амалӣ намудани ҳар ду намуди суғуртаро имкон медиҳад.

Аз ин лиҳоз, зарур аст, ки дар қонунгузорӣ ба сифати шарти махсус ҳолате пешбинӣ карда шавад, ки суғуртаи ҳаёт ва суғуртаи бо ҳаёт, саломатӣ ва қобилияти корӣ доштан вобаста набуда наметавонад бо ҳамон як ширкати суғуртавӣ амалӣ гардонида шавад. Зеро таваккале, ки бо он ширкати суғуртавии амалкунандаи суғуртаи новобаста ба ҳаёт, саломатӣ ва қобилияти корӣ (суғуртаи кутоҳмуддат) дучор мегардад, аз таваккали ширкати суғуртавии амаликунандаи суғуртаи ҳаёт (суғуртаи дарозмуддат) ба таври назаррас фарқ менамояд. Дар натиҷаи чунин фарқият идоракунии таваккалҳои ин ду намуди суғурта бояд дар сатҳи корхонаи амалкунанда ва фаъолиятш қатъгардида дар алоҳидагӣ аз якдигар амалӣ карда шаванд.

Тавсияи 6. Дар Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” муайян намудани фарқият байни суғуртаи ҳаёт ва суғуртаи бо ҳаёт, саломатӣ ва қобилияти корӣ доштан вобаста набуда.

Ба сифати шарти махсус дар Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” ҳолате пешбинӣ карда шавад, ки суғуртаи ҳаёт ва суғуртаи бо ҳаёт, саломатӣ ва қобилияти корӣ доштан вобаста набуда наметавонад бо ҳамон як ширкати суғуртавӣ амалӣ гардонида шавад.

Дар таҷрибаи пешқадами ҷаҳонӣ барои таъмини устувории молиявии ширкатҳои суғуртавӣ азнавсуғуртанамой тавассути ташкили ширкатҳои азнавсуғуртанамой ва пулҳои азнавсуғуртакунӣ васеъ истифода бурда мешавад.

Айни замон набудани ширкатҳои азнавсуғуртакунӣ дар ҚТ ширкатҳои ватании суғуртавиरो маҷбур месозад, ки барои азнавсуғуртакунӣ ба ширкатҳои хориҷӣ муроҷиат кунанд, ки ин хароҷоти зиёдро талаб мекунад ва ҳам кафолати пурра надорад.

Бо мақсади нигоҳ доштани маблағҳои азнавсуғурташаванда дар қаламрави ҷумҳурӣ, бояд ширкатҳои азнавсуғуртакунӣ таъсис дода шуда, таҷрибаи беҳтарини ташкили пулҳои азнавсуғуртакунӣ дар мамлакат ҷорӣ карда шавад.

Аз ин лиҳоз зарур аст, ки механизми таъсиси ташкилотҳои азнавсуғуртакунӣ аз ҷониби мақоми ваколатдорӣ давлатӣ баррасӣ гардида, сармояи оинномавии ширкатҳои азими суғуртавии амалкунанда ба фаъолияти азнавсуғуртакунонӣ мутобиқ карда шавад.

Тавсияи 7. Аз ҷониби мақоми ваколатдорӣ давлатӣ баррасӣ гардидани механизми ташкили ширкатҳои азнавсуғуртакунӣ ва пулҳои азнавсуғуртакунӣ дар мамлакат

Яке аз роҳҳои васеъ паҳншудаи баланд бардоштани устувории молиявии ширкатҳои суғуртавӣ дар таҷрибаи пешқадами ҷаҳонии фаъолияти суғурта хангоми суғуртанамоеи тавакалҳои калон ташкили пулҳои суғуртавӣ – иттиҳодияҳои ширкатҳои суғуртавӣ барои амалигардонии суғуртаи муштарак мебошад.

Дар ин радиф мустаҳкам намудани боварии ширкатҳои суғуртавӣ байни ҳамдигар ва дар ҳамин асос ба роҳ мондани азнавсуғуртакунӣ ва суғуртаи муштарак дар фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ ва ҷорӣ намудани таҷрибаи беҳтарини ташкили пулҳои азнавсуғуртакунӣ дар мамлакат мувофиқи мақсад мебошад.

Тавсияи 8. Ба роҳ мондани суғуртаи муштарак тавассути ташкили пулҳои суғуртавӣ дар мамлакат.

Бо мақсади ҳимояи манфиатҳои аҳоли, рушди яке аз шаклҳои муҳими суғурта, яъне суғуртаи тиббӣ мувофиқи мақсад мебошад. Мушкилоти асосӣ дар ин раванд то ҳол қорӣ нагардидани суғуртаи ҳатмии давлатии тиббӣ ба ҳисоб меравад.

Қобили тазаккур аст, ки бо мақсади қорӣ намудани суғуртаи ҳатмии тиббӣ Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи тиббӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” 18 июни соли 2008, таҳти №408 қабул ва амали ҳуҷҷати мазкур аз 1 январи соли 2010 муайян гардида буд. Баъдан ба Қонуни навбатии Ҷумҳурии Тоҷикистон “Оид ба ворид намудани тағйирот ба Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи тиббӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” қабул гардид, ки дар асоси он оғози татбиқи қонуни мазкур то ба аввали соли 2014 тамдид дода шуда аст.

Сарфи назар аз он, ки аксари вазорату идораҳо ва ташкилотҳои байналмилалӣ, намояндагони воситаҳои ахбори омма ва сохторҳои ҷамъиятию ғайридавлатӣ қорӣ намудани суғуртаи ҳатмии тиббиро масъалаи мубрами рӯз меҳисобанд, дар баробари ин баъзе аз вазоратҳои мутасаддӣ номусоиди вазъи иқтисодӣ, норасоии маблағгузорӣ ва таҳияи заминаи меъёрии ҳуқуқии татбиқи суғуртаи тиббиро ғайриимкон шуморида, боз тамдиди мӯҳлати татбиқи Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи тиббӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон”- ро то соли 2017 дастгирӣ намудаанд.

Қоршиносони соҳа мушкилоти асосии дар сатҳи миллий татбиқ гардидани қонуни мазкурро ба якҷанд мушкилот, аз ҷумла ба маҳдудияти имконоти бучети давлатӣ, ба хусус дар сатҳи паст қарор доштани вазъи маблағгузории муассисаҳои тиббӣ ва татбиқи малағгузории сарикасӣ дар муассисаҳои Кумаки аввалияи тиббию санитарӣ, инчунин қорӣ нагардидани маблағгузорӣ дар асоси натиҷаи табобат, марбут медонанд.

Мавриди зикр аст, ки тибқи таҳлили Ташкилоти умумичаҳонии тандурустӣ (ба ҳолати 1 январи соли 2013) ҳамасола хароҷотҳои давлатӣ барои соҳаи тандурустӣ дар ҷумҳурӣ 6,9 фоиз ташкил медиҳад, ки ин нишондиҳанда мутобиқи тавсияи Ташкилоти мазкур бояд на кам аз 10 фоиз бошад. Аз собиқ давлатҳои Иттиҳоди Шуравӣ танҳо дар Ҷумҳурии Қирғизистон, Ҷумҳурии Эстония ва Ҷумҳурии Молдова, ки дар онҳо суғуртаи ҳатмии тиббӣ амалӣ гардида истодааст, нишондиҳандаи мазкур мутаносибан 10,4 фоиз, 12,2 фоиз ва 13,3 фоизро ташкил менамояд.

Дар баробари ин, маблағгузории соҳаи тандурустӣ нисбат ба маҷмӯи маҳсулоти дохилии Ҷумҳурии Қирғизистон 4,2 фоиз, Ҷумҳурии Молдова 5,6 фоиз ва Ҷумҳурии Эстония 5,9 фоизро дар бар мегиранд. Дар ҷумҳурии мо ин нишондиҳанда 2,0 фоизи маҷмӯи маҳсулоти дохилро (ба ҳолати 01.01.2013) ташкил дод, ки аз он 80-90 фоизи он музди меҳнати кормандонро ташкил менамояд.

Мутасаддиёни соҳа таъмини муваффақонаи сиёсати давлатиро дар самти суғуртаи тиббӣ, фарогирии пурраи аҳоли бо суғуртаи ҳатмии тиббӣ, ҳимояи ҳуқуқи шаҳрвандон ва иттилоотнокии аҳоли дар масъалаҳои ҳифзи саломатӣ ва суғуртаи тиббӣ, гузаронидани чорабиниҳо оид ба бехтар

намудани сифати хизматрасонии тиббӣ ва дигар хизматрасониҳоро ба таъсис додани Фонди давлатии суғуртаи тиббӣ марбут медонанд.

Тавсияи 9. Бо назардошти дар марҳилаи таҳия қарор доштани лоиҳаи қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи Бучети давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон барои соли 2015» масъалаи таъсиси Фонди давлатии суғуртаи ҳатмӣ тиббӣ дар сатҳи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон мавриди баррасӣ қарор дода шавад, аз ҷумла:

- мӯҳлати амалӣ Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Оид ба суғуртаи ҳатмии тиббӣ” аз соли 2015 муқаррар карда шавад;
- масъалаи ҷорӣ намудани суғуртаи ҳатмии тиббӣ ва таъсиси Фонди давлатии суғуртаи ҳатмӣ тиббӣ аз ҳисоби коҳиш додани меъёри андози иҷтимоӣ мавриди баррасӣ қарор дода шавад;
- бо истифода аз таҷрибаи ҷаҳонӣ номгӯи хизматрасониҳои суғуртаи тиббӣ ба шахрвандон зиёд карда шавад;
- бо мақсади фаро гирифтани муҳочирони меҳнатӣ бо суғуртаи ҳатмии тиббӣ механизми муосири суғуртакунонии онҳо таҳия карда шавад.

Дар шароити имрӯзаи ҳаёти ҷомеа бо мақсади дастрасии хизматрасониҳои сифатноки тиббӣ ба ҳамаи табақаҳои аҳолии ҷумҳурӣ зарур аст, ки бо истифода аз имконоти ҷойдошта, аз ҷумла бо истифода аз механизми шарикӣ бахши хусусӣ ва давлат барои амалан татбиқ намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи тиббӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон” чораҳои бетаъхир андешида, бо таври пилотӣ марҳила ба марҳила татбиқи муқаррароти қонуни мазкур, инчунин ҷорӣ намудани суғуртаи ҳатмии тиббӣ ба роҳ монда шавад.

Бинобар ин дар марҳали кунунӣ бояд корхонаву ташкилотҳо вазифадор карда шаванд, ки кормандони худро бо суғуртаи тиббӣ таъмин намоянд. Барои ҳавасманднамоии роҳбарони корхонаву ташкилот барои бо суғуртаи тиббӣ фаро гирифтани кормандони худ бояд иҷозат дода шавад, то ки 3-5% музди меҳнати кормандон бо ин мақсад истифода шуда, ин маблағ ҳамчун музди меҳнат андозбандӣ нашавад.

Дар ин ҳолат ширкатҳои суғуртаи водор мешаванд, ки барои таъмини хизматрасонии тиббӣ ба мизоҷони худ бо бемористонҳо қарордод баста, сифати хизматрасонии онҳоро назорат намоянд.

Тибқи қонунгузори амалкунандаи Тоҷикистон танҳо ширкатҳои ватанӣ метавонанд бо фаъолияти суғуртаи машғул бошанд. Ин итминон медиҳад, ки маблағҳои аз суғуртаи тиббӣ ба даст омада дар дохили кишвар шаффоф гардиш намуда, андозбандӣ карда шаванд.

Тавсияи 10. Таҷдиди назар намудани имконияти ба роҳ мондани шарикӣ давлат ва бахши хусусӣ дар ҷорӣ намудани суғуртаи ҳатмии тиббӣ тавассути:

- вазифадор намудани роҳбарони корхонаву ташкилотҳо барои таъмин намудани кормандони худ бо суғуртаи тиббӣ.
- иҷозат додани истифодаи 3-5% музди меҳнати кормандон бо мақсади таъмин намудани онҳо бо суғуртаи тиббӣ.
- аз андоз озод намудани маблағи аз музди меҳнати кормандон барои таъмини суғуртаи тиббии кормандони корхонаву ташкилот сафарбаргардида.

Бо мақсади таъмини ҳимояи ҳуқуқ ва манфиатҳои ширкатҳои суғуртавӣ, мубодилаи иттилоот ва машваратдихӣ, дастгирии чорабиниҳои тарғиботӣ ва таблиғотӣ бояд Ассоиатсияи миллии ширкатҳои суғуртавӣ таъсис дода шавад. Ассоиатсияи миллии ширкатҳои суғуртавӣ инчунин метавонад барои баланд бардоштани ҳавасмандии ширкатҳои суғуртавӣ вобаста ба корбарии онҳо дар масъалаҳои гузаронидани омӯзиш (тренингҳо), беҳтар намудани сифати хизматрасониҳо, мубодилаи таҷрибаи беҳтарин, маводҳои ҷопӣ, гузаронидани конферонсҳо ва дигар чорабиниҳо мусоидат намояд. Ассоиатсияи миллии ширкатҳои суғуртавӣ бояд бо ХДНС ҳамкориҳои тарафайнро ба роҳ монад.

Ассоиатсияи миллии ширкатҳои суғуртавӣ бояд соҳиби сомонаи худ бошад ва дар он тамоми иттилооти доимӣ, нав ва саривақтӣ оид ба фаъолияти ассоиатсия, мақсад ва вазифаҳои он, аъзоҳои он, сохтор ва вазъи бозори суғуртаи мамлакат, заминаи қонунгузорӣ суғурта ва масъалаҳои танзими фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ, ислоҳоти татбиқшаванда ва дигар иттилооти заруриро фаро гирад.

Тавсияи 11. Таъсис додани ассоиатсияи миллии ширкатҳои суғуртавӣ дар мамлакат.

Таъсиси сомонаи интернетӣ барои ассоиатсияи миллии ширкатҳои суғуртавӣ, ки иттилооти доимӣ, нав ва саривақтии заруриро фаро мегирад.

Сарфи назар аз он, ки дар донишгоҳҳо ва донишкадаҳои ҷумҳурӣ мутахассисони соҳаи суғурта омода мешаванд, дар маҷмӯъ норасоии мутахассисони баланддигтисоси суғуртавӣ ҳамчун яке аз мушкилоти ҳалталаби бахши суғурта боқӣ мемонад. Хусусан норасоии актуарийҳои суғуртавӣ, ки вобаста ба амалигардонии ҳисобҳои иқтисодии математикии тарифи суғуртавӣ ва ҳаҷми захираҳои суғуртавӣ тибқи шартномаҳои суғурта ва азнавсуғуртакунӣ бо мақсади таъмин намудани сатҳи зарурии пардохтпазирӣ ва устувории молиявии ширкати суғуртавӣ фаъолият менамоянд, ба назар мерасад.

Норасоии мутахассисони номбурда барои дар сатҳи зарурӣ иҷро гардидани ўҳдадориҳои ширкатҳои суғуртакунанда низ монетаҳои иловагӣ эҷод менамояд. Чунки набудани мутахассисон ва таҷрибаи кории гузаронидани ҳисобҳои иқтисодии тавакалҳои ширкатҳои суғуртавӣ боиси паस्त шудани самаранокии фаъолияти онҳо мегардад.

Тавсияи 12. Амалӣ гардонидани тадбирҳои кӯтоҳмуддат ва дарозмуддати зарурӣ чихати омода намудани мутахассисони соҳаи суғурта, аз ҷумла:

- ташкили курсҳои бозомӯзӣ барои тайёр намудани актуарийҳои суғуртавӣ ва мутахассисони соҳибхитисоси соҳаи суғурта бо ҷалби коршиносони байналмилалӣ бахши суғурта.
- таҷдиди назар намудани низоми таълим, барномаҳои таълимӣ, фанҳои таълимии муассисаҳои маълумоти олий бо мақсади ба талаботи муосири бозори суғурта ҷавобгӯ намудани хатмкунандагони онҳо.
- ба роҳ мондани сафарҳои хидматӣ барои мутахассисони ширкатҳои суғуртавӣ чихати омӯхтани таҷрибаи пешқадами фаъолият дар бахши суғурта ба мамлакатҳои хориҷӣ бо соҳаи рушдфҳои суғурта (Олмон ва Англия).

- ба роҳ мондани таҷрибаомӯзии донишҷуёни лаёқатманди ихтисосҳои молиявии макотиби олии кишвар дар ширкатҳои пешқадами суғуртавии мамлакатҳои хориҷӣ.
- мунтазам сафарбар намудани омӯзгорони ихтисоси молиявӣ барои омӯхтани таҷрибаи пешқадами таълими фанҳои суғурта дар муассисаҳои маълумоти олии мамлакатҳои тараққикарда ва бо минбаъд ташкил намудани курсҳои тақмили ихтисос аз тарафи ин омӯзгорон.

Талабот ва эътимоди аҳоли ба бахши суғурта

Дигар чанбаи мушкилоти рушди бахши суғуртаро сатҳи пасти талаботи аҳоли ба хизматрасониҳои суғурта ташкил медиҳад, ки аз таъсири омилҳои гуногун вобаста мебошад.

Бояд қайд намуд, ки аҳолии мамлакат дар маҷмӯъ оид ба суғурта ва зарурияти он маълумоти кофӣ надорад. Бо назардошти он ки тақрибан 70%-и аҳолии мамлакат дар деҳот зиндагӣ намуда, бо маҳдудияти дастрасӣ ба иттилоот рӯ ба рӯ мебошанд, ин масъала боз ҳам мураккаб мегардад. Саводнокии пасти аҳолии ин минтақаҳо онҳоро аз дарки моҳият ва аҳамияти суғурта ҳамчун воситаи таъмини манфиатҳои молу мулкӣ маҳрум менамояд.

Бинобар ин ба барномаҳои таълимии макотиби маълумоти миёна ворид намудани омӯзиши асосҳои суғурта, аз ҷумла мафҳум, моҳият ва зарурияти суғурта барои одамон, махсусан дар шароитҳои иқлимию ҷуғрофӣ мамлакатаи мо ҳамчун як воситаи баланд бардоштани таъминоти моддии мардум ҳангоми ба миён омадани офатҳои табиӣ ва ҳодисаҳои ғайриҷашмдошт мувофиқи мақсад шуморида мешавад. То ин ки ҳар як шаҳрванди мамлакат бидонад, ки саломатӣ ва ҳаёти одам, манзил ва моликияти хусусӣ, биноҳо ва дигар объектҳои истеҳсоли хатман аз ҳодисаҳои сӯхтор ва дигар ҳодисаҳои ғайриҷашмдошти табиӣ бояд суғурта шаванд.

Тавсияи 13. Ворид намудани омӯзиши асосҳои суғурта ба барномаҳои таълимии макотиби маълумоти миёна

Эътимоди пасти аҳоли ба бахши суғурта, пеш аз ҳама, бо нокифоягии таҷрибаи бомуваффақияти ҳамкорӣ бо ширкатҳои суғуртавӣ вобаста мебошад. Чунки имрӯз фаъолияти аксарияти ширкатҳои суғуртавӣ асосан бо амалигардонии хизматрасониҳои суғуртаи хатмӣ маҳдуд гардонида мешавад, ки ба ҷамъоварии маблағи ҳаққи суғуртавӣ равона карда мешаванд. Аммо аксар вақт ўҳдадорҳои ширкатҳои суғуртавӣ оид ба пардохти маблағи суғурта ҳангоми рух додани ҳодисаи суғуртавӣ нисбати суғурташаванда ё шахси дигаре, ки шартномаи суғурта ба манфиати ӯ баста шудааст, амалӣ гардонида намешаванд.

Дар баробари ин, кормандони ширкатҳои суғуртавӣ барои рӯёнидани пардохти суғуртавӣ ҳангоми рух додани ҳодисаи суғуртавӣ аз тарафи суғурташаванда ё шахси дигаре, ки шартномаи суғурта ба манфиати ӯ баста шудааст, монеаҳои зиёде эҷод мекунанд, ки дар натиҷа худи суғурташаванда аз ҳама гуна кӯшишу талошҳо нисбати ба даст овардани

маблағи суғурта, даст мекашад. Кормандони ширкатҳои суғуртави бошанд ин ҳолатро ба манфиати худ истифода бурда, маблағи пардохти суғуртаро ғайрмақсаднок истифода мебаранд. Ҳол он ки мақсади асосии ширкатҳои суғуртави ҳимояи манфиатҳои шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ ҳангоми руҳ додани ҳодисаҳои суғуртави мебошад.

Бинобар ин, чунин таҷрибаи начандон хуб аз тарафи аҳоли ҳамчун як ҳодисаи муқаррарӣ ба монанди як навъи пардохти ҳатмӣ бе назардошти манфиати суғурташаванда қабул гардидааст, ки ин ба дарки нодурусти аҳамияти хизматрасонии суғурта боис мешавад.

Азбаски дар қонунгузори амалкунандаи суғурта ягон намуди ҷавобгарӣ барои ширкатҳои суғуртави ҳангоми иҷро накардани ўҳдадорӣ онҳо дар назди суғурташавандагон мувофиқи шартномаи суғурта муайян карда нашудааст, ширкатҳои суғуртави таҷрибаи худро ба манфиати худ ва зарари суғурташавандагон истифода бурда, масъулият эҳсос намеkunанд. Бинобар ин таъсис додани чунин сохторе дар назди мақомоти давлатии назорати суғурта барои ҳифзи ҳуқуқҳои истифодабарандагони хизматрасониҳои суғуртави зарур мебошад, ки суғурташавандагон ҳангоми ба миён омадани масъалаҳои баҳсталаб ба он муроҷиат намуда, ҳуқуқ ва манфиатҳои худро вобаста ба шартномаи суғурта ҳимоя намоянд.

Тавсияи 14. Таъсиси сохтори вобаста ба ҳифзи ҳуқуқҳои истифодабарандагони хизматрасониҳои суғуртави дар назди мақомоти давлатии назорати суғурта.

Таҷдиди назар намудани механизми иҷроӣ ўҳдадорӣро аз тарафи ширкатҳои суғуртави оид ба пардохти маблағи суғурта ҳангоми руҳ додани ҳодисаи суғуртави нисбати суғурташаванда ё шахси дигаре, ки шартномаи суғурта ба манфиати ӯ баста шудааст.

Тавре ки дар боло қайд карда шуд, таҷрибаи начандон хуби фаъолияти ширкатҳои суғуртави боиси аз даст рафтани эътимоди аҳоли ба хизматрасониҳои суғурта ва баҳши суғурта дар маҷмӯъ оварда мерасонад.

Бояд қайд кард, ки ширкатҳои суғурта танҳо тавассути фаъолияти самаранок ва софдилона, қонеъ гардонидани манфиатҳои суғурташавандагон, аз ҷумла нигоҳдорӣ моликият, арзишҳои моддӣ, ҳаёт ва саломатии онҳо, инчунин ба воситаи баланд бардоштани сатҳ ва сифати хизматрасониҳои худ метавонанд аз нав боварии мизочонро ба даст оварда, нуфузи соҳаро дар маҷмӯъ баланд бардоранд, ки ин ба ташаккули таҷрибаи воқеии мусбии аҳоли аз ҳамкорӣ бо ширкатҳои суғуртави мусоидат менамояд.

Дар ин радиф, ҳамаи ширкатҳои суғуртави бояд соҳаро таблиғот намуда, аз таҷрибаи воқеии мусбии фаъолияти суғуртави худ васеъ истифода намоянд, то эътимоднокӣ ва эътибори соҳаи суғуртаро баланд бардошта, талаботи аҳолиро ба хизматрасониҳои суғуртави зиёд намоянд.

Агар воқеан таблиғот тавонад, ки ба дили аҳоли, яъне муштариёни эътимолӣ роҳ ёбад ва онҳо дарк намоянд, ки воқеан ҳам ширкатҳои суғуртави мададгори онҳо дар ҳолатҳои ғайриҷашмдошт шуда метавонанд, онҳо аз хизматрасонии суғуртави истифода мебаранд.

Тавсияи 15. Гузаронидани таблиғоти оммавӣ тавассути радио, телевизион, сомонаҳои интернетӣ, ВАО, семинар-машваратҳо ва дигар корҳои фаҳмондадиҳӣ дар байни аҳоли ва корхонаҳо ва асосноккунии ҳатмии он аз нигоҳи дини ислом.

Пахши барномаи махсус бо иштироки намояндагони ширкатҳои ватании суғуртавӣ ва баланд бардоштани эътимоднокии ва нуфузи бахши суғурта дар маҷмӯи тавассути ба роҳ мондани таблиғоти васеи таҷрибаи воқеии мусбии аҳоли аз ҳамкорӣ бо ширкатҳои суғуртавӣ.

Дигар сабаби беҳабарии аҳоли нисбати фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон нобаробар ба роҳ монда шудани хизматрасониҳои суғуртавӣ дар ҳамаи манотиқи ҷумҳурӣ мебошад, ки масъалаи дастрасии хизматрасониҳои суғуртавино барои ҳамаи табақаҳои аҳоли ба миён меорад.

Азбаски хатарҳои эҳтимоли дар маҳалаҳои шаҳрنيшин ва деҳоти ҷумҳурӣ гуногунанд, вобаста ба он ширкатҳои суғуртавӣ бояд хизматрасониҳои суғуртавино ба аҳолии деҳот ва шаҳрҳо васеъ намоянд. Масалан, барои аҳолии деҳот чори намудани суғуртаи чорвои хонагӣ, зироат ва боғот аз хушксолӣ, заминларза, сел, фаромадани ярҷ ва ғайра, барои аҳолии шаҳрنيшин суғурта аз дуздии мошин, суғурта аз сӯхтор, обпахшкунии хонаи истиқоматӣ, суғуртаи амонатҳо аз беқурбшавӣ ва ғайра зарур мебошад.

Тавсияи 16. Васеъ намудани хизматрасониҳо вобаста ба хатарҳои эҳтимоли дар маҳалҳо.

Яке аз воситаҳои баланд бардоштани эътимоди аҳоли ба бахши суғурта, васеъ намудани микёси фаро гирифта шудани аҳолии деҳот бо суғурта рушди суғуртанамоии хурд ё микросуғуртанамоӣ ба ҳисоб меравад.

Тибқи маълумоти СММ имрӯз дар саросари ҷаҳон аз чунин намуди суғурта аллақай 500 млн. нафар одамон истифода мебаранд. Аз ҳама бештар микросуғуртанамоӣ дар минтақаи Осиё, аз ҷумла дар Хитой ва Ҳиндустон васеъ паҳн гардидааст, ки ба онҳо қариб 80%-и бозори микросуғуртаи ҷаҳонӣ рост меоянд.

Дар давоми панҷ соли охир микросуғуртанамоӣ аз сӯхтор, заминларза, ҳодисаҳои нохуш, беморӣ ва ё фавти сардори оила дар тамоми ҷаҳон ҳамчун механизми самараноки мубориза бо камбизоатӣ маъмул гардидааст. Одамон аз хизматрасониҳои суғуртакунандагон тавассути суғурта намудани манзили истиқоматӣ, моликияти хусусӣ, аз ҷумла мошинҳо, ва инчунин суғурта аз бекорӣ боз ҳам бештар истифода мебаранд.

Бояд қайд кард, ки микросуғуртанамоӣ яке аз самтҳои маблағгузори хурд буда, бештар дар мамлики дорои аҳолии камбизоат, аз ҷумла Ҳиндустон, Хитой, Бангладеш ва Нигерия маъмул мебошад.

Тибқи маълумоти ширкати азнавсуғуртанамоии Swiss Re шартҳои асосии рушди микросуғуртанамоӣ инҳоянд:

- даромади пасти суғурташавандагон;
- сатҳи пасти фарҳанги суғуртавии аҳоли;
- маҳсулоти дар истифода содаи суғуртавӣ;

- тарифҳои нисбатан пасти суғуртавӣ;
- роҳҳои нави фурӯши маҳсулот бо хароҷоти пасти таҳияи онҳо;
- андейрайтинги соддакардашуда;
- маблағҳои начандон калони суғуртавӣ;
- шартҳои содда ва фаҳмои суғуртанамоӣ бо истисноии камтарин ва ё умуман бе ягон истисно;
- омода будани суғуртақунанда ба дер ворид шудани маблағи ҳаққи пардохти суғурта ва тақсимоии пардохтҳо;
- танзими содда ва босуръати ҳодисаҳои суғуртавӣ бо ҳуҷҷатҳои камтарин.

Қайд намудан зарур аст, ки суғуртанамоии хурд дар шароити ҷумҳурии мо, ки зиёда аз 30%-и аҳолии камбизоат мебошанд, имконият фароҳам меорад, ки аҳолии камбизоати деҳот бо хизматрасониҳои суғурта фаро гирифта шуда, рушди бахши суғурта ва баланд шудани сатҳ ва сифати зиндагии мардум ба даст оварда шавад.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон таҷрибаи пешқадам ва имкониятҳои ҷорӣ намудани микросуғуртанамоӣ дар конфронси 5-уми миллии маблағгузории хурд “Маблағгузории хурд баҳри рушди устувори иқтисодӣ ва иҷтимоии Тоҷикистон”, ки соли 2011 аз ҷониби Ассоциатсияи ташкилотҳои маблағгузории хурди Тоҷикистон ва Агентии Олмон оид ба ҳамкориҳои иқтисодӣ баргузор гардида буд, баррасӣ карда шуд.

Бояд гуфт, ки ташкилотҳои маблағгузории хурди тавассути ташкилотҳои байналмилалӣ молиявӣ маблағгузоришаванда метавонанд тавассути гузаронидани ҷорабиниҳои таблиғотӣ оид ба ҷорӣ намудани суғуртанамоии хурд ва ба роҳ мондани ин намуди суғурта дар Тоҷикистон дар баланд бардоштани саводнокии молиявии мардуми деҳоти мамлакат, зиёд шудани эътимод ба бахши суғурта ва фаро гирифта шудани аҳолии камбизоат бо хизматрасониҳои суғуртанамоии хурд саҳми назаррас гузоранд.

Инчунин зарур аст, ки ширкатҳои хусусии суғуртавӣ низ ба ҷорӣ намудани суғуртанамоии хурд дар мамлакат фаъолона машғул шаванд.

Тавсияи 17. Ҷорӣ намудани суғуртанамоии хурд аз тарафи ташкилотҳои маблағгузории хурд ва ширкатҳои суғуртавӣ дар мамлакат ва таъмини дастрасӣ ба он. Тибқи таҳлили таҷрибаи суғуртаи исломӣ, ки қаблан дида баромада шуд, суғуртаи такафул бо вучуди падидаи нав будан самаранокии худро дар баргараф намудани оқибатҳои тавакалҳои гуногуни ҳодисаҳои нохуш нишон додааст. Илова бар ин бо назардошти мусулмон будани аксарияти аҳолии мамлакат ҷорӣ намудани ин нави суғурта имкониятҳои васеъ дорад.

Тавре аз таҳлили масъалаҳои рушди суғурта дар доираи гурӯҳи корӣ оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар бахши суғурта маълум гардид, яке аз монетаҳои рушди суғурта эътимоди пасти аҳолии деҳоти мамлакат ба бахши суғурта дар маҷмӯъ мебошад. Зеро мардуми деҳот аҳамияти суғуртаро дарк намеkunанд ва онро аз нигоҳи ислом нодуруст мешуморанд. Аз ин лиҳоз ҷорӣ намудани такафул ба ҳалли ин масъала метавонад мусоидат намояд.

Қайд намудан зарур аст, ки суғуртаи такафул ин усули такмилёфтаи суғуртаи мутақобила мебошад, ки метавонад дар шароити мамлакати мо барои суғуртанамои тавакалҳо дар хоҷагии қишлоқ ва ҳодисаҳои нохуши табиӣ васеъ истифода бурда шавад.

Суғуртаи такафул бо назардошти механизми нисбатан соддаи кафолати тарафайни тавакалҳо ва ҷавобгӯ будан ба шариати ислом метавонад дар мамлакат тавассути ташкили ҷамъиятҳои суғуртаи тарафайн ҷорӣ карда шавад.

Бояд қайд кард, ки дар мамлакат аз соли 2009 Қонун Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи суғуртаи мутақобила” қабул карда шудааст, ки заминаи ҳуқуқии фаъолияти ташкилоти суғуртаи мутақобила ва танзими фаъолияти соҳибкорони инфиродӣ ва шахсони ҳуқуқиро оид ба амалигардонии суғуртаи мутақобила ташкил медиҳад.

Чун қоида мақсади асосии ташкили ҷамъиятҳои суғуртаи мутақобила ҳимояи манфиатҳои молу мулкӣ ва тақсимооти мутаносиби тавакалҳо байни шахсони бо як навъи фаъолият машғул мебошад, ки дар ягонагии тичоратӣ ва ҳудудӣ асос меёбад.

Дар Тоҷикистон хусусан дар минтақаи деҳот дар доираи ҷамъияти маҳалҳо, ки байни якдигар бо робитаҳои ҳамсоғӣ ва хешу таборӣ алоқаманд мебошанд, расонидани кӯмаки тарафайни ҷамъиятӣ оид ба беҳтар намудани вазъи иқтисодиву иҷтимоии аъзои ҷамъияти маҳалӣ барои ташкил ва рушди ҷамъиятҳои суғуртаи мутақобила заминаи мусоид меғузорад. Маҳз ҷамъияти маҳаллӣ ҳамчун институти махсуси худидоракунии маҳаллӣ метавонад заминаи муттаҳид намудани аҳолии деҳот барои ҳимояи муштарак аз тавакалҳои умумӣ бигардад.

Бо назардошти вобастагии зиёди соҳаи хоҷагии қишлоқ аз шароити табию иқлимӣ ташкили ҷамъиятҳои суғуртаи мутақобила хусусан дар минтақаи деҳот аҳамияти калон доранд. Зеро ширкатҳои ватании суғуртавӣ бо сабаби сатҳи баланди тавакалҳо дар хоҷагии қишлоқ ба суғуртаи тавакалҳои он майлу рағбат надоранд.

Аз ин лиҳоз ҷамъиятҳои суғуртаи мутақобила имконияти васеъро оид ба қадри назаррас паст кардани маблағҷудонамӯӣ барои суғуртаи тавакалҳои хоҷагии қишлоқ, сифати баланди хизматрасониҳои суғуртавӣ, сатҳи баланди эътимод ба якдигар, ба зудӣ танзим намудани ҳодисаҳои суғуртавӣ, имконияти андушти захираҳои суғуртавӣ бо истифодаи минбаъдаи онҳо дар солҳои камҳосил, молиякунонии чорабиниҳо оид ба роҳ надодан ва ё кам кардани талафоти ҳодисаҳои нохуш ва қарздиҳии кутоҳмуддат фароҳам меорад.

Бо мақсади ба таври васеъ ҷорӣ намудани усулҳои суғуртаи мутақобила зарур аст, ки аҳоли оид ба аҳамият ва зарурияти суғуртаи мутақобила тавассути ВАО ва ҳокимиятҳои маҳаллӣ иттилоотонида шаванд.

Тавсияи 18. Мусоидат ба ҷорӣ гардидани суғуртаи такафул ва таъсиси ҷамъиятҳои суғуртаи мутақобила дар минтақаи деҳоти мамлакат, аз ҷумла гузаронидани чорабиниҳои тарғиботию фаҳмондадиҳӣ оид ба аҳамият ва зарурияти ташкили ҷамъиятҳои суғуртаи тарафайн дар деҳот.

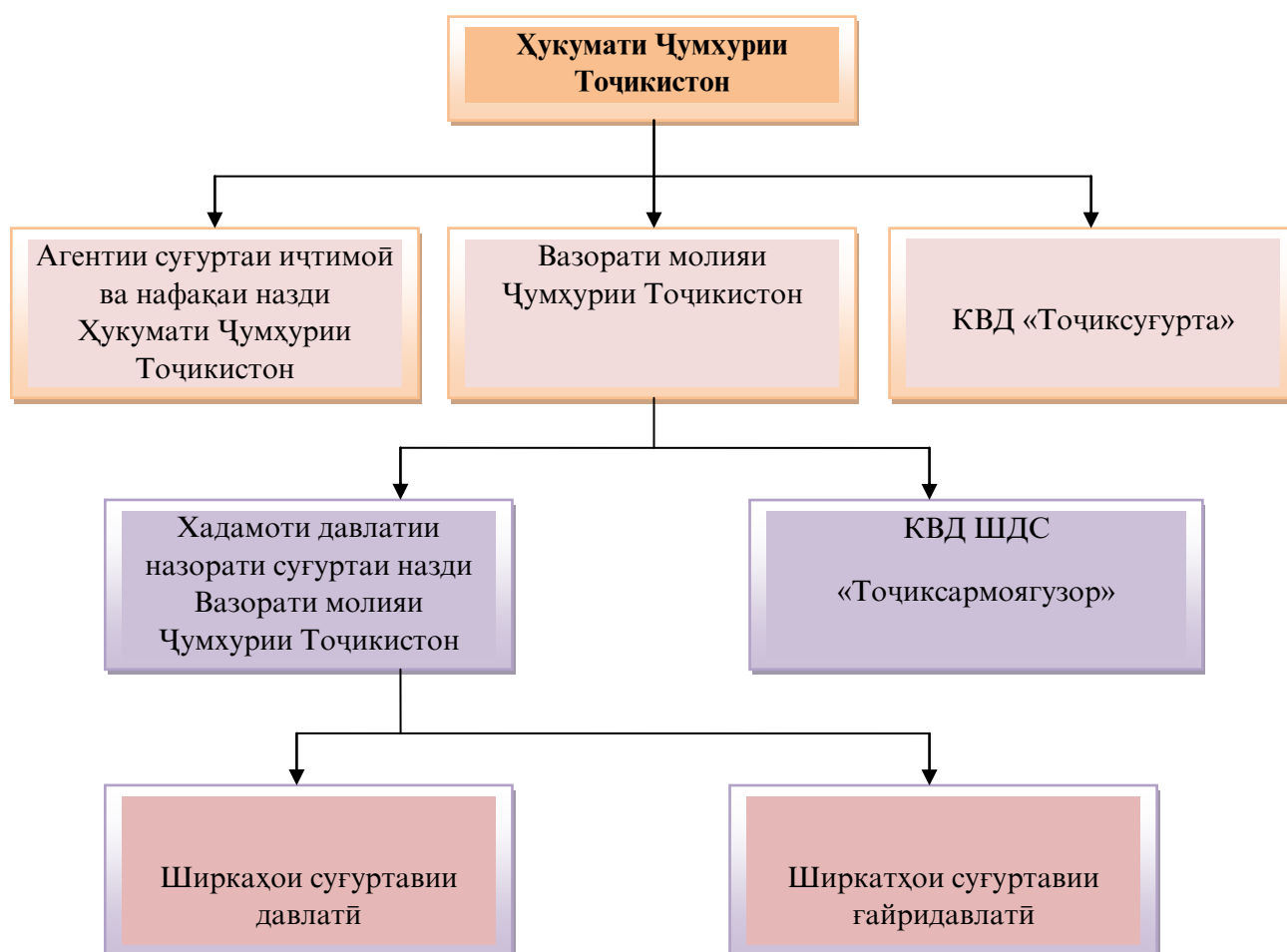
2.2. СОҲТОРИ НИЗОМИ ТАНЗИМ ВА НАЗОРАТИ БАХШИ СУҒУРТА

Қобили қайд аст, ки низоми идоракунии фаъолияти суғуртавӣ дар кишварҳои ҷаҳон ба тариқи гуногун ба роҳ монда шудааст.

Дар Ҷумҳурии Тоҷикистон пешбурди сиёсати ягонаи давлатӣ ва батанзимдарории меъёрии ҳуқуқии фаъолияти суғуртавӣ ҳамчун як қисми таркибии муносибатҳои молиявӣ бо қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28 декабри соли 2006 №588 «Дар бораи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон» ба зиммаи Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон воғузур карда шудааст.

Намудори 1

Соҳтори идоракунии фаъолияти суғуртавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон



Дар назди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз соли 2002 Хадамоти давлатии назорати суғурта таъсис ёфтааст, ки он назорати фаъолияти бахши суғуртаро дар мамлакат амалӣ менамояд.

ХДНС аз се шӯба иборат мебошад:

- ✓ Шӯбаи назорат ва ҳисоботдиҳӣ;
- ✓ Шӯбаи иҷозатномадиҳӣ ва бақайдгирӣ;
- ✓ Шӯбаи баҳисобгирии муҳосибӣ.

Ҳайати ХДНС аз чордаҳ хизматчӣ иборат мебошад, ки дувоздаҳ нафари онҳо ба ҳайси мутахассисон оид ба суғурта таъин шуда, вазифаҳои

назоратӣ ё маъмуриро анҷом медиҳанд. Дар ҳар як шӯъба чор нафар кор мекунад. Фаъолияти ҳар як ширкати суғуртавӣ дар ду сол як маротиба санчида мешавад. Бо назардошти миқдори филиалҳои назоратшаванда ХДНС ҳар сол аз 30 то 35 санчиши филиалҳоро дар маҳалли ҷойгиршавиашон ба анҷом мерасонад.

Аз сабаби он ки ХДНС як қисми сохтори идоравии Вазорати молия мебошад, он ба фармонҳои роҳбарияти сиёсии вазорат тобеъ буда, бучети он аз маблағгузори давлатӣ вобастагӣ дорад. Чунин сохтор ба стандартҳои байналмилалӣ оид ба усулҳои пешқадами ташкили фаъолият, ки дар Принсипҳои Асосии Суғуртаи (ПАС) аз ҷониби Ассоциатсияи Байналмилалии Мақомоти Назораткунандаи Соҳаи Суғурта (АБМНСС) таҳиягардида инъикос ёфтаанд, мухолифат мекунад.

Шарти асосии ПАС ба он равона гардидааст, ки мақоми назораткунандаи бахши суғурта ҳам аз ҷиҳати функционалӣ ва ҳам аз ҷиҳати молиявӣ мустақил бошад.

Мустақилияти функционалӣ маънои онро дорад, ки мақоми назораткунанда бояд имконияти амалӣ гардонидани фаъолияти ҳамаҷуз ҳудро бидуни даҳлати сиёсӣ ё тижоратӣ дошта бошад. Аммо ин зарурияти гузаронидани машваратро бо Ҳукумат ва бахши суғурта оид ба масъалаҳои танзиму назорат истисно наменамояд. Албатта, шартҳои асосии суғурта талаб менамоянд, ки раванди машваратҳо кушод, равшан ва шаффоф бошад. Бо вуҷуди ин, қабули қарорҳо оид ба ҷанбаҳои техникӣ ва амалигардонии назорат бояд ҳукуқи истисноии мақоми назораткунандаи суғурта бошанд ва набояд зерӣ таъсири манфиатҳои сиёсӣ ва тижоратӣ қарор гиранд.

Системаи имрӯзаи иҷозатномадиҳӣ ба ширкатҳои суғуртавӣ ба принсипи мустақилияти функционалӣ мухолифат менамояд. Заминаи қонунгузорию, ки иҷозатномадиҳии ширкатҳои суғуртавию танзим менамояд, дар асоси Қонуни ҚТ «Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» бо назардошти шартҳои иҷозатномадиҳӣ ба як қатор намудҳои дигари фаъолият, ба монанди истехсоли яроқи оташфишон, фурӯши нафт, тайёр намудани криптограммаҳо ва истифодаи энергияи атомӣ таҳия шудааст.

Сарфи назар аз он ки тибқи моддаи 22 банди 4 Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» иҷозатномадиҳӣ салоҳияти ХДНС мебошад, ин амалро Комиссияи Вазорати молия таҳти роҳбарии муовини вазир ба анҷом мерасонад. Комиссия танҳо дар ду ҳолат ҳуқуқ дорад, ки амали иҷозатномаро боз дорад ё қатъ намояд:

- дар ҳолати ба охир расидани мӯҳлати амали иҷозатнома;
- дар ҳолати муроҷиати ширкати суғуртавӣ бо ариза оид ба қатъ намудан ё муваққатан боз доштани амали иҷозатнома.

Дар дигар ҳолатҳо ҷиҳати қатъ намудан ва ё муваққатан боз доштани амали иҷозатнома мақомоти судӣ қарор қабул менамоянд. Ин муқаррарот ба талаботи Принсипҳои Асосии Суғурта мухолиф мебошад.

Бояд қайд намуд, ки ширкати давлатии суғуртавии «Тоҷиксуғурта» узви Комиссияи номбурда буда, дар қабули қарорҳо оид ба додани иҷозатнома иштирок менамояд. Ин ҳолат ба ҳимояи манфиатҳои идоравии «Тоҷиксуғурта» мусоидат намуда хилофи принсипи мустақилияти функционалии мақомоти назорати бахши суғурта мебошад.

Шарти дигари дар ПАС қайдгардида он аст, ки мақоми назораткунандаи соҳаи суғурта бояд тавре маблағгузорӣ карда шавад, ки мустақилияти молиявии он таъмин шуда, захираҳои зарурии молиявӣ ва дигар захираҳои кофиро барои амалигардонии назорати самаранок дошта бошад. Маблағгузорию мақоми мазкур бояд ба он имконият фароҳам оварад, ки коргарони баландтаҳассус, соҳибмаълумот ва таҷрибадорро ба

кор ҷалб намуда, онҳоро нигоҳ дошта тавонад, дар ҳолатҳои зарурӣ бо мутахассисони аз берун даъватшуда барои хизматрасонӣ шартнома баста, инчунин ташкили омӯзиши мувофиқро барои коргарони худ таъмин намояд.

Айни замон маблағгузори ХДНС ба талаботи ПАС дар бораи он ки мақоми назораткунандаи соҳаи суғурта метавонад мутахассисони баландхатисосро ба кор қабул намояд, ҷавобгӯ намебошад. Тибқи иттилооти намояндагони бахши суғурта шахсе, ки дар ширкати суғуртавӣ кор мекунад, дорои таҳсилоти олӣ ва собиқаи кории на камтар аз 3-4-сола буда, метавонад ҳадди ақал ба маблағи 1250 сомонӣ (262 доллари ИМА) музди меҳнат гирад. Айни замон, хизматчи ХДНС, ки ба ҳайси мутахассиси суғурта таъин шудааст, дар як моҳ ҳамагӣ 420 сомонӣ (88 доллари ИМА) то пардохти андоз ё 360 сомонӣ (75,5 доллари ИМА) баъди пардохти андоз маош мегирад. Чунин фарқият дар музди меҳнат ба он оварда мерасонад, ки қисми зиёди мутахассисони мақомоти назорати суғурта то истифода шудани донишу малақаҳои корие, ки ҳангоми фаъолият дар ХДНС ба даст овардаанд, аз кор мераванд. Ҳамин тариқ, номутаносибии музди маош барои тез-тез ивазшавии кормандон замина мегузорад.

Зиёда аз ин, тибқи талаботи ПАС маблағгузори мақоми назорати суғурта бояд барои ба роҳ мондани омӯзиши кормандон бевосита дар раванди кор кофӣ бошад. Барои мақомоти назорати суғуртае, ки дар марҳалаи ибтидоии рушд қарор доранд, яке аз шаклҳои самаранокӣ ба роҳ мондани омӯзиши кормандон робита ва ҳамкорӣ зич бо дигар мақомоти назоратии рушдфтои соҳаи суғурта ба ҳисоб меравад. Низомӣ амалкунандаи маблағгузорӣ бошад барои ба роҳ мондани омӯзиш аз ҳисоби манбаҳои берунӣ имкон намедихад.

Яке аз воситаҳои асосии интиқоли иттилоот барои омӯзиши аъзои мақомоти назорати суғурта Ассотсиатсияи Байналмилалии Мақомоти Назораткунандаи Соҳаи Суғурта (АБМНСС) мебошад, ки форуми муҳими мақомоти назорати суғурта буда имконияти бархурдор буданро аз ҳамаи масъалаҳои вобаста ба амалигардонии назорат фароҳам меорад. Бо вучуди ин бучети маҳдуди ХДНС барои шомил гардидан ба узвияти АБМНСС кифоя набуда, имконият намедихад, ки ин воситаи муҳим барои омӯзиш ва паҳнкунии иттилоот истифода бурда шавад.

Барои мувофиқи талаботи ПАС таъмин намудани мустақилияти функционалию молиявии мақоми назорати суғурта ду роҳ вучуд дорад. Якум, Ҳадамоти давлатии назорати суғурта метавонад аз сохтори Вазорати молия бароварда шуда, ба сифати мақоми мустақиле, ки аз ҳисоби пардохтҳои андозӣ маблағгузорӣ карда мешавад, таъсис дода шавад. Дуюм, ХДНС ҳамчун департамент ба сохтори Бонки миллии Тоҷикистон ворид карда шавад. Ин ду роҳи имконпазири таъмин намудани мустақилияти функционалию молиявии мақомоти назоратиро муфассал баррасӣ менамоем.

Тибқи таҷрибаи ҷаҳонӣ, аз ҷумла Чопон ва Полша назорат дар бахши суғурта аз тарафи мақомоти ягонае амалӣ гардонидани мешавад, ки назорати фаъолияти тамоми ташкилотҳои молиявӣ, аз ҷумла бонкҳоро низ бар ӯҳда дорад.

Таъсиси мақомоти алоҳидаи мустақил, ки аз ҳисоби андозҳои аз ширкатҳои суғуртавӣ ҷамъоваришаванда маблағгузорӣ шуда, дорои захираҳои зарурӣ ва коргарони соҳибтаҷриба бошад, дар давраи кӯтоҳмуддат бо дарназардошти начандон калон будани ҳаҷми бахши суғурта дар Тоҷикистон имконнопазир аст. Танҳо дар давраи дарозмуддат мақоми назорати суғурта метавонад пурра ба худмаблағгузорӣ аз ҳисоби ҳаққи суғуртавӣ, ҷаримаҳо ва андозҳо дар соҳаи суғурта гузарад.

Роҳи дигари таъмини мустақилияти функционалӣ ва молиявии мақомоти назоратӣ тибқи талаботи стандартҳои байналмилалии ПАС

ворид намудани ХДНС ба сохтори Бонки марказӣ ё миллии мамлакат мебошад.

Агар ба таҷрибаи пешқадами ҷаҳонии амалигардонии назорат ва танзими бахши суғурта назар кунем дар ИМА, мамлакатҳои Аврупои Ғарбӣ, аз ҷумла Белгия, Британияи Кабир, Ирландия, Олмон ва Фаронса назорат ва танзими бахши суғурта дар баробари назорат ва танзими бозори молиявӣ аз ҷониби Бонки марказии мамлакат амалӣ гардонида мешавад. Ин аз ҳамгирии бахшҳои суғурта ва бонкӣ, ки ба яке аз тамоюлҳои муосири иқтисоди ҷаҳонӣ мубаддал гаштааст, шаҳодат медиҳад.

Зикр намудан ҷоиз аст, ки таҷрибаи муваффақи як қатор мамлакатҳои минтақаи Аврупои Шарқӣ ва Осиёи Марказӣ шаҳодат медиҳад, ки татбиқи стандартҳои байналмилалӣи Принципиҳои Асосии Суғурта дар раванди гузаронидани ислоҳоти бахши суғурта, аз ҷумла таъмини мустақилияти молиявӣ ва функционалии мақомоти назоратӣ дар бахши суғурта самарани мусбӣ ба бор оварда, ба тамоюлҳои муосири ҳамгирии фаъолияти бонкӣ ва суғуртавӣ мувофиқ мебошанд.

Ҳамин тариқ дар Чехия, Словакия, Литва, Эстония, Арманистон, Қазоқистон ва Россия назорати бахши суғурта дар баробари назорати бонкӣ аз тарафи Бонкҳои Марказӣ амалӣ гардонида мешаванд.

Бояд қайд намуд, ки дар Федератсияи Россия назорати бахши суғурта то сентябри соли 2013 аз ҷониби Хадамоти Федералии назорати бахши суғурта дар назди Вазорати молияи Федератсияи Россия амалӣ гардонида мешуд. Аз 1 сентябри соли 2013 назорати бахши суғурта дар баробари назорати бахши молиявӣ дар маҷмӯъ ба Бонки Марказии Россия вогузор карда шуд. Ислоҳоти мазкур дар доираи амалигардонии стратегияи рушди бозори молиявӣ бо мақсади ба стандартҳои байналмилалӣ мутобик намудани бахши молиявии мамлакат, татбиқи сиёсати ягона ва ҳамоҳангшуда нисбат ба бонкҳо ва субъектҳои фаъолияти суғуртавӣ, ки ҳамгирии зичи ин бахшҳоро таъмин намуда, ба баланд бардоштани рақобатпазирии бахши молиявӣ дар маҷмӯъ мусоидат менамояд, гузаронида мешавад. Ин ислоҳот ба фароҳам овардани замина барои ташкили маркази молиявии ҷаҳонӣ дар шаҳри Маскав дар баробари Лондон, Нью-Йорк, Токио, Франкфурт, Париж ва Гонконг равона карда шудааст.

Дар Гурҷистон бошад аз соли 2007 назорати бахши суғурта ба Бонки Миллии Гурҷистон вогузор гардида буд. Аз 15 апрели соли 2013 мақоми мустақил - Хадамоти давлатии назорати бахши суғурта таъсис ёфт, ки аз ҳисоби пардохтҳои хатмии ширкатҳои суғуртавӣ маблағгузорӣ карда мешавад. Ҳамзамон қайд кардан ҷоиз аст, ки бозори суғуртаи Гурҷистон иқтидори нисбат ба Тоҷикистон баланди молиявиро соҳиб буда, дар он зиёда аз 10 ширкати азнавсуғуртанамой фаъолият менамоянд. Дар ҳоле ки дар Тоҷикистон ягон ширкати азнавсуғуртанамой вучуд надошта таваккалҳои калон дар ширкатҳои хориҷӣ аз нав суғурта карда мешаванд ва ин боиси аз мамлакат берун шудани маблағҳои зиёд мегардад.

Илова бар ин дар бозори суғуртаи Гурҷистон ширкатҳои хориҷӣ фаъолна амалиёти гидро мегузаронанд, ки ин аз рақобати шадид ва

рақобатпазирии нисбатан баланди ширкатҳои ватании суғурта шаҳодат медиҳад. Дар чунин ҳолат фаъолияти мақоми мустақили назорати бахши суғурта метавонад ба пуррагӣ аз ҳисоби андозҳои ширкатҳои суғуртавӣ таъмин карда шавад.

Ҷадвали №5

Рӯйхати мақомоти назораткунанда дар 12 кишвари аъзои ИДМ

Кишвар - узви ИДМ	Мақоми назораткунандаи суғурта
Арманистон	Бонки марказии Арманистон www.cba.am
Озарбойҷон	Комиссияи назоратӣ оид ба масъалаҳои суғурта, Вазорати молияи Озарбойҷон
Беларус	Раёсати назорати бахши суғурта, Вазорати молияи Ҷумҳурии Беларус www.minfin.gov.by/rmenu/insurance/
Гурҷистон	Хадамоти давлатии назорати суғурта
Қазоқистон	Бонки миллии Қазоқистон, Кумита оид ба назорати фаъолияти бозори молиявӣ ва ташкилотҳои молиявии Бонки миллии Қазоқистон (“Кумита”) http://www.afn.kz/?docid=2
Қирғизистон	Хадамоти давлатӣ оид ба танзим ва назорати фаъолияти бозори молиявии Ҷумҳурии Қирғизистон
Молдова	Бозорҳои миллии молиявии Молдова, Комиссияи назоратӣ оид ба масъалаҳои суғурта www.cnpf.md
Россия	Аз 1 сентябри соли 2013 Бонки Марказии Россия
Туркменистон	Иттилоъ нест. Дар кишвар танҳо як ташкилоти суғуртавӣ вучуд дорад: Ташкилоти давлатии суғуртавии Туркменистон
Тоҷикистон	Хадамоти давлатии назорати суғурта (ХДНС), Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон
Украина	Комиссияи давлатӣ оид ба танзими амалиётҳои молиявӣ, Комиссияи назоратӣ оид ба масъалаҳои суғурта www.dfp.gov.ua
Узбекистон	Комиссияи давлатӣ оид ба назорат дар соҳаи суғурта, Вазорати молияи Ҷумҳурии Узбекистон http://www.gov.uz/en/authorities/ministries/1296

Қайд намудан зарур аст, ки воғузур намудани назорати бахши суғурта ба Бонки миллии мамлакат афзалиятҳои назаррас дорад. Чунки дар ин ҳолат ҳуди Бонки миллии метавонад бо истифода аз иқтидори баланди зеҳнӣ ва моддию техникий назоратро аз болои фаъолияти бахши суғурта амалӣ гардонад. Дар асоси Қонуни ҚТ “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон” Бонки миллии ҳам аз ҷиҳати функционалӣ ва ҳам аз ҷиҳати молиявӣ мақоми мустақил мебошад. Илова бар ин, Бонки миллии кӯшиш менамояд, ки талаботи Созишномаи Базел дар бораи Принсипҳои Асосии Назорати Бонкиро доир ба мустақилияти функционаливу молиявии Бонк риоя намояд. Талаботи ПАС-и аз тарафи АБМНС таҳияшуда шабеҳи талаботи Принсипҳои Асосии Базел мебошад. Аз ин лиҳоз, ворид намудани мақоми назораткунандаи соҳаи суғурта ба сохтори ташкилии БМТ имконият медиҳад, ки мустақилияту мухторияти мақоми назораткунандаи соҳаи суғурта мувофиқи ПАС дар сатҳи зарурӣ таъмин карда шавад.

Бартарияти иловагии ин модел вақт ва захираҳои ҳастанд, ки барои таъсиси чунин сохтор зарур мебошанд. БМТ сохтор ва шабакаҳои соҳиб мебошад, ки барои амалигардонии назорати фаъолияти бонкҳои имконият медиҳанд. Инчунин низоми маъмурии БМТ фаъолияти самараноки онро

таъмин менамояд. Модели мазкур ба мақоми назораткунандаи соҳаи суғурта имконият медиҳад, ки бартариятҳои инфрасохтори амалкунандаи БМТ бидуни таъсис додани инфрасохтори худ истифода намояд. Тавре қаблан қайд карда шуд, тасаввур кардан мушкил аст, ки мақомоти мустақил тавонад дар давраи кӯтоҳмуддат танҳо аз ҳисоби пардохтҳои бахши суғурта маблағгузори шавад. Яқин аст, ки зарурият ба дастгирии молиявии Ҳукумат ба миён меояд.

Аммо, дар ҳолати ҷузъи сохтори БМТ гардидани мақоми назорати бахши суғурта хароҷоти он барои амалигардонии назорати соҳаи суғурта ба туфайли мавҷуд будани инфрасохтори инкишофёфта ба таври назаррас кам мешавад. Зиёда аз ин, касри имконпазири байни хароҷоти вобаста ба амалигардонии назорат ва даромадҳо аз бахши суғурта метавонад аз ҳисоби маблағҳои бучетии БМТ рӯпӯш карда шаванд.

Агар танзим ва назорати соҳаи суғурта дар доираи фаъолияти Бонки миллӣ чараён гирад, нуфуз ва эътимоднокии он боз ҳам баланд мешавад. Тавре дар боби якуми ҳисоботи мазкур қайд гардид, яке аз монетаҳои асосии рушди бахши суғурта дар тамоми ҷаҳон нобоварии истеъмолкунандагон, яъне суғурташавандагон ба ин бахш мебошад. Агар суғурташавандагон донанд, ки фаъолияти бахши суғурта зери назорати чунин ташкилоти бонуфуз ба монанди БМТ қарор дорад, бо онҳо ба роҳ мондани робитаҳои эътимоднок хеле осон мегардад.

Ба роҳ мондани омӯзиши кормандони ХДНС ва рушди иқтисодии зеҳнии онҳо дар доираи модели БМТ метавонад нисбатан самаранок амалӣ гардонидани шавад. ХДНС ҳамчун Департаменти назорат дар соҳаи суғурта метавонад барои омӯзиш ва таълими кормандони худ шароити таҷҳизотеро, ки Бонки миллӣ барои таълими нозирони бонкӣ омода сохтааст, истифода барад. Нозирони соҳибтаҷрибаи бонкӣ ба нозирони соҳаи суғурта усулҳои самарабахши амалигардонии назоратро дар он ҷабҳаҳо, ки амалиёти бонкӣ ва суғуртавӣ бо ҳам зич алоқаманд мебошанд, омӯзонидани, ба онҳо кӯмаки амалӣ мерасонанд.

Бо фароҳам овардани шароити рақобати озод дар бахши суғурта он метавонад фаъолон рушд намуда аз ҳисоби ворид шудани ширкати нави суғуртавӣ, аз ҷумла филиалҳои бонкҳо васеъ гардад. Қайд кардан зарур аст, ки баъзе бонкҳо аллакай филиалҳои ширкатҳои суғуртавино таъсис додаанд. Аз ҷумла, ширкати суғуртавӣ – Ориён-Иншуранс филиали бонк мебошад. Аз ин лиҳоз зарурияти таъмин намудани назорати мунтазами муттаҳида дар сатҳи гурӯҳӣ ва фаъолияти зичи тарафайни нозирони бонкӣ ва суғурта ба миён меояд. Дар ин ҳолат низ модели БМТ барои амалигардонии назорати муттаҳида ва рушди ҳамкориҳои байни нозирони бонкӣ ва суғурта мусоидат менамояд.

Ҳамгироии назорати суғуртавӣ ва бонкӣ бо тамоюлҳои муосир дар ҷаҳон низ мувофиқ мебошад.

Тавсияи 19. Ба сохтори Бонки миллӣ гузаронидани Хадамоти давлатии назорати суғуртаи (ХДНС).

Барои ба сохтори Бонки миллӣ Тоҷикистон гузаронидани Хадамоти давлатии назорати суғуртаи (ХДНС) ворид намудани тағйирот ба заминаҳои қонунгузори бахши суғурта, хусусан ба қонунҳои Ҷумҳурии

Тоҷикистон «Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон», «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» ва «Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» лозим мешавад.

Тавсияи 20. Ворид намудани тағйирот ва иловаҳо ба Қонунҳои ҚТ “Дар бораи Бонки миллии Тоҷикистон”, “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ”, “Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият” чиҳати ворид намудани ХДНС ба сохтори БМТ ва ба он додани ваколати амалӣ намудани назорат аз болои фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ.

Тавре қаблан қайд карда шуд Ассосиатсияи Байналмиллалии Мақомоти Назоратии Суғурта барои ХДНС чиҳати бархурдор гардидан аз масъалаҳои муосири амалигардонии назорат, мубодилаи таҷрибаи пешқадам ва иттилоот барои омӯзонидани кормандони он форуми муҳим мебошад. Аммо бучети ХДНС бошад аини замон аъзогии онро дар АБМНС таъмин карда наметавонад. Бинобар ин мақомоти назоратӣ аз ин имконияти муҳим барои омӯзиш ва мубодилаи иттилоот маҳрум мебошад.

Тавсияи 21. Мусоидат ба Хадамоти давлатии назорати суғурта (ХДНС) барои аъзо гардидан ба Ассосиатсияи Байналмиллалии Мақомоти Назоратии Суғурта (АБМНС).

2.3. ЗАМИНАҲОИ ҲУҚУҚИИ ТАНЗИМИ БОЗОРИ СУҒУРТА ДАР ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН

Қайд кардан зарур аст, ки дар рушди фаъолияти суғурта танзими ҳуқуқӣ нақши ҳалкунандро мебошад. Ин пеш аз ҳама, бо зарурияти кафолати ҳуқуқии давлатӣ дар шароити ассиметрияи иттилоот ва инчунин аҳамияти назарраси суғурта барои рушди иқтимоию иқтисодии дилхоҳ мамлакат алоқаманд мебошад.

Маҷмӯи қонунгузории танзимкунандаи фаъолияти суғуртавино дар Ҷумҳурии Тоҷикистон ба се сатҳ ҷудо кардан мумкин аст:

Сатҳи якум аз қонунгузории шаҳрвандии Ҷумҳурии Тоҷикистон иборат мебошад, ки баробарҳуқуқии субъектҳои иқтисодиро дар ҳама соҳаҳои иқтисодии бозорӣ таъмин менамояд. Дар навбати аввал ба он Кодекси шаҳрвандӣ, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” ва Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» дохил мешаванд. Қайд кардан зарур аст, ки қонунгузории сатҳи якум заминаи асосиро барои таҳияи санадҳои меъёрию ҳуқуқии сатҳи дуюм ва сеюм, инчунин санадҳои ширкатҳои суғуртавӣ ба вуҷуд меорад.

Кодекси шаҳрвандӣ ҳуҷҷати асосиест, ки қоидаҳои иқтисодии бозориро муқаррар менамояд. Кодекс чунин масъалаҳоро ба монанди ҳуқуқи моликият, ҳуқуқи шартномавӣ, инчунин муқаррароти ба суғурта тааллуқдоштаро дар боби 51 дар бар мегирад. Дар Кодекс принсипҳои асосии ҳуқуқи бозориро нисбати бахши суғурта татбиқ менамояд. Масалан, дар он муқаррар карда шудааст, ки суғурта бояд дар асоси

шартнома амалӣ гардад, шартнома бояд байни шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ баста шавад ва шартнома бояд дар шакли хаттӣ таҳия ва баста шавад. Дар Кодекс ҳамчунин қуброни суғуртавӣ барои шахси сеюм, ки бо ширкати суғуртавӣ шартнома набаствааст, пешбинӣ гардидааст.

Бояд қайд кард, ки муқаррароти Кодекси шахрвандӣ доир ба суғурта, аслан, асоснок буда, ворид намудани тағйироту иловаҳоро талаб намекунад.

Тавре дар банди қаблии ҳисоботи мазкур қайд гардид, Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият» дар баробари фаъолияти суғуртавӣ шартҳои иҷозатномадиҳиро ба як қатор намудҳои дигари фаъолият, ба монанди истеҳсоли яроқи оташфишон, фурӯши нафт, тайёр намудани криптограммаҳо ва истифодаи энергияи атомӣ танзим менамояд. Мувофиқи қонуни мазкур ширкатҳои суғуртавӣ ӯҳдадоранд, ки иҷозатнома дошта бошанд.

Муҳимтарин қонун барои баҳши суғурта Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» мебошад, ки соли 2010 қабул шудааст. Он қонуни соли 1994 қабулшудаи «Дар бораи суғурта»-ро иваз намудааст.

Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» ҳамагӣ аз 13 саҳифа иборат мебошад. Аз сабаби он ки ин Қонун хеле мухтасар таҳия гардидааст, дар он аксари муқаррароти стандартҳои маъмули байналмилалӣ ба Принципҳои Асосии Суғурта воридгардида ба инобат гирифта нашудаанд. Дар қисматҳои минбаъдаи ҳисобот камбудии асосии қонуни мазкур ва тавсияҳои мушаххас барои бартаараф намудани онҳо оварда мешаванд.

Ба сатҳи дуҷум қонунгузори соҳавие, ки муносибатҳои ҳуқуқӣ ва иқтисодиро бевосита дар баҳши суғурта ба танзим мебароранд, дохил мешавад. Дар ин ҷо як қатор қонунҳоеро, ки дар даврони соҳибистиклолӣ бо мақсади муҳайё намудани заминаи ҳуқуқӣ ва рушди соҳаи суғурта қабул гардидаанд, номбар кардан мумкин аст, аз ҷумла:

- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи ҳатмии нафақа» аз 19 март соли 2013 №955;
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ» аз 13 декабри соли 1997 №517;
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи нафақаҳои суғуртавӣ ва давлатӣ» аз 12 январи соли 2010 №595;
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи баҳисобгирии инфиродӣ дар низоми суғуртаи ҳатмии нафақавӣ» аз 3 июли соли 2012 №860;
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ» аз 2 августи соли 2011 №758;
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи тиббӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» аз 18 июни соли 2008 №408;
- Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи мутақобила» аз 5 августи соли 2009 №540.

Бояд қайд кард, ки қонунҳои мазкур танзими ҳуқуқии самтҳои алоҳидаи фаъолияти суғуртавиरो танзим менамоянд.

Ба сатҳи сеюми қонунгузори танзимкунандаи фаъолияти суғурта вӣ дар мамлакат санадҳои меъёрии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон, Ҳукумат, вазоратҳо ва идораҳои дохил кардан мумкин аст, рӯйхати онҳо дар замимаи 3-юми ҳисоботи мазкур оварда шудааст.

Таҳлилҳо нишон медиҳанд, ки заминаи қонунгузори соҳаи суғурта ба талаботи стандартҳои байналмилалӣ роҷеъ ба усулҳои пешқадами ташкили фаъолият, ки дар ПАС инъикос ёфтаанд, мутобиқ нестанд. Азбаски заминаи қонунгузори масъалаҳои танзим ва назорати соҳаи суғуртаро дар бар мегирад, он бояд такмил дода шавад, то ки бо дарназардошти шароитҳои минтақавӣ ба талаботҳои ПАС мувофиқат кунад. Тағйироти нисбатан муҳиме, ки ба қонунҳо ворид кардан зарур аст, муфассал баррасӣ менамоем.

Мустақилияти мақомоти назорати баҳши суғурта

Чи хеле ки қаблан қайд карда шуд, қонуни асосии танзимкунандаи баҳши суғурта Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғурта вӣ” мебошад ва бинобар сабаби ниҳоят мухтасар будан, он аксарияти ҳолатҳои ба сифати стандартҳои байналмилалӣ эътирофшуда ва ба Принципҳои асосии суғурта дохилшударо дар бар намегирад. Масалан, тибқи банди 4-уми моддаи 22 Қонуни ҶТ “Дар бораи фаъолияти суғурта вӣ” назоратро дар баҳши суғурта ХДНС амалӣ мегардонад. Аммо дар он шакли ташкилию ҳуқуқии ХДНС, тарзи таъсис, ўҳдадорихо оид ба ҳисоботдиҳӣ ва молиякунонии он муайян карда нашудаанд.

Тавсияи 22. Дар банди 4-уми моддаи 22 Қонуни ҶТ “Дар бораи фаъолияти суғурта вӣ” шакли ташкилию ҳуқуқии ХДНС, тарзи таъсис, ўҳдадорихо оид ба ҳисоботдиҳӣ ва молиякунонии он пешбинӣ карда шаванд.

Тибқи банди 4-уми моддаи 22 қонуни мазкур ваколатҳои ХДНС доир ба мувақаттан манъ кардан ва ё қатъ гардонидани иҷозатнома барои амалигардонии фаъолият ба сифати ширкати суғурта вӣ ниҳоят маҳдуд мебошад, зеро ваколати мазкур аз ҷониби комиссияи дахлдор амалӣ карда мешавад. Ин ҷиҳат самаранокии фаъолияти ХДНС таъмин карда наметавонад.

Аз ин лиҳоз зарур аст, ки дар заминаи қонунгузори баҳши суғурта талабот дар бораи ба мақоми назораткунанда додани мустақилияти молиявию функционалӣ пешбинӣ карда шуда ба он ҳуқуқи тибқи салоҳдиди худ истифода бурдани захираҳои молиявӣ ва қувваи қорӣ дода шавад. Дар қонунгузори суғурта бояд расмиёти вобаста ба таъин ва аз қор озод намудани роҳбарияти мақоми назораткунанда (роҳбар ва аъзои раёсат) возеҳ инъикос гардад.

Тавсияи 23. Дар моддаи 22 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Дар бораи фаъолияти суғурта вӣ” бояд муқаррароти зерин оид ба ХДНС ба инобат гирифта шаванд:

- 1. Мустақилияти молиявию функционалӣ.**
- 2. Ҳуқуқи истифодаи захираҳои молиявию қадри аз рӯи салоҳдиди худ.**
- 3. Ҳимояи ҳуқуқии қормандон аз амалҳои беадолатона қангоми амалигардонии фаъолияти қасбӣ.**

4. Чуброн намудани харочоти кормандон вобаста бо ҳимояи онҳо дар суд тибқи аризаҳои шикоятӣ нисбати онҳо пешниҳодгардида чихати амалҳои беадолатона ҳангоми амалигардонии фаъолияти касбӣ.
5. Тартиби таъин ва сабукдӯш намудани гурӯҳи идоракунии ХДНС (роҳбар ва аъзои мақомот).
6. Ифшо намудани сабабҳои сабукдӯшнамоии аъзои гурӯҳи идоракунии ХДНС.
7. Паҳн намудани иттилоот оид ба фаъолияти ХДНС тавассути нашри ҳисоботи солона.
8. Рӯйхати ваколатҳои мақомоти назоратии суғурта барои таъмини риояи қонун ва истифодаи усулҳои оқилонаи идоракунии корпоративӣ ва идоракунии таваккал.
9. Раванди кушод, шаффоф, мунтазам ва мутавозини қабули қарорҳо, ки метавонанд таҳти назорат ва баррасии судӣ бошанд.

Ваколатҳои мақоми назорати бахшии суғурта ва амалигардонии назорат

Дар банди 4 моддаи 22 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» ваколати даҳолат қардани мақоми назораткунанда ба бахши суғурта бо имконияти муваққатан боздоштан ё қатъ намудани амали иҷозатнома барои амалигардонии фаъолият ҳамчун ширкати суғуртавӣ, маҳдуд қарда шудааст. Вучуд надоштани ваколатҳои мушаххас ба ӯҳдадорихои хусусияти умумидоштаи ХДНС вобаста ба амалигардонии назорати бозори суғурта, ки дар моддаҳои 22-24 Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» зикр гардидаанд, мувофиқ намебошанд.

Ҳуқуқҳои ХДНС чихати муқаррар намудани қоидаҳо барои фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ дар банди 1-уми моддаи 18 Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” ниҳоят маҳдуд пешбинӣ шудаанд. Дар қонуни мазкур ҳуқуқҳои ХДНС чихати гузаронидани санчишҳо, аз ҷумла санчишҳои субъектҳои иқтисодие, ки барои онҳо ширкати суғуртавӣ маблағҳои беруниро барои амалиёти қорӣ ҷалб намудааст, муайян нашудаанд. Ҳамзамон, дар Қонуни мазкур ваколатҳои умумии ХДНС чихати қорқарди стандартҳо, қоидаҳо ва дигар дастурамалҳо, ки доираи васеи масъалаҳои заруриро ба монанди идоракунии корпоративӣ ва идоракунии тавақал фаро мегирад, муқаррар қарда нашудаанд. Бинобар ин барои ХДНС бояд ваколати қонунан муқарраргардида доир ба таҳия намудани стандартҳо ва қоидаҳои умумии вобаста ба масъалаҳои идоракунии корпоративӣ ва тавақалҳо пешбинӣ қарда шавад.

Тавсияи 24. Дар Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” муқаррар намудани ваколати ХДНС чихати таҳияи стандартҳо ва қоидаҳои умумие, ки чихатҳои зеринро фаро мегиранд:

1. Ҳолатҳои қобили қабул ва мувофиқ.
2. Стандартҳои идоракунии корпоративӣ.
3. Сармоягузориҳо, аз ҷумла талаботи баҳогузори.
4. Идоракунии тавақал.
5. Ҷалби маблағҳои беруна барои амалиётҳои қорӣ.

6. Баррасӣ ва қонеъ гардонидани аризаҳои даъвогӣ.
7. Баҳисобгирии бухгалтерӣ, баҳодиҳии актуарӣ ва аудит.
8. Ҳисоботдиҳӣ ба мақомоти назорати баҳши суғурта ва чома.

Тибқи банди 5-уми моддаи 22 Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” ХДНС бояд аз болои риояи қонунгузории баҳши суғурта назорат амалӣ гардонад. Аз ин лиҳоз заминаи қонунгузории баҳши суғурта бояд ўҳдадорихои мақоми назораткунандаро дар баробари ваколатҳои он вобаста ба андешидани тадбирҳои мушаххас пешбинӣ намояд.

Тавсияи 25. Дар банди 5 моддаи 22 Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” дар баробари ваколатҳои ХДНС бояд ҳуқуқ ва ўҳдадорихои он чихати қабули қарор ва пешбинӣ намудани чорабиниҳои мушаххас муайян карда шаванд:

1. Муқаррар намудани ҷарима ва таҳримҳо.
2. Озод намудан аз вазифаи директор ва ё директорон.
3. Озод намудан аз вазифаи роҳбарияти олий.
4. Таъин намудани аудитор, бухгалтер ва ё актуарий барои гузаронидани тафтишоти махсус.
5. Фармоиш оид ба қатъ намудан ва тағйир додани намуди фаъолият.
6. Фармоиш оид ба бегонакунии ҳиссаи сармояи саҳомӣ.
7. Фармоиш оид ба ҳамроҳшавии ширкатҳои суғуртавӣ.
8. Таъин намудани маъмур барои идоракунии ширкати суғуртавӣ.
9. Фармоиш оид ба пурра ва қисман интиқол намудани идоракунии ширкати суғуртавӣ.
10. Фармоиш оид ба пушидан ва барҳам додани ширкати суғуртавӣ.

Мувофиқи талаботи стандартҳои байналмилалии баҳши суғурта Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” инчунин бояд имконияти таъин намудани нозиронро (экспертҳоро тибқи истилоҳоти ХДНС) пешбинӣ намуда ба онҳо барои ташриф овардан ба биноҳои хизмати ширкатҳои суғуртавӣ ё тарафи сеюм, ки барои амалиёти кории он захираҳои моддӣ ҷалб карда шудаанд, ҳуқуқи махсус диҳад. Нозирони суғурта бояд дорои ҳуқуқи амалигардонии санчишҳо баъди ё бидуни огоҳномаи пешакӣ, дархост намудани маълумот ва иттилоот аз роҳбарият ва кормандон, инчунин омӯхтан ва нусхабардорӣ намудани китобу навиштаҷоти муҳосибиро дошта бошанд. Инчунин дар қонунгузорӣ бояд пешбинӣ карда шавад, ки даст кашидан аз ҳамкорӣ бо нозирони суғурта барои иҷрои ўҳдадорихои хизматиӣ ё пешниҳод намудани иттилооти бардурӯғ ё гумроҳкунанда ҳуқуқвайрокунӣ ҳисобида шуда, ҷаримаандозӣ ва дигар муҷозот карда мешавад.

Тавсияи 26. Баланд бардоштани ҳуқуқ ва ваколатҳои нозирони суғурта, аз ҷумла:

1. Дар Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” муқаррар намудани имконияти таъин намудани нозирони суғурта ва ҳуқуқи махсуси онҳо чихати ташриф овардан ба бинои хизмати ширкати суғуртавӣ ва ё тарафи сеюм, ки барои он захираҳои моддӣ барои амалиёти корӣ ҷалб карда шудаанд.
2. Муқаррар намудани ҳуқуқи нозирони суғурта чихати бо огоҳии пешакӣ ва бе огоҳӣ гузаронидани санчиш, дарёфти маълумот ва

дархости иттилоотро аз роҳбарият ва кормандон, инчунин омӯхтан ва гирифтани нусхаҳои китобҳо ва қайдҳои ҳисобдорӣ.

3. Дар қонун пешбинӣ кардани масъулият барои радъ намудани ҳамкорӣ бо нозирони суғурта барои амалигардонии ӯҳдадорихоӣ хизмати ӯ ва пешниҳоди иттилооти бардуруғ ва ё гумроҳкунанда.

Мубодилаи иттилоот ва талабот оид ба таъмини махфият

Мувофиқи моддаи 25 Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” ХДНС кормандони мақомоти давлатии назорати суғурта ҳуқуқ надоранд дар ҳар кадом шакл маълумоти дорой сирри тиҷоратӣ ва сирри дигари бо қонун ҳифзшавандаи субъекти фаъолияти суғуртавино ошкор намоянд, ба истиснои ҳолатҳои, ки қонунгузори Қумҳурии Тоҷикистон пешбинӣ намудааст. Инчунин моддаи мазкур мубодилаи иттилоотро бо дигар нозирон манъ мекунад.

Тибқи талаботи стандартҳои байналмилалӣ суғурта дар қонунгузори бояд ваколати ҳуқуқии ХДНС оид ба мубодилаи иттилоот ҷиҳати амалигардонии назорати ширкатҳои суғуртавӣ, мубодилаи иттилоот бо дигар сарнозирони дохилию хориҷӣ новобаста аз доштани созишнома ва ё қарордод оид ба мубодилаи иттилоот бо сарнозир муқаррар карда шавад.

Тавсияи 27. Дар Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” барои кормандони мақомоти давлатии назорати суғурта муқаррар намудани ваколати ҳуқуқӣ барои гирифтани ва мубодилаи иттилоот ҷиҳати амалигардонии назорати ширкатҳои суғуртавӣ.

Низоми иҷозатномадиҳӣ дар баҳши суғурта

Тавре қаблан қайд гардид, иҷозатномадиҳӣ ба ширкатҳои суғуртавӣ мутобиқи Қонуни ҚТ “Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият” ба амал бароварда мешавад. Агарчи мутобиқи Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” масъулият барои иҷро намудани ин вазифа (банди 4 ва банди 5 моддаи 22) ба зиммаи ХДНС вогузор гардида бошад ҳам, ин фаъолият аз тарафи Комиссия таҳти роҳбари муовини Вазири молия ба амал бароварда мешавад ва мақомоти назораткунандаи соҳаи суғурта фақат яке аз аъзоёни он мебошад. Он далеле, ки Комиссия бо иҷозатномадиҳӣ машғул аст, талаботи бандҳои 4 ва 5 моддаи 22-и Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ”-ро вайрон намуда ба Принсипҳои Асосии Суғурта муҳолифат мекунад, зеро Комиссия мақоми мустақил маҳсуб намеёбад. Роҳи беҳтарин барои баромадан аз чунин вазъият ба зиммаи мақоми назораткунандаи соҳаи суғурта вогузор намудани вазифаҳои вобаста ба иҷозатномадиҳӣ ба ширкатҳои суғуртавӣ ва ширкатҳои миёнарав ва додани мустақилияти мувофиқ ба он мебошад.

Мувофиқи банди 2-юми моддаи 10 Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” миёнаравони суғуртавӣ (брокерҳо) бояд иҷозатнома дошта бошанд. Вале ин қонун иҷозатнома доштани дигар миёнаравони суғуртавино ба монанди агентҳо ва нозирони суғуртавӣ пешбинӣ намекунад.

Вобаста ба он ки ширкатҳои суғуртавӣ бо мизочони худ тавассути агентҳои суғуртавӣ пайваста амал менамоянд, хеле муҳим аст, ки агентҳои суғуртавӣ, инчунин брокерҳо ба стандартҳои баланндарача ба монанди боинсофӣ ва покдилӣ ҷавобгӯ бошанд ва мақоми назораткунандаи соҳаи суғурта бояд ҳуқуқ дошта бошад, ки агенти суғуртавиरो дар мавриди рафтори номақбул содирнамудааш аз ҳуқуқи кор ба сифати агенти суғуртавӣ маҳрум созад. Ғайр аз ин, дар қонунгузори соҳаи суғурта бояд талабот муқаррар карда шавад, ки миёнарави суғуртавии маблағҳои пулии мизочонро дар ихтиёрдошта барои андешидани чораҳои эҳтиётӣ ҷиҳати таъмини ҳифзи ин маблағҳо ӯҳдадор аст, инчунин ҳифзи онҳоро дар ҳолати муфлисшавии миёнарав бояд таъмин намояд.

Заминаи қонунгузори бахши суғурта бояд ба мақоми назораткунанда ҳуқуқ диҳад, ки дар ҳолати ба талаботи иҷозатномадиҳӣ мувофиқат накардани довталаб, аризаи ӯро ҷиҳати додани иҷозатнома рад намояд, ғайр аз ин, ба мақоми назораткунанда ҳангоми зарурат бояд ваколати муқаррар намудани талабот, шартҳо ё маҳдудиятҳои иловагӣ нисбати довталабон дода шавад.

Илова бар ин, дар қонунгузори суғурта бояд талабот дар бораи он пешбинӣ карда шавад ки, агар аризаи довталаб ҷиҳати додани иҷозатнома рад карда шавад, иҷозатнома бо шартҳои махсус дода шуда бошад ё истифодааш маҳдуд бошад, он гоҳ мақоми назорати соҳаи суғурта ӯҳдадор аст довталабро дар ин бора ба тариқи хаттӣ хабардор намояд.

Дар ҳулоса, мақоми назораткунанда бояд ваколати боз доштан ва ё боз хондани иҷозатномаро бидуни тобеият ба суд, ки тибқи меъёрҳои умумии ҳуқуқӣ амал мекунад, дошта бошад. Аз дигар тараф, дар қонунгузори суғурта бояд пешбинӣ карда шавад, ки қарорҳои қабулшавандаи мақоми назораткунанда метавонанд дар суд аз нав баррасӣ карда шаванд.

Тавсияи 28. Ба ХДНС вогузор намудани вазифаҳои вобаста ба иҷозатномадиҳӣ ба ширкатҳои суғуртавӣ ва ширкатҳои миёнарав ва додани мустақилияти мувофиқ ба он:

- Амалӣ гардонидани вазифаи иҷозатномадиҳӣ аз тарафи ХДНС мувофиқи қонунгузорӣ.
- Муқаррар кардани ӯҳдадорӣ барои гирифтани иҷозатнома ба ҳамаи миёнаравон дар бахши суғурта.
- Додани ҳуқуқ ба ХДНС ҷиҳати аз кор ба сифати агенти суғуртавӣ маҳрум намудани агенти суғуртавӣ дар мавриди содир намудани рафтори номақбул.
- Барои миёнаравони суғуртавӣ муқаррар намудани масъулият барои маблағҳои пулии дарихтиёрдоштаи мизочон ҷиҳати андешидани чораҳои эҳтиётӣ оид ба таъмини ҳифзи ин маблағҳо ва таъмини ҳифзи онҳо дар ҳолати муфлисшавии миёнарав.
- Дар қонуни мазкур бояд ҳуқуқи ХДНС оид ба рад намудани дархост барои гирифтани иҷозатнома дар ҳолати ба талаботи иҷозатномадиҳӣ ҷавобгӯ набудани дархосткунанда муқаррар карда шавад.

- Дар қонун муқаррар намудани ваколати ХДНС барои дар ҳолатҳои муайян намудани талабот, шароит ва ё маҳдудияти иловагӣ нисбат ба дархосткунандагони иҷозатнома.
- Дар қонунгузори суғурта бояд талабот ҷиҳати ба таври хаттӣ огоҳ намудани дархосткунанда оид ба рад кардани дархост барои гирифтани иҷозатнома, бо шартҳои муайян ва истифодаи маҳдуд дода шудани он муқаррар карда шавад.
- Ба ХДНС бояд ваколат барои боз доштан ва ё қатъ намудани амали иҷозатнома бе зарурияти он, ки ба суди аз руи меъёрҳои ҳуқуқи статусӣ ва умумӣ амалкунанда тобеъ бошад, муқаррар карда шавад.
- Дар қонунгузорӣ муқаррар намудани он, ки қарорҳои ХДНС метавонанд дар суд мавриди баррасӣ қарор дода шаванд.

Мувофиқи Қонуни ҚТ «Дар бораи ҷаъолияти суғуртавӣ» ҳуқуқи гирифтани иҷозатнома бояд ба ҳамаи миёнаравони соҳаи суғурта пешниҳод шуда, зарурати гирифтани иҷозатномаро қайд намояд, яъне таъкид карда шавад, ки амалигардони ҷаъолияти суғуртавӣ ва миёнаравӣ дар соҳаи суғурта бидуни мавҷудияти иҷозатнома мумкин нест.

Дар қонуни мазкур талаботи иҷозатномадихӣ бевосита ба ширкатҳои суғуртавӣ ва миёнаравон ба истиснои талаботи дар Моддаи 24 нисбат ба сатҳи маълумот ва таҷрибаи кории роҳбар, сармуҳосиб ва актуарий суғуртавӣ овардашуда пешбинӣ нагардидааст. Аз ин лиҳоз муқаррар намудани талабот барои гирифтани иҷозатнома аз ҷониби ширкатҳои суғуртавӣ ва миёнаравон дар баҳши суғурта мувофиқи мақсад мебошад.

Тавсияи 29. Қонунгузори суғурта бояд талаботи зеринро барои гирифтани иҷозатнома муқаррар намояд:

- Дар ҳолати ширкати суғуртавӣ дархосткунандаи иҷозатнома шахси ҳуқуқӣ бошад.
- Ҳамаи директорон, сарнозирон, сарменечерон, актуарийҳо ва аудиторони берунаи ширкати дархосткунанда соҳибтахассус буда ба талаботи муқарраркардашуда ҷавобгӯ бошанд.
- Ширкати дархосткунанда сармояи ҳадди ақали бо қонун муқарраргардидаро соҳиб бошад.
- Дархосткунанда бизнес-плани тайёр дошта бошад, ки оид ба имконияти бомуваффақият анҷом ёфтани ҳамаи ҷорабиниҳои банақшагирифташуда шаҳодат диҳад.
- Дархосткунанда низоми оқилона ва асоснокгардидаи идоракунии таваккалро соҳиб бошад.

Интиқоли портфели суғуртавии ширкати суғуртавӣ

Бандҳои 11 ва 12 моддаи 17 Қонуни ҚТ “Дар бораи ҷаъолияти суғуртавӣ” ҳуқуқи пурра ва ё қисман интиқол додани портфели суғуртавии ширкати суғуртавиरो пешбинӣ менамоянд. Айни ҳол интиқоли портфели суғуртавии ширкати суғуртавӣ бе иҷозати ХДНС амалӣ гардонида мешавад. Аммо қонун дахлдор гардидани ҳуқуқҳои шахсонӣ суғурташавандае, ки шартномаҳои суғуртавии онҳо ба дигар ширкати суғуртавӣ интиқол мешаванд, муқаррар наменамояд.

Дар қонунгузории суғуртави бояд талабот оид ба пурра ва ё қисман интиқол намудани портфели суғуртави ширкати суғуртави танҳо бо иҷозати ХДНС ворид карда шавад. Инчунин қонунгузори бояд ҳуқуқҳои суғурташавандагонро, ки шартномаҳои суғуртави онҳо интиқол мешаванд, ҳангоми интиқоли портфели суғуртави ширкати суғуртави кафолат диҳад.

Тавсияи 30. Дар моддаи 17 Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртави” ворид намудани талабот оид ба пурра ва ё қисман интиқол намудани портфели суғуртави ширкати суғуртави танҳо бо иҷозати ХДНС.

Дар ҳамин модда илова намуда шавад, ки ҳуқуқҳои шахсони суғурташавандае, ки шартномаҳои суғуртави онҳо интиқол мешаванд, ҳангоми интиқоли портфели суғуртави ширкати суғуртави дахлнопазир буда кафолат дода мешаванд.

Тағйирот дар сохтори идоракуни

Мувофиқи банди 7 моддаи 17 ширкати суғуртави ба сифати ҷамъияти саҳомӣ таъсисёфта бояд тибқи Қонуни ҚТ «Дар бораи ҷамъиятҳои саҳомӣ» ташкил карда шавад. Дар Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртави» дар хусуси ҳуқуқи соҳибмулкӣ ва идоракунии ширкатҳои суғуртави чизе дарҷ нашудааст.

Тибқи талаботи стандартҳои байналмилалии ПАС қонунгузории суғурта бояд кафолат диҳад, ки соҳибмулкони асосии ширкатҳои суғуртави босалоҳият буда, талаботҳои муқарраршударо қонеъ мекунанд. Шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки «назорат» менамоянд, соҳибмулкони асосӣ мебошанд. Вобаста ба ин, дар қонунгузории суғурта бояд истилоҳи «назорат» тавсиф дода шавад, ки ин барои муайян намудани соҳибмулки асосӣ имконият медиҳад. Истилоҳи «назорат» бояд чунин ҳолатҳоеро дар бар гирад, ки шахс:

- ҳадди ақал панҷ фоизи саҳмияҳои интишоршуда ё панҷ фоизи ҳуқуқҳои интихобшавиро дар ширкати суғуртави дошта бошад;
- ҳуқуқи таъин ё аз вазифа озод намудани директоронро, ки аъзои раёсат ё дигар кумитаҳои иҷроия мебошанд, дошта бошад.

Дар қонунгузории суғурта бояд талабот муқаррар карда шавад, ки ширкати суғуртави ӯҳдадор аст мақоми назораткунандаи соҳаи суғуртаро дар бораи банақшагирии харидорӣ назорат (пакети назоратии саҳмияҳо) ё дигар тағйирот дар ҳайати роҳбарияти ширкати суғуртави мувофиқи тавсифи истилоҳи дар қонун додашуда хабардор намояд.

Илова бар ин тибқи талаботи стандартҳои байналмилалӣ мақоми назораткунанда бояд ҳуқуқи иҷозат додан ё рад намудани харидориро, ки метавонад ҳайати роҳбарикунандаи ширкати суғуртави тағйир диҳад, дошта бошад.

Тавсияи 31. Дар Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртави» кафолат додани он, ки соҳибмулкони асосии ширкатҳои суғуртави босалоҳият буда, талаботҳои муқарраршударо қонеъ мекунанд ва инчунин шахсони воқеӣ ва ҳуқуқие, ки «назорат» менамоянд, соҳибмулкони асосӣ мебошанд, аз ҷумла:

- муайян кардани истилоҳи “назорат”.
- муқаррар намудани талабот оид ба ӯҳдадор намудани ширкати суғуртавӣ барои хабардор кардани мақоми назораткунандаи соҳаи суғурта чихати банақшагирии харидорие назорат (пакети назоратии сахмияҳо) ё дигар тағйирот дар ҳайати роҳбарияти ширкати суғуртавӣ мувофиқи тавсифи истилоҳи дар қонун додашуда.
- муқаррар намудани ҳуқуқи мақоми назораткунанда барои иҷозат додан ё рад намудани харидорие, ки метавонад ҳайати роҳбарикунандаи ширкати суғуртавино тағйир диҳад.

Идоракунии корпоративӣ

Барои он ки ширкати суғуртавӣ системаи ба талаботи ПАС ҷавобгӯи идоракунии корпоративиро ба роҳ монанд, бояд стратегияи мушаххаси фаъолияти худро таҳия намуда, барои ноил гардидан ба мақсадҳои он мусоидат намояд, инчунин амалигардонии назоратро аз болои иҷрои ин стратегия таъмин намояд.

Бо мақсади таъмини назорат аз болои иҷрои стратегияи фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ муайян намудани вазифа ва ӯҳдадориҳои шахсони барои идоракунии ва амалигардонии назорат масъул, ӯҳдадориҳои ҳуқуқӣ ва ҳуқуқи аз номи ширкати суғуртавӣ ва дар кадом ҳолатҳо амал намудан мувофиқи мақсад мебошад.

Ҳамзамон ширкатҳои суғуртавӣ ӯҳдадор ҳастанд, ки нисбати расмиёти қабули қарорҳо ва андешидани тадбирҳо талаботи муайяно муқаррар намоянд. Аз ҷумла ин талабот ба омода намудани ҳуҷҷатгузорӣ, ки барои қабули қарорҳои муҳими молиявӣ зарур буда, мантиқан асоснок карда мешаванд, дахл дорад.

Лозим аст, ки дар раёсат ва роҳбарияти ширкатҳои суғуртавӣ интиқоли иттилоот оид ба идоракунии, роҳбарият ва амалигардонии назорат ва инчунин андешидани тадбирҳои саҳеҳкунанда/ислоҳкунанда барои риоя нагардидани қонун ва ё назорати ғайрисамаранок, назорат ва ё идоракунии таъмин карда шаванд.

Аз ин лиҳоз, зарур аст, ки нисбати ӯҳдадориҳои ширкати суғуртавӣ талаботи мушаххасе, ки ба ПАС ҷавобгӯ мебошад, дар қонунгузории суғурта сабт карда шавад.

Тавсияи 32. Ба Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» ворид намудани талаботи зерин нисбати ӯҳдадориҳои ширкати суғуртавӣ:

- Таҳия намудани стратегияе, ки мақсадҳои ширкати суғуртавино муайян намуда, барои ноил гардидан ба ин мақсадҳо мусоидат намояд, инчунин амалигардонии назоратро аз болои иҷрои ин сиёсат таъмин намояд;
- Муайян намудани вазифа ва ӯҳдадориҳои шахсони барои идоракунии ва амалигардонии назорати ширкати суғуртавӣ масъул, бо нишон додани шахсони мушаххас, ки ӯҳдадориҳои ҳуқуқӣ ва ҳуқуқи аз номи ширкати суғуртавӣ ва дар кадом ҳолатҳо амал намуданро доранд;

- Муқаррар намудани талабот нисбати расмиёти қабули қарорҳо ва андешидани тадбирҳо, аз ҷумла омодамоии ҳуҷҷатгузории барои қабули қарорҳои муҳим ва ё молиявӣ зарур бо асосноккунии мантиқӣ;
- Таъмини интиқоли иттилоот ба раёсат ва роҳбарияти ширкати суғуртавӣ оид ба идоракунии, роҳбарият ва амалигардонии назорат дар ширкати суғуртавӣ;
- Таъмини андешидани тадбирҳои саҳеҳкунанда/ислоҳкунанда барои риоя нагардидани қонун ва ё назорати ғайрисамаранок, назорат ва ё идоракунии.

Идоракунии таваккал ва назорати дохилӣ

Дар қонунгузории баҳши суғурта бояд нисбат ба ширкатҳои суғуртавӣ талабот ҷиҳати ба роҳ мондани низоми самараноки идоракунии таваккал ва назорати дохилӣ муқаррар карда шавад. Зарур аст, ки низоми идоракунии таваккал ба ширкати суғуртавӣ имконияти сари вақт ошкор намудан, баҳо додан, назорату идора намудан ва ҳисобот доданро оид ба таваккалҳои асосӣ таъмин намояд.

Заминаи қонунгузории баҳши суғурта бояд талаботро дар хусуси он пешбинӣ намояд, ки ширкати суғуртавӣ бояд ақаллан дар як сол як маротиба, иттилооти муфассали омӯрӣ ва сифатиро доир ба натиҷаҳои фаъолият, механизмҳои идоракунии ва назорат, вазъи молиявӣ ва ҳаҷми сармоя, бо назардошти ҳамаи таваккалҳои мавҷудаи ширкат дар шакли барои иштирокчиёни бозор дастрас пешниҳод кунад.

Тавсияи 34. Ба Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» ворид намудани талабот нисбати ширкати суғуртавӣ ҷиҳати ба роҳ мондани низоми самараноки идоракунии таваккал ва назорати дохилӣ.

Пешбинӣ намудани талабот нисбати ширкатҳои суғуртавӣ ҷиҳати ҳамасола пешниҳод намудани иттилооти муфассали омӯрӣ ва сифатӣ доир ба натиҷаҳои фаъолият, механизмҳои идоракунии ва назорат, вазъи молиявӣ ва ҳаҷми сармояи онҳо, бо назардошти ҳамаи таваккалҳои мавҷудаи ширкат.

Санҷишҳои назоратӣ ва ҳисоботдиҳӣ

Бо мақсади амалигардонии назорати лозимӣ дар бозори суғурта ба мақоми назораткунанда бояд ҳуқуқҳои муайяни қонунан муқарраргардида дода шаванд.

Тавсияи 33. Барои ХДНС бояд ҳуқуқҳои зерин дар Қонуни ҚТ “Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ” пешбинӣ карда шаванд:

- Талаб намудани пешниҳоди саривақтии иттилоот аз ширкатҳои суғуртавӣ доир ба вазъи молиявӣ ва натиҷаҳои фаъолияти худ.
- Дархост намудани иттилооти молиявӣ оид ба ҳар кадом узви гурӯҳи суғуртавӣ;
- Муқаррар намудани қоида ва меъёрҳо нисбати стандартҳои баҳисобгирии муҳосибӣ ва суратҳисобҳои ҷамъбасти, ки бояд хангоми тартиб додани ҳисоботҳо дар бораи натиҷаҳои назорат истифода шаванд;

- Талаб намудани пешниҳоди ҳисобот оид ба таваккалҳои молиявии ғайритавозунӣ аз ширкатҳои суғуртавӣ;
- Талаб намудани пешниҳоди ҳисобот оид ба вазифаҳои худ дар доираи шартномаҳо аз ширкатҳои суғуртавӣ;
- Талаб намудани пешниҳоди саривақтии ҳисобот аз ширкатҳои суғуртавӣ оид ба ҳама гуна тағйироти назаррасе, ки метавонанд ба вазъи молиявии онҳо таъсир расонанд.

Ғайр аз ин, қонунгузори суғурта бояд ба мақоми назораткунанда барои сафарҳои хизматӣ (ба маҳалҳо) вобаста ба гузаронидани санчишҳо ва чамбоварии иттилооте, ки барои ноил гардидан ба мақсадҳои гузошташуда зарур меонад, ваколатҳои васеъ диҳад.

Яке аз намудҳои фаъолияти ХДНС, ки дар банди 5-уми моддаи 22 Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» номбар шудааст, гузаронидани санчишҳо дар маҳалҳо мебошад. Ваколоти ХДНС-ро вобаста ба гузаронидани санчишҳо танҳо моддаи мазкур дар назар дорад, Қонун бошад, ҷиҳати ба ХДНС додани ҳуқуқи гузаронидани санчишҳо ягон муқаррароти махсуси мушаххасро дар бар намегирад. Ҳамчунин, дар қонунгузори суғурта бояд аниқ қайд карда шавад, ки огоҳ намудани ширкати суғуртавӣ дар бораи гузаронидани санчиш (дар маҳал) талаботи ҳатмӣ намебошад.

Тавсияи 34. Дар қонун ҳамчун муқаррароти махсуси мушаххас пешбинӣ намудани ваколатҳо барои ХДНС ҷиҳати доир намудани сафарҳои хизматӣ (ба маҳалҳо) вобаста ба гузаронидани санчишҳо ва чамбоварии иттилооте, ки барои ноил гардидан ба мақсадҳои гузошташуда зарур мебошанд.

Тадбирҳои пешгирикунанда ва ислоҳотӣ

Дар моддаи 24 Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» ӯҳдадорҳои ХДНС вобаста ба амалигардонии назорати бозори суғурта муқаррар карда шудаанд. Ин ӯҳдадорӣ бояд бо салоҳиятҳои, ки ХДНС метавонад барои иҷрои ӯҳдадорҳои худ истифода барад, мувофиқат дошта бошанд. Аз ҷумлаи ваколоте, ки дар қонунгузори суғурта бояд ба мақоми назоратӣ дода шаванд, ҳуқуқи андешидани чораҳо нисбати шахсони ҳуқуқӣ ва воқеие, ки фаъолияти суғуртавино бидуни гирифтани иҷозатномаи зарурӣ амалӣ менамоянд, тааллуқ дорад.

Ғайр аз ин, қонунгузори суғурта бояд ҳангоми ба таҷрибаи оқилонаи муносибатҳои расмӣ муҳолифат намудани фаъолияти ширкати суғуртавӣ ва мувофиқат накардан ба тадбирҳои танзимкунанда, ба мақоми назоратӣ барои сари вақт андешидани тадбирҳои пешгирикунанда ва ислоҳотӣ ҳуқуқ диҳад.

Инчунин, ба мақоми назораткунанда бояд ҳуқуқи гузаронидани як қатор чорабиниҳо ё қабул намудани тадбирҳои ислоҳкунанда, аз ҷумла даҳолати пешакиро, ҳангоми зарурат, диҳад.

Як қатор чорабиниҳои алтернативӣ ва ислоҳкунанда бояд ба мақоми назораткунанда дар соҳаи суғурта барои интиҳоб ва истифодаи доираи васеи тадбирҳои пешгирӣ ва ислоҳкунанда вобаста ба ҷиддияти мушкилоти дар ширкати суғуртавӣ пайдошуда имконият диҳад.

Тавсияи 35. Дар Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртави» барои ХДНС муқаррар намудани ҳуқуқи андешидани як қатор чорабиниҳои алтернативӣ ва ислоҳкунанда барои интихоб ва истифодаи доираи васеи тадбирҳои пешгирӣ ва ислоҳкунанда вобаста ба чиддияти мушкилоти дар ширкати суғуртави пайдошуда:

- ҳуқуқи андешидани чораҳо нисбати шахсони ҳуқуқӣ ва воқеие, ки фаъолияти суғуртави бидуни гирифтани иҷозатномаи зарурӣ амалӣ менамоянд.
- ҳуқуқ барои сари вақт андешидани тадбирҳои пешгирикунанда ва ислоҳотӣ ҳангоми ба таҷрибаи оқилонаи муносибатҳои расмӣ муҳолифат намудани фаъолияти ширкати суғуртави ва мувофиқат накардан ба тадбирҳои танзимкунанда.
- ҳуқуқ барои гузаронидани як қатор чорабиниҳо ё қабул намудани тадбирҳои ислоҳкунанда, аз ҷумла даҳолати пешакӣ ҳангоми зарурат.

Татбиқи қонунгузорию баҳши суғурта

Қонунгузорию суғурта инчунин ҳангоми монетъ гардидани субъекти иқтисодӣ ба ворид намудани тағйироти барои қабули тадбирҳои пешгирикунанда ва ислоҳоти зарурӣ, бояд ба мақоми назораткунандаи суғурта ҳуқуқ диҳад, ки ширкатҳои суғуртави барои гузаронидани чораҳои ислоҳотӣ маҷбур намояд. Салоҳияти мақоми назораткунандаи соҳаи суғурта бояд ҳуқуқи маҳдуд намудани амалиётҳои ширкати суғуртави дошта бошад; аз ширкати суғуртави талаб намояд, ки вазъи молиявии худро такмил диҳад; ё дигар тадбирҳоро ба монанди ташкили интиқоли полисҳои суғуртавию ширкати муфлисшуда ба дигар ширкати суғуртави андешад.

Ғайр аз ин, қонунгузорию суғурта бояд ба мақоми назораткунанда ҳуқуқи бевосита ва мушаххасро оид ба ҳал намудани мушкилоти вобаста ба идоракунии ва роҳбарияти ширкати суғуртави диҳад, аз ҷумла ҳуқуқи онро диҳад, ки аз ширкати суғуртави озод намудан аз вазифа ё маҳдуд намудани ваколатҳои аъзои раёсат, роҳбарияти олий, мутахассисони асосие, ки вазифаҳои назоратиро иҷро менамоянд, соҳибмулкони асосӣ, нозирони бевосита ё аудиторони беруниро талаб намояд.

Ҳангоми зарурат дар ҳолатҳои ниҳой, мақоми назораткунанда бояд ҳуқуқи боздоштани амалиёти ширкати суғуртави, ки ба талабот ҷавобгӯ нест, дошта бошад. Дар қонунгузорию суғурта инчунин бояд ҷаримаҳо ва дигар намудҳои муҷозот нисбати ширкатҳои суғуртави ва шахсони воқеие, ки талаботи қонунгузорию вайрон кардаанд, пешбинӣ карда шаванд.

Тавсияи 36. Дар Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртави» муқаррар намудани ҳуқуқи ХДНС ҷиҳати маҷбур намудани ширкатҳои суғуртави барои гузаронидани чораҳои ислоҳотӣ, аз ҷумла:

- маҳдуд намудани амалиётҳои ширкати суғуртави;
- талаб намудани такмили вазъи молияви;
- ташкили интиқоли полисҳои суғуртавию ширкати муфлисшуда ба дигар ширкати суғуртави;

- озод намудан аз вазифа ё маҳдуд намудани ваколатҳои аъзои раёсат, роҳбарияти олий, мутахассисони асосие, ки дар ширкати суғуртавӣ вазифаҳои назоратиро иҷро менамоянд, соҳибмулкони асосӣ, нозирони бевосита ё аудиторони берунӣ;
- боздоштани амалиёти ширкати суғуртавие, ки ба талабот ҷавобгӯ нест;
- пешбинӣ намудани ҷаримаҳо ва дигар намудҳои мучозот нисбати ширкатҳои суғуртавӣ ва шахсони воқеие, ки талаботи қонунгузориро вайрон кардаанд.

Муфлисшавӣ ва баромадан аз бозори суғурта

Ба қонунгузори бахши суғурта бояд тағйирот дар хусуси пешбинӣ намудани ҳолати аз ҷиҳати молиявӣ пардохтнопазир ва ё муфлис гардидани ширкати суғуртавӣ ворид карда шавад. Дар ин ҳолатҳо мақомоти назораткунанда бояд ҳуқуқи андешидани тадбирҳои қатъиро дошта бошад. Масалан, мусоидат ба муттаҳидшавӣ бо ширкате, ки аз ҷиҳати молиявӣ устувор буда, бомуваффақият амал намуда истодааст. Ғайр аз ин, агар андешидани дигар тадбирҳо ғайриимкон бошад, он гоҳ мақоми назораткунанда бояд ҳуқуқи бастан (қатъ намудани фаъолият) ё расонидани кӯмакро барои бастан ширкати муфлисшуда дошта бошад. Қонунгузори суғурта инчунин бояд расмиёти вобаста ба барҳамдиҳии ширкати суғуртавӣ ва баромадан аз бозори суғуртаро пешбинӣ намояд.

Тавсияи 37. Ба Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» ворид намудани тағйироту иловаҳо оид ба ҳолатҳои пардохтнопазир ва муфлис гардидани ширкати суғуртавӣ.

Ба ХДНС додани ҳуқуқ барои андешидани тадбирҳои қатъӣ вобаста ба расмиёти муфлисшавӣ.

Муқовимат ба қаллобӣ дар бахши суғурта

Қаллобӣ дар суғурта – ин амали бардурӯғ ё камбудии барқасдонаи содирнамудаи яке аз ҷонибҳо бо мақсади гирифтани фоида (масалан, пешниҳоди аризаи бардурӯғ дар бораи дуздида шудани мошини сабукрав ва ё амволи хона бо мақсади гирифтани маблағи суғуртавӣ) мебошад. Дар аксарияти доираҳои ҳуқуқӣ қаллобӣ ҳангоми суғурта тибқи муқаррарот оид ба қаллобӣ, ки дар қонунгузори ҷиноятӣ хусусияти умумидошта зикр гардидааст, мавриди таъқиби ҷиноятӣ қарор дода мешавад. Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» ягон муқаррарот вобаста ба қаллобиро ҳангоми суғурта дар бар намегирад. Ба ҳар ҳол, агар қонунгузори суғурта муқарраротро ҷиҳати мубориза бо қаллобӣ ҳангоми суғурта ҳамчун амали ҷиноӣ дар бар мегирифт, мубориза бо қаллобӣ дар бахши суғурта хеле осон мегардид.

Қонунгузори суғурта бояд талаботро дар бораи он, ки ширкатҳои суғуртавӣ ва миёнаравон ўҳдадоранд доир ба пешгирӣ, ошкорсозӣ ва бартаарафнамоии ҳодисаҳои қаллобӣ ҳангоми суғурта тадбирҳо андешанд, пешбинӣ намояд.

Ғайр аз ин, дар қонунгузорию суғурта бояд таҳримҳои мувофиқ (тадбирҳои ҷазодихӣ) барои содир намудани чунин қаллобӣ муқаррар карда шаванд.

Тавсияи 38. Ба Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» ворид намудани муқаррарот вобаста ба қаллобӣ дар суғурта ҳамчун амали ҷиноӣ, аз ҷумла:

-ворид намудани талабот ба қонунгузорию суғурта дар бораи ӯҳдадорию ширкатҳои суғуртавӣ ва миёнаравон доир ба пешгирӣ, ошкорсозӣ ва баргарафнамоии ҳодисаҳои қаллобӣ ҳангоми суғурта;

- пешбинӣ намудани таҳримҳои мувофиқ (тадбирҳои ҷазодихӣ) барои содир намудани амали қаллобӣ дар суғурта дар қонунгузорию суғурта.

Назорати дастаҷамъона

Қайд кардан зарур аст, ки тамоми муқаррароти Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» оид ба амалигардонию фаъолияти суғуртавӣ ба ширкатҳои суғуртавӣ ҳамчун субъектҳои мустақили иқтисодӣ рағона карда шудаанд. Дар баробари ин дар қонуни мазкур муқаррароте, ки ба ХДНС ҳуқуқи дар асоси дастаҷамъӣ амалӣ намудани назоратро медиҳад, мавҷуд нест.

Дар қонунгузорию суғурта бояд ҳуқуқи мақоми назораткунанда ҷиҳати амалигардонию назорати самараноки муттаҳида дар асоси дастаҷамъӣ пешбинӣ карда шавад. Назорати дастаҷамъона маънои онро дорад, ки мақоми назораткунанда дар соҳаи суғурта ҳуқуқ дорад аз ширкати суғуртавӣ ҳисоботи оқилонаи асоснокшуда ва маълумоти омории инфиродӣ ва умумиро талаб ва таҳлил намояд. Мақоми назораткунанда ҳамчунин ҳуқуқ дорад, ки дар бораи ширкатҳои духтарӣ, инчунин соҳибмулкони инфиродӣ ва ғоидагирандаи (соҳибмулкони - бенифисиарҳо) гурӯҳ иттилоъ ба даст орад.

Тавсияи 39. Дар Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» пешбинӣ кардани ҳуқуқи мақоми назораткунанда ҷиҳати амалигардонию назорати самараноки муттаҳида дар асоси дастаҷамъӣ, яъне ҳуқуқи талаб ва таҳлил намудани ҳисоботи оқилонаи асоснокшуда ва маълумоти омории инфиродӣ ва умумӣ аз ширкати суғуртавӣ.

Пешбинӣ кардани ҳуқуқи мақоми назораткунанда ҷиҳати гирифтани маълумот дар бораи ширкатҳои духтарӣ, инчунин соҳибмулкони инфиродӣ ва ғоидагирандаи (соҳибмулкони - бенифисиарҳо) гурӯҳ.

БОБИ 3. САМТҲОИ АФЗАЛИЯТНОКИ РУШДИ БАХШИ СУҒУРТА

3.1. САМТҲОИ РУШД ВА АФЗАЛИЯТҲОИ ДАРОЗМУДДАТ ДАР БАХШИ СУҒУРТА

Марҳалаи нави рушди иқтисодиёти миллӣ ва ҷомеа дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, инчунин тамоюлҳои иқтисодиёти ҷаҳонӣ, равандҳои ҳамгирӣ дар назди бахши миллии суғурта мақсад ва вазифаҳои нав мегузоранд. Бахши суғурта ҳамчун яке аз механизмҳои самараноки бозор бояд рушду устувори иқтисодиёт ва доираи иҷтимоиро таъмин намуда, ба фаъолияти иқтисодии масъулиятноки субъектҳои хоҷагидориро мусоидат намояд ва хароҷоти иҷтимоии бучети давлатро кам намояд.

Таҳлили вазъи ҷорӣ ва тамоилҳои муҳимтарини рушди низоми миллии суғурта зарурияти баланд бардоштани нақши онро дар низоми иқтисодию иҷтимоии давлат, мукамал гардонидани заминаи қонунгузории бахши суғурта, мутобиқ намудани қонунгузории миллӣ ба талаботи стандартҳои пешқадами ҷаҳонӣ, равандҳои муосири ҳамгирӣ, шаклҳои ташкил, танзим ва назорати бахши суғурта, баланд бардоштани саводнокии молиявии иштирокчиёни бозори суғурта ба миён меорад.

Солҳои охир рушди устувори иқтисодиёти мамлакат дар баробари тадбирҳои амалинамудаи давлат дар самти ислоҳоти бахши суғурта ба рушди босуръати он мусоидат намуд, ки динамикаи мусбӣ нишондиҳандаҳои асосии бозори суғурта шаҳодати он мебошад. Аммо бо вучуди ин, дар мамлакат бозори суғуртаи ҳаёт ва дигар намудҳои суғуртаи дарозмуддат нокифоя рушд ёфтаанд.

Хусусан масъалаи васеъ намудани имкониятҳои сармоягузори ширкатҳои суғуртавӣ яке аз масъалаҳои асосӣ ба ҳисоб меравад. Таъминоти нокифояи ширкатҳои суғуртавӣ бо сармояи асосӣ ва оинномавӣ боиси ба хориҷи кишвар ҷорӣ гардидани ҳиссаи назарраси маблағҳои ҷамъовардаи ҳаққи суғуртавӣ мешавад. Илова бар ин қатор масъалаҳои ҷойдоштаи низоми суғуртаи ҳатмӣ имконияти ба пуррагӣ истифода бурдани тамоми иқтисодии онро намедиханд, ки ба қатори онҳо пеш аз ҳама, сатҳи нокифояи ташкили назорати давлатии риоя намудани қонунгузори суғуртаи ҳатмӣ аз ҷониби суғуртақунандагон ва номукаммалии қонунгузори амалқунанда дохил мешаванд.

Ҳамин тариқ мақсад ва вазифаҳои асосии рушди бозори суғурта инҳоянд:

1. Таҳия ва амалӣ намудани тадбирҳо оид ба қонеъ гардонидани талабот ба ҳифзи суғуртавии шахрвандон, шахсони ҳуқуқӣ ва давлат, ҷалби захираҳои дарозмуддати сармоягузорӣ барои рушди иқтисодиёти мамлакат;
2. Рушди суғуртаи ҳаёт ҳамчун воситаи ҳифзи иҷтимоии аҳоли;
3. Мукамал гардонидани низоми суғуртаи ҳатмӣ;
4. Баланд бардоштани эътимоди аҳоли ба ширкатҳои суғуртавӣ ва фарҳанги суғуртавии ҳамаи субъектҳои муносибаҳои суғуртавӣ;
5. Такмили назорати суғурта дар асоси таҷрибаи беҳтарини ҷаҳонӣ.

Тавре аз таҳлили вазъи ҷорӣ соҳаи суғурта ва пешниҳодҳо бармеояд,

ки самтҳои асосии рушди баҳши суғуртаи мамлакат дар давраи дарозмуддат инҳо мебошанд:

- таъмин шароит барои рушди рақобати озод дар бозори суғурта;
- пурзӯр намудани назорат ва такмили низоми идоракунии баҳши суғурта;
- такмили қонунгузори баҳши суғурта мутобиқи талаботи Принципҳои Асосии Суғурта;
- баланд бардоштани рақобатпазирии ширкатҳои суғуртавӣ;
- ташаккули низоми муосири азнавсуғуртакунонӣ бо ҷалби ширкатҳои суғуртавии ватанӣ;
- аз ҷониби ширкатҳои суғуртавӣ мунтазам гузаронидани маркетинги бозори хизматрасонии суғуртавӣ;
- беҳтар намудани сифати хизматрасонии суғуртавӣ ба аҳоли, аз он ҷумла суғуртаи иҷтимоӣ ва тиббӣ;
- васеъ намудани номгӯи хизматрасониҳои суғуртавӣ;
- тақвияти фаъолияти ташвиқоту тарғиботии ширкатҳои суғуртавӣ.
- ташкили низоми муосири суғуртакунонӣ;
- тақвият бахшидани фаъолияти сармоягузори ширкатҳои суғуртавӣ.

3.2. ВАЗИФАВУ ТАДБИРҲОИ МУШАХХАС (НАҚША ЧОРАБИНИҲО)

Дар асоси пешниҳодҳои аъзои гурӯҳи кории байниидоравӣ аз ҷумлаи намоёндагони вазорату идораҳои дахлдор, шарикони рушд ва баҳши хусусӣ, котиботи Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазаи сармоягузорӣ ва шарикони рушд ҷиҳати бартараф намудани мушкилоти ҷойдошта лоиҳаи Нақшаи чорабиниҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазаи сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар баҳши суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистон омода карда шудааст.

Амалигардонии лоиҳаи Нақшаи чорабиниҳои мазкур имконият медиҳад, ки сиёсати давлатӣ дар баҳши суғурта дар давраи миёнамуддат бо назардошти афзалиятҳои рушди иқтисодии миллӣ ва дастгирии иҷтимоии аҳоли такмил дода шуда, низоми самараноки хифзи суғуртавӣ бунёд карда шавад. Инчунин татбиқи он ба ҷоринамоии фаъоли намудҳои нави суғурта, технологияи муосири суғурта, баландшавии сифат ва мукамалгардонии номгӯи хизматрасониҳои суғуртавӣ, шаклу усулҳои назорати суғурта мусоидат менамояд.

ХУЛОСА

Таҳлили вазъи воқеии фаъолияти бозори суғурта аз он гувоҳӣ медиҳад, ки дар Ҷумҳурии Тоҷикистон заминаҳои зарурии рушди минбаъдаи суғуртаи миллӣ гузошта шудааст, аммо дар баробари ин, самтҳои мухталифи соҳаи мазкур ҳанӯз ҳам ба ислоҳот ниёз дорад.

Ба сабабҳои асосии рушди нокифояи бахши суғурта дар мамлакат мавҷудияти рақобати номукамал дар бозори суғурта дохил мешавад, ки имконияти ширкатҳои хусусии суғуртавино дар баробари ширкатҳои давлатӣ барои расонидани ҳамаи хизматрасониҳои суғуртавӣ, аз ҷумла хизматрасониҳои суғуртаи ҳатмӣ маҳдуд менамояд. Дар бозори суғуртаи ҷумҳури ба ду ширкати давлатии суғуртавӣ қариб 97 фоизи шартномаҳои суғуртавии басташуда ва 51 фоизи маблағҳои ҷалбшудаи ҳаққи суғуртавӣ рост меоянд, ки аз сатҳи баланди марказонидашудаи бозори суғурта ва ривочи рақобати номукамал дар он шаҳодат медиҳад.

Амалӣ намудани хизматрасониҳои суғуртаи ҳатмӣ аз ҷониби ширкатҳои хусусии суғуртавӣ барои рушди рақобат дар бозори суғурта, пайдо шудани хизматрасониҳои нави суғуртавӣ ва баланд гардидани сифати онҳо, самаранокӣ ва ғоиданокии фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ мусоидат менамояд.

Масъалаи дигари муҳими бахши суғурта таъмини назорат ва танзими босамари бахши суғурта тибқи ПАС мебошад, ки мустақилияти молиявӣ мустақилияти Хадамоти давлатии назорати суғуртаро пешбинӣ менамояд.

Масъалаи ҳалталаби дигари рушди бахши суғурта дар маҷмӯъ норасоии мутахассисони баландхатисоси бахши суғуртавӣ мебошад, ки вобаста ба амалигардонии ҳисобҳои иқтисодии тарифи суғурта ва ҳаҷми захираҳои суғуртавӣ барои таъмини сатҳи зарурии пардохтпазирӣ ва устувории молиявии ширкати суғуртавӣ фаъолият менамоянд.

Кифоя набудани мутахассисони соҳибхатисос ва таҷрибаи кории гузаронидани ҳисобҳои иқтисодии тавақаллҳои ширкатҳои суғуртавӣ боиси паст шудани самаранокии фаъолияти ширкатҳо ва рақобатпазирии онҳо мегардад.

Ҳамчунин ба таври зарурӣ ба роҳ намондани корҳои таблиғотӣ ташвиқотӣ ҷиҳати ҳавасмандгардонии аҳоли ва корхонаҳо оид ба истифодаи васеи имкониятҳои суғурта, ба рушди бозори суғурта таъсири манфӣ мерасонад.

Дар заминаи ҳисоботи мазкур лоиҳаи Нақшаи чорабиниҳои Ҳукумати ҷумҳурӣ оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар бахши суғурта таҳия ва пешниҳод карда шудааст.

Лоиҳаи Нақшаи чорабиниҳои номбурда як қатор тадбирҳои Ҳукумати Тоҷикистонро вобаста ба беҳтаргардонии фазои сармоягузориву соҳибкорӣ дар бахши суғурта, аз ҷумла фароҳам овардани имконият барои рушди рақобати озод дар бахши суғурта, мукамал гардонидани қонунгузори танзимкунандаи соҳа, таҳкими назорат ва баланд бардоштани рақобатпазирии бахши мазкурро дар бар мегирад.

Татбиқи пурраи тавсияҳои ҳисоботи мазкур ва лоиҳаи Нақшаи чорабиниҳо ба мунтазам зиёд шудани саҳми бозори суғурта дар низоми муносибатҳои иҷтимоӣ ва иқтисодӣ ва молиявӣ, баланд шудани сатҳи ҳифзи суғуртавии субъектҳои соҳибкорӣ ва шахрвандони мамлакат ва амалӣ намудани механизми таъминкунандаи рушди устувори иқтисодӣ мусоидат хоҳад намуд. Аз ҷумла татбиқи тавсияҳои омодашуда барои ноил гардидан ба ҳадафҳои зерин мусоидат менамояд:

- фароҳам гардидани муҳити боэътимод ва устувори суғуртақонуноӣ;
- таъмини истифодаи ҳаддалимкони суғуртақонуноӣ, ҳамчун сарчашмаи захираҳои сармоягузорӣ;
- таъмини боэътимодӣ ва устувории молиявии низоми суғуртақонуноӣ;
- инкишофи бозори хизматрасониҳои суғуртавӣ;
- баланд бардоштани дараҷаи самаранокии танзими давлатии фаъолияти суғуртавӣ;
- рушди муносибатҳои тарафайни бозорҳои суғуртаи миллий ва байналхалқӣ;
- мутобиқ гардидани санадҳои меъёрию ҳуқуқии фаъолияти суғуртавӣ ба талаботи санадҳои муосири соҳавии байналхалқӣ;
- зиёд шудани номгӯи хизматрасониҳои суғуртавӣ ва шумораи ширкатҳои суғуртавии ватанию хориҷӣ;
- таъмини ҳавасмандгардонии шахрвандон, субъектҳои хоҷагидор ва ширкатҳои суғуртавӣ.

Умед аст, ки афзоиши талаботи дохила ба хизматрасониҳои суғуртавӣ, дастгирии ҳамачонибаи Ҳукумати мамлакат чихати рушди соҳаи суғурта барои таъсис ёфтани ширкатҳои бонуфузи ватанӣ ва рақобатпазир гардидани онҳо дар бозори суғуртаи давлатҳои минтақа мусоидат хоҳад кард.

Маълумоти таҳлилий доир ба ширкатҳои суғуртавии ватанӣ

№	- Номи ширкат - Сармояи оинномавӣ (ҳазор сомонӣ) ба ҳолати 01.01.2014	- Муассис, - Роҳбари ширкати суғуртавӣ - Иҷозатнома (Литсензия) (№, сана, мӯҳлат)	Номгӯи хизматрасониҳо бо тақсимот ба ҳатмӣ ва ихтиёрӣ
1.	- КВД «Тоҷиксуғурта» - 5 200,0	- Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон - Директор <u>Сатторов А.</u> - №НС-07-37 мӯҳлат 5 сол то 13.11. 2017 с.	<p><u>I. Суғуртаи ҳатмӣ ва ҳатмии давлатӣ</u></p> <p>1. Суғуртаи давлатии ҳатмии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон 2. Суғуртаи давлатии ҳатмии Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Раиси Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, узви Маҷлиси миллий ва вакили Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон 3. Суғуртаи давлатии ҳатмии шахсии судяҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон 4. Суғуртаи давлатии ҳатмии шахсии прокурору муфаттишони мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон 5. Суғуртаи давлатии ҳатмии шахсии хизматчиёни ҳарбӣ ва шахсони ҳарбии ҳайати қаторӣ ва роҳбарикунандаи мақомоти корҳои дохилӣ ва Кумитаи миллии беҳатарӣ 6. Суғуртаи давлатии ҳатмии шахсии кормандони мақомоти гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон 7. Суғуртаи давлатии ҳатмии хизматчиёни давлатӣ 8. Суғуртаи давлатии ҳатмии масъулияти шахрвандии соҳибони воситаҳои нақлиёт ва дигар мошинаю механизмҳои худгард 9. Суғуртаи давлатии ҳатмии меҳнатқашоне, ки бо корҳои хатарнокиашон барои ҳаёт ва саломатӣ баланд машғуланд 10. Суғуртаи ҳатмии биноҳо, иншоот ва амвол аз сӯхторҳо</p> <p>11. Суғуртаи ҳатмии мусофирони нақлиёти автомобилӣ, обӣ, ҳавоӣ ва роҳи оҳан 12. Суғуртаи ҳатмии мусофирон дар мавриди интиқоли байналхалқии автомобилӣ 13. Суғуртаи ҳатмии амволи муассисаҳои кишоварзӣ сарфи назар аз шакли</p>

		<p>моликияташон</p> <p><u>II. Суғуртаи ихтиёрӣ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суғуртаи иморатҳо 2. Суғуртаи амволи шаҳрвандон 3. Суғуртаи чорвои шахсии шаҳрвандон 4. Суғуртаи воситаҳои нақлиёт 5. Суғуртаи амволи ҳавлӣ 6. Суғуртаи муштаракӣ иморатҳо ва амволи ҳавлӣ тибқи шаҳодатномаи ягонаи суғурта 7. Суғуртаи амволи шахсони ҳуқуқӣ 8. Суғуртаи ҳавопаймоҳо 9. Суғуртаи амволи гарав 10. Суғуртаи бори нақлиёт 11. Суғуртаи амволи шаҳрвандоне, ки машғули фаъолияти шахсии (инфироидии) меҳнатӣ мебошанд 12. Суғуртаи ҳосили зироатҳои кишоварзӣ, чорво ва дигар амволи хоҷагиҳои коллективӣ, хоҷагиҳои давлатӣ ва иҷоракорон 13. Суғуртаи муштаракӣ ҳаёт 14. Суғуртаи кӯдакон 15. Суғуртаи ақди никоҳ 16. Суғурта аз ҳодисаҳои нохуш 17. Суғуртаи коллективии меҳнаткашон аз ҳодисаҳои нохуш дар корхонаҳо, муассисаҳо, ширкатҳо ва ширкатҳои кишоварзӣ 18. Суғуртаи кӯдакон аз ҳодисаҳои нохуш 19. Суғуртаи мактаббачагон аз ҳодисаҳои нохуш 20. Суғурта аз ҳодисаҳои нохуш барои шаҳрвандони ба хориҷи кишвар сафаркунанда 21. Суғуртаи варзишгарон аз ҳодисаҳои нохуш 22. Суғуртаи сайёҳон аз ҳодисаҳои нохуш хангоми сафарҳои туристӣ (нақлиётӣ, обӣ, кӯҳӣ-пиёдагардӣ ва ғ.) 23. Суғуртаи тиббӣ (суғуртаи ихтиёрии тиббии шаҳрвандони хориҷӣ ва шахсони бешаҳрвандие, ки муваққатан дар Ҷумҳурии Тоҷикистон қарор доранд; суғуртаи ихтиёрии тиббии занҳо хангоми ҳомиладорӣ, таваллуд намудан ва бемориҳои гинекологие, ки ба ҷарроҳӣ расонидаанд; суғуртаи ихтиёрии тиббии шахсоне, ки ба хориҷа мераванд).
--	--	--

2.	<p>- ЧДММ «МУИН»</p> <p>- 1 295,6</p>	<p>- Маркази исломии Ҷумҳурии Тоҷикистон; Иҳоков Ш.; Ҷураев Ҷ.Ш.; Алиев Н.; Нарзуллоев Р.</p> <p>- Директор <u>Исҳоков Ш.</u></p> <p>- №НС-07-24 мӯҳлат 5 сол то 06.09.2016 с.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1.Суғуртаи ихтиёрии молумулки шахсони ҳуқуқӣ 2.Суғуртаи ихтиёрии дастачамъии шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ аз ҳодисаҳои нохуш 3.Суғуртаи ихтиёрии ҳаёт аз ҳисоби маблағҳои шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ 4.Суғуртаи ихтиёри аз ҳодисаҳои ёрии таъҷилии ҷарроҳӣ 5.Суғуртаи ихтиёрии мусофирон 6.Суғуртаи ихтиёрии борҳо 7.Суғуртаи ихтиёрии кӯдакон аз ҳисоби маблағи шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ 8.Суғуртаи ихтиёрии сайёҳон аз ҳодисаҳои нохуш ва дар мавриди ёрирасонии фаврии ҷарроҳӣ 9.Суғуртаи ихтиёрии воситаҳои нақлиёти автомобилӣ ва масъулияти шаҳрвандии соҳибони онҳо 10.Суғуртаи ихтиёрии манзилҳои истиқоматии шаҳрвандон 11.Суғуртаи ихтиёрии киштиҳои ҳавоӣ ва масъулияти шаҳрвандии интиқолдиҳандагони авиатсионӣ 12.Суғуртаи тиббии ихтиёри 13.Суғуртаи ихтиёрии молумулки шаҳрвандон 14.Суғуртаи ихтиёрии сафаркунандагон ба хориҷи кишвар
3.	<p>- КВД «Тоҷиксармоягузор»</p> <p>- 2 700,0</p>	<p>- Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон</p> <p>- Раис <u>Одинаев Ф.Х.</u></p> <p>- №НС-07-32 мӯҳлат 5 сол то 13.11.2017с.</p>	<p><u>I. Суғуртаи ҳатмӣ</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Суғуртаи ҳатмии борҳо 2.Суғуртаи ҳатмии амволи ба иҷора гирифташудаи корхона ва ташкилотҳои давлатӣ <p><u>II. Суғуртаи ихтиёри</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Суғуртаи амвол 2.Суғуртаи борҳо 3.Суғуртаи воситаҳои нақлиёт 4.Суғурта аз ҳодисаҳои нохуш 5.Суғуртаи напардохтани кредитҳо 6.Суғуртаи маҷмӯии ҳаёти кормандони ташкилотҳо бо пардохтани ҳаққи суғуртавӣ аз ҳисоби ташкилотҳо 7.Суғуртаи амволи ба гарав гузошташуда

			<p>8.Суғуртаи корҳои сохтмонию васлкунӣ</p> <p>9.Суғуртаи киштиҳои ҳавоӣ</p> <p>10.Суғуртаи сайёҳон аз ҳодисаҳои нохуш</p> <p>11.Суғуртаи депозитҳо</p> <p>12.Суғуртаи хатарҳои хориҷии иқтисодӣ</p> <p>13.Суғуртаи валорӣ</p> <p>14.Суғуртаи ҳамаи намудҳои сармоягузориҳо</p> <p>15.Суғуртаи хатарҳои тиҷоратӣ</p> <p>16.Суғуртаи тиббӣ</p> <p>17.Суғуртаи хатарҳои молиявӣ</p> <p>18.Суғуртаи хатарҳои содиротӣ (экспортных рисков)</p> <p>19.Суғуртаи масъулияти интиқолкунандагони автомобилӣ дар назди мақомоти гумрукӣ</p> <p>20.Суғуртаи биноҳои истиқоматӣ</p> <p>21.Суғуртаи шаҳрвандони ба хориҷа муҳоҷираткунандаи Ҷумҳурии Тоҷикистон аз ҳодисаҳои нохуш</p> <p>22.Суғуртаи мусофирон</p> <p>23.Суғуртаи масъулияти шаҳрвандии иҷрокунандагони молҳо, корҳо ва хизматрасониҳо</p> <p>24.Суғуртаи масъулияти касбии сохтмончиён</p> <p>25.Суғуртаи масъулияти касбии ҳуқуқшиносон дар назди шахсони сеюм</p> <p>26.Суғуртаи масъулияти брокерҳои гумрукӣ</p> <p>27.Суғуртаи масъулияти касбии нотариусҳо дар назди шахсони сеюм</p> <p>28.Суғуртаи масъулияти соҳиби анбори мол хангоми амалигардони фаъолияти касбии посбонӣ</p> <p>29.Суғуртаи шаҳрвандони ба хориҷа сафаркунанда</p> <p>30.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти шаҳрвандии ташкилотҳои аудиторӣ</p>
4.	<p>- ҶДММ «Мехнат»</p> <p>- 500 ,0</p>	<p>- Мастулов А. Ш.</p> <p>- Директор <u>Мастулов Ф.</u></p> <p>- №НС-07-42</p> <p>мӯҳлат 5 сол то 08.10.2018с.</p>	<p>1.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти дорандагони анборҳои гумрукӣ ва анборҳои ниғаҳдории муваққатӣ;</p> <p>2.Суғуртаи намудани масъулияти касбии брокерҳои гумрукӣ;</p> <p>3.Суғуртаи намудани манбаи гарав (зомин);</p> <p>4.Суғуртаи намудани ҳаёти кормандон аз ҳисоби корхона;</p> <p>5.Суғуртаи намудани шаҳрвандон, ки ба хориҷи кишвар сафар менамоянд;</p> <p>6.Суғуртаи намудани корҳои сохтмонӣ-васлнамой;</p> <p>7.Суғуртаи ихтиёрии тиббӣ;</p> <p>8.Суғуртаи омехтаи воситаҳои нақлиёт;</p>

			<p>9.Суғурта намудан аз фалокатҳои ногаҳонӣ; 10.Суғуртаи ҷавобгарии шахрвандии истехсолкунандагон ва фурушандагони молҳо, иҷрокунандагони корҳо (хизматрасониҳо); 11.Суғуртаи молу мулки шахсони ҳуқуқӣ ва ҷисмонӣ аз сӯхтор ва дигар офатҳо 12.Суғуртаи ихтиёрии хатарҳои тичоратӣ ва молиявӣ 13.Суғуртаи масъулияти шахрвандии соҳибони фурудгоҳҳо ва танзимгарон 14.Суғуртаи боркашонӣ</p>
5.	<p>- ҚСП «Ориён-Иншуренс» - 3 300,0</p>	<p>- Шамсов М.; Шеров А. Ҷ. - Директор <u>Шарипов И.Х.</u>; - №НС-07-33 мӯҳлат 5 сол то 13.11.2017с.</p>	<p>1.Суғуртаи ихтиёрии таваккали соҳибкорӣ 2.Суғуртаи ихтиёрии нақлиёти автомобилӣ 3.Суғуртаи мусофирон 4.Суғуртаи ихтиёрии амвол 5.Суғуртаи ихтиёрии ҷавобгарии шахрвандию ҳуқуқӣ барои расонидани зиён 6.Суғуртаи нақлиёти роҳи оҳан 7.Суғуртаи ихтиёрии борҳо 8.Суғуртаи ихтиёрии киштиҳои ҳавоӣ 9.Суғуртаи корҳои сохтмонию васлқунӣ 10.Суғуртаи шахсии ҳаёту саломатӣ 11.Суғуртаи ихтиёрии ҷавобгарии шахрвандию ҳуқуқӣ оид ба шартнома</p>
6.	<p>- ҚДММ «Имдод» - 500,0</p>	<p>- Саидова М. - Директор <u>Шамсуллозода Ш.</u> - №НС-07-36 мӯҳлат 5 сол то 03.08.2015с</p>	<p>1.Суғуртаи корҳои сохтмонию васлқунӣ 2.Суғурта аз ҳодисаҳои ноҳуш 3.Суғуртаи ихтиёрии борҳо 4.Суғуртаи ихтиёрии воситаҳои нақлиёт 5.Суғуртаи амвол 6.Суғуртаи мусофирон</p>
7.	<p>- ҚСП «Лондон Душанбе» - 500,0</p>	<p>- Ширкати «Лондонгэйт инвестмент ва мендҷмент пи-эл- си»; Шуштари Я. - Директор <u>Мухаммадиев Ф.</u>;</p>	<p>1.Суғуртаи амволи тичоратӣ 2.Суғуртаи моликияти соҳибони хонаҳо 3.Суғуртаи воситаҳои нақлиёти автомобилӣ аз талафоти ҷисмонӣ ё дуздида бурдан 4.Суғуртаи масъулияти соҳибони нақлиёти автомобилӣ дар назди тарафи сеюм</p>

		- №НС-07-40 мӯҳлат 5 сол то 29.05.2018с.	5.Суғурта аз ходисаҳои нохуш 6.Суғуртаи борҳо ва боркашонихои бо нақлиёти рӯизаминӣ (автомобилӣ ва роҳи оҳан) амалишаванда аз ҳамаи хатарҳо 7.Суғуртаи масъулияти корфармо ва(ё) масъулияти оммавӣ 8.Суғуртаи пудратчиён аз ҳамаи намудҳои хатар 9.Суғуртаи фаъолияти бонкӣ 10.Суғуртаи тиббии сайёҳон ҳангоми саёҳатҳо 11.Суғуртаи тиббии ихтиёрий
8.	- ҚДММ «Эсхата-суғурта» - 500,0	- ҚСК «Бонки Эсхата» Носиров Х. Д. - Директор <u>Носиров А.</u> - №НС-07-34 мӯҳлат 5 сол то 13.11.2017с.	1.Суғуртаи ихтиёрии амволи шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ аз оташ ва дигар хатарҳо 2.Суғуртаи ихтиёрии депозитҳо 3.Суғуртаи ашён гарав 4.Суғуртаи ихтиёрии воситаҳои нақлиётӣ 5.Суғуртаи шаҳрвандоне, ки ба хориҷа мераванд 6.Суғуртаи ихтиёрии ҷавобгарии касбии миёнараваҳои (брокерҳои) гумрукӣ 7.Суғуртаи ихтиёрии борҳо 8.Суғуртаи тиббии ихтиёрий
9.	- ҚСП «Кафил» - 1 000,0	- ҚСК «Точиксодирот бонк» - Директор <u>Сангинов</u> - №НС-07-26 мӯҳлат 5 сол то 13.06.2017с.	1.Суғуртаи амвол 2.Суғуртаи ихтиёрии депозитҳо 3.Суғуртаи воситаҳои нақлиёти автомобилӣ 4.Суғуртаи ихтиёрии амволи гарав 5.Суғуртаи ихтиёрий аз ходисаҳои нохуш 6.Суғуртаи хатарҳои ҳавопаймой 7.Суғуртаи маҷмӯии хавфҳои молиявӣ 8.Суғуртаи ихтиёрии корҳои сохтмонию васлқунӣ аз ҳамаи хавфҳо 9.Суғуртаи ихтиёрии борҳо 10.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти шаҳрвандии таҳиякунандагон ва фурушандагони мол, иҷрокунандагони кор 11.Суғуртаи ихтиёрии шаҳрвандоне, ки ба хориҷи кишвар сафар менамоянд
10.	- ҚСП «М-Полис» - 1 000,0	- ҚСП «Бонки Рушди Тоҷикистон» - Директор <u>Курбоналиев Н.</u>	1.Суғуртаи ихтиёрии пасандозҳои депозитӣ 2.Суғуртаи ихтиёрии ҳаёт 3.Суғуртаи ихтиёрии амвол аз зарар

		- №НС-07-41 мӯҳлат 5 сол то 08.10.2018с.	4.Суғуртаи ихтиёрии хатари напардохтани қарз 5.Суғуртаи ихтиёрии воситаҳои нақлиётӣ 6.Суғуртаи ихтиёрии шахсони воқеӣ ва ҳуқуқӣ аз ҳодисаҳои нохуш 7.Суғуртаи ихтиёрии биноҳои истиқоматӣ 8.Суғуртаи ихтиёрии бори нақлиёт
11.	- ЧДММ «Спитамен-суғурта» - 25 040, 9	- ҚСП «Спитамен Капитал»; Сайфуллоев Ф.; Чумаев Н. Р.; Сайфуллоев Ф. - Директор <u>Мирзоев Т.</u> - №НС-07-23 мӯҳлат 5 сол то 05.04.2016с	1.Суғуртаи ихтиёрии молумулк 2.Суғуртаи ихтиёрии мачмуи нақлиёти автомобилӣ 3.Суғуртаи ихтиёрии мусофирон 4.Суғуртаи ихтиёрии борҳо 5.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти шахрвандии ҳуқуқӣ оид ба шартнома 6.Суғуртаи ихтиёрии киштиҳои ҳавоӣ 7.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти шахрвандии ҳуқуқӣ дар назди шахсони сеюм 8.Суғуртаи ихтиёрии корҳои сохтмонию васлқунӣ 9.Суғуртаи ихтиёрии нақлиёти роҳи оҳан 10.Суғуртаи ихтиёрии таваккалҳои фаъолияти соҳибкорӣ 11.Суғуртаи ихтиёрии шахсии ҳаёту саломатӣ 12.Суғуртаи ихтиёрии молумулки ба гарав гузошташуда
12.	- ЧДММ «Точикматлуботсуғурта» - 500,0	- Иттифоқи ҷумҳуриявӣ ҷамъиятҳои матлуботи Тоҷикистон «Иттифоқи Точикматлубот» - Директор <u>Валиев Ш.</u> - №НС-07-19 мӯҳлат 5 сол то 03.08.2015с	1.Суғуртаи ихтиёрии амволи шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ 2.Суғурта аз ҳодисаҳои нохуш
13.	- ЧДММ «ИТМИНОН» - 500,0	- Алимова М. - Директор <u>Эсоев И.Т.</u> - №НС-07-25 мӯҳлат 5 сол то 13.06.2017с.	1.Суғуртаи ихтиёрӣ аз ҳодисаҳои нохуш; 2.Суғуртаи ихтиёрии корҳои бинокорию васлгарӣ; 3.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти соҳибони амборҳои гумрукӣ ва соҳибони амборҳои нигоҳдории муваққатӣ; 4.Суғуртаи ихтиёрии молу мулк; 5.Суғуртаи ихтиёрии шахрвандони ба хорича сафаркунанда; 6.Суғуртаи ихтиёрии тиббӣ;

			<p>7.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти касбии брокерҳои гумрукӣ;</p> <p>8.Суғуртаи ихтиёрии воситаҳои нақлиёт;</p> <p>9.Суғуртаи ихтиёрии молу мулки ба гарав гузошташуда иҷозатнома дода шудааст.</p>
14.	<p>- ЧДММ «Суғуртаи Начот»</p> <p>- 500,0</p>	<p>- Шоев Ш. Б.</p> <p>- Директори генералӣ <u>Шоев Ш. Б.</u></p> <p>- №НС-07-29</p> <p>мӯҳлат 5 сол то 10.10.2017с</p>	<p>1.Суғуртаи ихтиёрӣ аз ҳодисаҳои нохуш;</p> <p>2.Суғуртаи ихтиёрии тиббӣ;</p> <p>3.Суғуртаи ихтиёрии молу мулк (бо замимаи №2);</p> <p>4.Суғуртаи ихтиёрии комплекси воситаҳои нақлиёти руизамини(бо замимаи №2)иҷозат дода шудааст.</p>
15.	<p>- ЧДММ «ТС Зарафшон»</p> <p>- 500,0</p>	<p>- Одинаева З.;</p> <p>- Гулмирзоева З.;</p> <p>- Ёралиева М.;</p> <p>- Раҳимқулов Ҷ.;</p> <p>- Раҳимқулов Д.</p> <p>-Директор <u>Раҳимқулов</u></p> <p>- №НС-07-30</p> <p>мӯҳлат 5 сол то 10.10.2017с</p>	<p>1.Суғуртаи ихтиёрӣ аз ҳодисаҳои нохуш;</p> <p>2.Суғуртаи ихтиёрии молу мулк;</p> <p>3.Суғуртаи ихтиёрии молу мулки ба гарав гузошташуда.</p>
16.	<p>- ЧДММ «Суғуртаи миллӣ»</p> <p>- 500,0</p>	<p>- ЧДММ «Дили солим»</p> <p>- Директори генералӣ <u>Ҳамроев К.</u></p> <p>- №НС-07-38</p> <p>мӯҳлат 5 сол то 27.12.2017с.</p>	<p>1.Суғуртаи ихтиёрии тиббӣ.</p>
17.	<p>- ЧДММ Брокери суғурта «Ариё»</p> <p>- 10,0</p>	<p>- Менгниева А.;</p> <p>- Дарюши М.</p> <p>- Директор <u>Мамаҷонов</u></p> <p>- №НС-07-39/БС-01</p> <p>мӯҳлат 5 сол то 27.12.2017с.</p>	<p>1.Фаъолияти миёнаравӣ</p>

**Хизматрасониҳои суғуртавӣ аз ҷониби ширкатҳои суғуртавии
Ҷумҳурии Тоҷикистон**

Номи суғуртаҳо	КВД «Тоҷиксуғурта»	ҶСП «ТС «Кафил»	ҶСП ТС «Ориён Иншуранс»	КВД ШДС «Тоҷиксармогаузур»	ҶДММ «ТС «Меҳнат»	ҶСДММ «ТС «Спитамен-Суғурта»	ҶСП «ТС «Лондон-Душанбе»	ҶДММ «ТС «Муин»	ҶДММ «Суғуртаи наҷот»	ҶДММ «ТС «Имлод»	ҶДММ «ТС Итминон»	ҶДММ «Суғуртаи милли»	ҶДММ «ТС «Эсхата суғурта»	ҶСП «ТС «М-Полис»	ҶДММ «Тоҷикматлуботсуғурта»	ҶДММ «ТС Зарафшон»
СУҒУРТАИ ХАТМИИ ДАВЛАТӢ																
1. Суғуртаи хатмии давлатии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2. Суғуртаи хатмии давлатии Раиси Маҷлиси миллии Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Раиси Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, узви Маҷлиси миллий ва вакили Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3. Суғуртаи хатмии давлатии шахсии судяҳо дар Ҷумҳурии Тоҷикистон	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4. Суғуртаи хатмии давлатии шахсии прокурору муфаттишони мақомоти прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5. Суғуртаи хатмии давлатии шахсии хизматчиён ва ӯҳдадорони ҳарбӣ, шахсони ҳайати қаторӣ ва роҳбарикунандаи мақомоти корҳои дохилӣ ва Кумитаи амнияти миллий, Кумитаи ҳолатҳои фавқулодда ва мудофияи граждани	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6. Суғуртаи хатмии давлатии шахсии кормандони мақомоти гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7. Суғуртаи хатмии давлатии хизматчиёни давлатӣ	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
СУҒУРТАИ ХАТМИ																
1. Суғуртаи давлатии хатмии	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

масъулияти шахрвандии соҳибони воситаҳои нақлиёт																	
2.Суғуртаи давлатии ҳатмии аз ҳодисаҳои фалокатовар ҳатман суғуртаи давлатӣ кардани заҳматкашоне, ки дар корҳои барои ҳаёт ва саломатӣ хеле хавфнок кор мекунанд	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3.Суғуртаи ҳатмии биноҳо, иншоот ва амвол аз сӯхторҳо	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4.Суғуртаи ҳатмии мусофирон дар мавриди интиқоли байналхалқии автомобилӣ	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.Суғуртаи ҳатмии мусофирони нақлиёти автомобилӣ, обӣ, ҳавоӣ ва роҳҳои оҳан	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.Суғуртаи ҳатмии амволи муассисаҳои кишоварзӣ сарфи назар аз шакли моликиятшон	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7.Суғуртаи ҳатмии борҳо	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.Суғуртаи ҳатмии амволи ба иҷора гирифташудаи корхона ва ташкилотҳои давлатӣ	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
СУҒУРТАИ ИХТИЁРИ																	
1.Суғуртаи ихтиёрии молу мулки шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	-	√	√	√	√	√
2.Суғуртаи ихтиёрии молу мулки гарав	√	√	-	√	√	√	-	-	-	-	√	-	√	-	-	-	√
3.Суғуртаи ихтиёрии муштараки ҳаёт	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	-	-	√	√	√	√
4.Суғуртаи ихтиёрии ақди никоҳ	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5.Суғуртаи ихтиёрии коллективии кормардон, варзишгарон аз ҳодисаҳои нохуш	√	-	-	-	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6.Суғуртаи ихтиёрии тиббии шахсони ба хориҷа сафаркунанда	√	√	-	√	√	-	-	√	-	-	√	-	√	-	-	-	-
7.Суғуртаи ихтиёрии сайёҳон аз ҳодисаҳои нохуш ва тиббии шахсони хориҷӣ ва шахсони бетабаа, ки муваққатан ба Ҷумҳурии Тоҷикистон ворид мешаванд	√	-	-	√	-	-	√	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8.Суғуртаи ихтиёрии тиббӣ	√	-	-	√	√	-	√	√	√	-	√	√	√	-	-	-	-
9.Суғуртаи ихтиёрии мусофирон	√	-	√	√	-	√	-	√	-	√	-	-	-	-	-	-	-
10.Суғуртаи ихтиёрии борҳо	√	√	√	√	√	√	√	√	-	√	-	-	√	-	-	-	-
11.Суғуртаи ихтиёрии воситаҳои нақлиёти автомобилӣ	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	√	-	√	√	-	-	-
12.Суғуртаи ихтиёрии киштиҳои ҳавоӣ	√	√	√	√	√	√	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.Суғуртаи ихтиёрии напардохтани кредитҳо	-	-	-	√	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	√	-	-
14.Суғуртаи ихтиёрии корҳои сохтмонӣ ва слукунӣ	-	√	√	√	√	√	-	-	-	√	√	-	-	-	-	-	-

15.Суғуртаи ихтиёрии депозитҳо	-	√	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	√	√	-	-
16.Суғуртаи ихтиёрии хатарҳои хориҷии иқтисодӣ	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
17.Суғуртаи ихтиёрии валорӣ	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
18.Суғуртаи ихтиёрии ҳамаи намудҳои сармоягузориҳо	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
19.Суғуртаи ихтиёрии хатарҳои тижоратӣ	-	-	-	√	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
20.Суғуртаи ихтиёрии хатарҳои молиявӣ	-	√	-	√	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
21.Суғуртаи ихтиёрии хатарҳои содиротӣ	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
22.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти касбии ҳуқуқшиносон дар назди шахсони сеюм	-	-	-	√	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
23.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти брокерҳои гумрукӣ	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	√	-	√	-	-	-	-
24.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти соҳиби анбори мол ҳангоми амалигардонии фаъолияти касбии посбонӣ	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
25.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти шахрвандии ташкилотҳои аудиторӣ	-	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
26.Суғуртаи ихтиёрии масъулияти шахрвандии иҷроқунандагони молҳо, корҳо ва хизматрасониҳо	-	√	-	√	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
27.Суғуртаи ихтиёрии нақлиёти роҳи оҳан	-	-	√	-	-	√	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
28.Суғуртаи ихтиёрии тиббии занон ҳангоми ҳомиладорӣ, таваллуд ва бемориҳои гинекологӣ, ки боиси даҳолати ҷарроҳӣ мегарданд	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

**Руйхати санадҳои меъёрии ҳуқуқӣ, ки фаъолияти
суғуртавиرو танзим менамоянд**

1. Кодекси граждани Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 11 декабри соли 1999 №885;
2. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 29 декабри соли 2010 №681 «Дар бораи фаъолияти суғуртави»;
3. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 17 майи соли 2004 №37 «Дар бораи иҷозатномадиҳӣ ба баъзе намудҳои фаъолият»;
4. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 19 марти соли 2013 №955 «Дар бораи суғуртаи ҳатмии нафақа»;
5. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 13 декабри соли 1997 №517 «Дар бораи суғуртаи давлатии иҷтимоӣ»;
6. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 12 январи соли 2010 №595 «Дар бораи нафақаҳои суғуртави ва давлатӣ»;
7. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 3 июли соли 2012 №860 «Дар бораи баҳисобгирии инфиродӣ дар низоми суғуртаи ҳатмии нафақавӣ»;
8. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 2 августи соли 2011 №758 «Дар бораи суғуртаи пасандозҳои шахсони воқеӣ»;
9. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 18 юни соли 2008 №408 «Дар бораи суғуртаи тиббӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон»;
10. Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 5 августи соли 2009 №540 «Дар бораи суғуртаи мутақобила».

Қарорҳои Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон:

1. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 30.03.1996с., №125 «Дар бораи суғуртаи ҳатмии давлатии Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон»;
2. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 07.04.1999с., №129 «Дар бораи суғуртаи ҳатмии давлатии Раиси Маҷлиси милли Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон, Раиси Маҷлиси намояндагони Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва вакили Маҷлиси намояндагон Маҷлиси Олии Ҷумҳурии Тоҷикистон»;
3. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 14.06.1994с., №345 «Дар бораи суғуртаи ҳатмии давлатии шахсии судяҳо дар ҚТ»;
4. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 25.08.2005с. «Дар бораи суғуртаи ҳатмии давлатии шахсии прокурор ва мақомотҳои прокуратураи Ҷумҳурии Тоҷикистон»;
5. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 23.09.1995с. «Дар бораи суғуртаи ҳатмии давлатии шахсии хизматчиёни ҳарбӣ ва шахсони қаторӣ ва роҳбарикунандаи Вазорати корҳои дохилӣ ва Кумитаи амнияти миллӣ, ки уҳдадорихои ҳарбӣ доранд»;
6. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 14.04.1994с. «Дар бораи суғуртаи ҳатмии давлатии шахсии шахсони мансабдори

- мақомоти гумруки Ҷумҳурии Тоҷикистон»;
7. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 07.04.1999с., №142 «Дар бораи суғуртаи ҳатмии давлатии хизматчиёни давлатӣ»;
 8. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 10.06.1996с., №264 «Дар бораи суғуртаи ҳатмии давлатии масъулияти шахрвандии соҳибони воситаҳои нақлиёт»;
 9. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 05.10.2001с., №457 «Дар бораи таҳкими беҳатарӣ аз сухтор дар Ҷумҳурии Тоҷикистон»;
 10. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 04.02.1999с., №25 « Дар бораи суғуртаи ҳатмии давлатии мусофирони нақлиёти автомобилӣ, обӣ, ҳавоӣ ва роҳҳои оҳан»;
 11. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 28.01.1994с., №36 «Дар бораи суғуртаи амволи корхонаҳои кишоварзӣ новобаста аз шакли моликият»;
 12. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 31.12.1998с., №547 «Дар бораи суғуртаи ҳатмии борҳо»;
 13. Қарори Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон аз 13.07.1999с., №315 «Дар бораи суғуртаи ҳатмии амволи ба иҷора додашавандаи корхонаҳои давлатӣ ва ташкилотҳо».

ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН
ВАЗОРАТИ РУШДИ ИҚТИСОД ВА САВДО

ФАРМОИШ

№ 81

25.09 соли 2013

Оид ба таъсис додани гурӯҳи кории байниидоравӣ
ҷиҳати таҳлил намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ
дар бахши суғурта.

Бо мақсади иҷрои банди 4 Протоколи ҷаласаи XI – уми Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар бахши суғурта аз 30 апрели соли 2013, **ф а р м о и ш м е д и х а м:**

1. Гурӯҳи кории байниидоравӣ дар назди Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар ҳайати зерин таъсис дода шавад:
 - Давлатзод У. - Муовини Вазири рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон (Роҳбари гурӯҳи кории байниидоравӣ);
 - Насреддинова Р. – Сардори Сарраёсати сиёсати сармоягузорӣ ва рушди минтақаҳои Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - Қаҳоров Ф. - Сардори Сарраёсати таҳлили макроиқтисодӣ, дурнамо ва ислоҳоти иқтисодии Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - Хайриддинов У. – Мутахассиси Раёсати таҳияи барномаҳои давлатии сармоягузорӣ ва маблағгузориҳои мутамаркази Сарраёсати сиёсати сармоягузорӣ ва рушди минтақаҳои Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон (котиби масъул);
 - Мадҷонова М. – Мушовири иқтисодии Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ;
 - Мирзоалиев Ф. – Раиси Хадамоти давлатии назорати суғуртаи назди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - Валиева Ф. - Сардори Шӯъбаи Сарраёсати қонунгузори Вазорати адлияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - Раҳимова М. - Мутахассиси пешбари Раёсати иқтисодӣ ва банақшагирии буҷетӣ соҳаи тандурустии Вазорати тандурустии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - Раҷабов Р. - Сардори Раёсати муносибатҳои меҳнатии Вазорати меҳнат ва ҳифзи иҷтимоии аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - Ҳусайнов Ҷ. - Муовини Директори Департаменти назорати бонкии Бонки миллии Тоҷикистон;

- Абдулхамидов К. - Сармутахассиси Раёсати дастгирии соҳибкории Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - Давлатов М. - Сармутахассиси Раёсати пешбурди фаъолияти сармоягузории Кумитаи давлатии сармоягузорӣ ва идораи амволи давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - Ҳотамов Ҳ. - Мутахассиси Раёсати такмили қонунгузории андоз ва санадҳои меъёрии андозии Кумитаи андози назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - Аҳмедов Х. - Сардори шуъбаи қор бо соҳибқорони Агентии давлатии суғуртаи иҷтимоӣ ва нафақа;
 - Абдуллоев Р. – Сармутахассиси Хадамоти зиддиинҳисории назди Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - Аминов И. - Сардори Раёсати суғуртаи шахсии КВД «Тоҷиксуғурта»;
 - Хаитов Х. - Сардори Шуъбаи суғуртаи сармоягузориҳо ва амволии КВД ШДС «Тоҷиксармоягузор» дар назди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - Асмаатбеков Ф. - Сардори раёсати омили савдо ва хизматрасонии Агентии омили назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - Қурбоналиев Н. - Директори генералии ҚСП ШС «М-ПОЛИС»;
 - Бобоев С. - Мутахассиси Шуъбаи суғуртаи ҚДММ «Итминон»;
 - Самиев М. - Сариктисодчии Хазинаяи суғуртаи пасандозҳои шахсонӣ воқеӣ;
 - Икромова С. - Менечер оид ба маркетинги ҚДММ «Суғуртаи миллӣ»;
 - Ишратбеков Х. - Мутахассиси ҚДММ «Тоҷикматлубот-суғурта»;
 - Шоев Ш. - Директори генералии ҚДММ «Суғуртаи наҷот»;
 - Шарипов И. - Директори ҚСП «Ориён Иншурэнс»;
 - Муҳиддинов Ф. - Менечери суғуртаи ҚДММ «Спитамен Иншурэнс»;
 - Чулибоев Ю. - Мушовири Директори ҚДММ ТС «Меҳнат»;
 - Ҷураев Ҷ. - Муовини Директории генералии ҚДММ «Муин»;
 - Носиров А. - Директори ҚДММ ТС «Эсхата суғурта»;
 - Раҳимова М. - Сармуҳосиб ҚСП ТС «Кафил»;
 - Улчабаева М. - Роҳбари Ассотсиатсияи миллии соҳибкорӣ хурд ва миёнаи Ҷумҳурии Тоҷикистон;
 - Зарина А. - Мутахассиси баҳши хусусӣ ва молиявии Бонки Умумичаҳонӣ;
 - Содиков Ф. - Қоршиноси қалон оид ба хизматрасониҳои молиявии Агентии Олмон оид ба ҳамкориҳои байналмилалӣ;
2. Гурӯҳи қорӣ байниидоравӣ таҳлили мушаххасро доир ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибқорӣ дар баҳши суғуртаи ҷумҳурӣ гузаронида, натиҷаҳои онро бо тавсия ва пешниҳодҳои муфассал ба ҷаласаҳои ояндаи Шӯро пешниҳод намоянд.
 3. Назорат оид ба иҷрои фармоиши мазкур ба зиммаи Муовини Вазир Умед Давлатзод вогузор карда шавад.

Вазир

Ш. Раҳимзода

ПРОТОКОЛИ №1

Чаласаи гурӯҳи корӣ оид ба таҳлил ва рафти иҷрои банди 4 Протоколи чаласаи XI-уми Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар баҳши суғурта аз 30 апрели соли 2013.

аз «14» октябри соли 2013 ш. Душанбе

Иштирок доштанд:

Муовини Вазири рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон - Давлатзод У., Сардори Сарраёсати таҳлили макроиқтисодӣ, дурнамо ва ислоҳоти иқтисодии Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон – Қаҳоров Ф., Мушовири иқтисодии Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ – Мадҷонова М., Мутахассси баҳши хусусӣ ва молиявии Бонки Умумичаҳонӣ – Ахамед З., Коршиноси калон оид ба хизматрасониҳои молиявии Ҷамъияти Олмонӣ оид ба ҳамкориҳои байналмилалӣ Содиқов Ф., Раиси Ассотсиатсияи миллии соҳибкории хурд ва миёнаи Ҷумҳурии Тоҷикистон – Улҷабаева М., намояндагони вазорату идораҳо, ширкатҳои суғуртавӣ ва кормандони масъули Вазорат.

Рӯзномаи чаласаи гурӯҳи корӣ:

Муаррифии мухтасари «Ҳуҷҷати барномавии Бонки Умумичаҳонӣ оид ба мушкилоти асосии баҳши суғурта дар Тоҷикистон».

Дар ибтидои чаласа Муовини Вазири рушди иқтисод ва савдо, Умед Давлатзод аҳли толорро бо мақсади иштироки фаъол дар чорабинӣ вобаста ба баррасии банди 4 Протоколи чаласаи XI-уми Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар баҳши суғурта аз 30 апрели соли 2013 даъват намуд.

Дар аснои чаласа Муовини Вазири рушди иқтисод ва савдо, Умеда Давлатзод аз иштирокчиёни чаласа, аз ҷумла аз намояндагони ширкатҳои суғуртавӣ барои гузаронидани чаласаи гурӯҳи кории навбатӣ маълумотҳои мушаххаси зеринро бо таври хаттӣ дар мӯҳлатҳои муқарраргардида хоҳиш намуданд:

1. Мушкилоти асосии ширкатҳои суғуртавии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва роҳҳои ҳалли онҳо;
2. Қорӣ намудани номгӯи нави хизматрасониҳои суғуртавӣ аз рӯи талаботи бозори имрӯза.

Ҳамзамон, роҳбари гурӯҳи корӣ аз набудани ташвику тарғиби фаъолияти ширкатҳои суғуртавӣ ба аҳолии Ҷумҳурии Тоҷикистон нигарон шуда, хоҳиш намуданд, ки дар чаласаи навбатӣ иштироки ҷонибҳо дар сатҳи лозима таъмин шавад.

Сипас, Сардори Сарраёсати таҳлили макроиктисодӣ, дурнамо ва ислоҳоти иқтисодии Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон - Фазлиддин Қаҳоров аз мутахассиси бахши хусусӣ ва молиявии Бонки Умумичаҳонӣ – Зарина Ахамед хоҳиш намуданд, ки «Ҳуҷҷати барномавии Бонки Умумичаҳонӣ оид ба мушкилотҳои асосии бахши суғурта дар Тоҷикистон» ба ҳозирин мухтасар муаррифӣ намоянд.

Мутахассиси бахши хусусӣ ва молиявии Бонки Умумичаҳонӣ – Зарина Ахамед қайд намуданд, ки дар аввали соли ҷорӣ аз ҷониби коршиносони Бонки Умумичаҳонӣ «Ҳуҷҷати барномавӣ оид ба мушкилотҳои асосии бахши суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистон» таҳия гардида, ба вазорату идораҳо ва ширкатҳои суғуртавӣ ирсол шуда буд. Инчунин, мавсуф ҳадафҳои асосии ҳуҷҷати мазкурро бо тавсияҳо ба ҳозирин мухтасар маълумот дод:

1. Имконият додан ба рушди рақобатпазирӣ;
2. Тақвияти назорат дар бахши суғурта ва таъмин намудани мустақилият ба мақомоти назоратӣ;
3. Такмили асноди қонунгузорӣ.

Ҷиҳати масъалаи яқум қайд намуданд, ки айни замон дар Ҷумҳурии Тоҷикистон амалигардонии хизматрасониҳои суғуртаи ҳатмӣ танҳо ба ширкатҳои давлатии суғуртавӣ иҷозат дода шудааст. Бинобар ин, коршиносони Бонки Умумичаҳонӣ тавсия медиҳанд, ки бозори суғурта барои рушди рақобат озод карда шуда, ба ширкатҳои суғуртавии хусусӣ барои амалӣ намудани хизматрасониҳои суғуртаи ҳатмӣ иҷозат дода шавад.

Доир ба масъалаи дуум зикр гардид, ки Хадамоти давлатии назорати суғуртавӣ яке аз зерсохторҳои Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба ҳисоб рафта, дар тобеияти ин Вазорат қарор дорад. Инчунин, бучети хадамоти марбута аз маблағгузориҳои давлатӣ вобастагӣ дорад. Чунин сохтор ба стандартҳои байналмилалӣ оид ба усулҳои пешқадами тартиби кор, ки дар Принсипҳои Асосии Суғуртавӣ дарҷ шуда, аз ҷониби Ассотсиатсияи Байналмилалии Нозирони Суғуртавӣ (МАКОС) таҳия гардидааст, муҳолифат мекунад.

Принсипи асосии (ПАС) дар он аст, ки Хадамоти давлатии назорати суғуртавӣ аз нуқтаи функционалӣ ва молиявӣ мустақил бошад. Бинобар ин, Хадамоти давлатии назорати суғуртавӣ бояд аз сохтори Вазорати молия бароварда ва ҳамчун мақомоти мустақил аз нав таъсис дода шавад ё ин ки ба сохтори Бонки миллии Тоҷикистон ҳамчун раёсат дохил карда шавад.

Илова бар ин, коршиносони Бонки Умумичаҳонӣ ҳамаи тарафҳои мусбӣ ва манфиро ба инобат гирифта, тавсия медиҳанд, ки Хадамоти давлатии назорати суғуртаи назди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон ба сохтори Бонки Миллии Тоҷикистон ҳамчун раёсат дохил карда шавад.

Оид ба масъалаи сеюм зикр гардид, ки айни замон, асноди қонунгузориҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон дар бахши суғурта ба талаботи стандартҳои байналмилалӣ оид ба усулҳои пешқадами тартиби кор, ки дар Принсипҳои Асосии Суғуртавӣ дарҷ шудааст, ҷавобгӯ нест. Бинобар ин,

коршиносони Бонки Умумичаҳонӣ пешниҳод менамоянд, ки қонунгузорию чумхурӣ дар баҳши суғурта такмил дода шавад.

Баъд аз муаррифии «Ҳуҷҷати барномавии Бонки Умумичаҳонӣ оид ба мушкилотҳои асосии баҳши суғурта дар Тоҷикистон» иштирокчиёни чорабинию мазкур мубодилаи афкор намуданд:

Роҳбари Ассотсиатсияи миллии соҳибкории хурд ва миёнаи Ҷумҳурии Тоҷикистон – М. Улҷабаева оид ба ташриф наовардани баъзе роҳбарони ширкатҳои суғуртавӣ дар ҷаласаи гурӯҳи корӣ эрод гирифта, қайд намуданд, ки Созмони Байналмилалӣ Меҳнат ҷиҳати гузаштан ба меъёрҳои байналмилалӣ таваҷҷуҳи назаррас медиҳад.

Сипас, Сардори Раёсати суғуртаи хусусии КВД «Тоҷиксуғурта» И. Аминов иброз намуд, ки раванди ҷаҳонишавӣ муҳимтарин афзалияти рушди иқтисодиёти муосир аст ва яке аз омилҳои зухуроти мазкур ин таъсисёбии бозори якҷояи минтақавӣ дар шакли Созмони ҳамкории иқтисодӣ (ЕСО) мебошад. Бо сабаби он ки Ҷумҳурии Тоҷикистон аъзои Созмони ҳамкории иқтисодӣ (ЕСО) мебошад, яке аз шартҳои асосии ҳамкорӣ дар ин самт муҳайё намудани кафолатҳои зарурӣ барои бехтаргардонии фазои маблағгузорӣ ва соҳибкорӣ буда, тадбирҳои зеринро тақозо менамояд:

1. Қабули Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи ҳатмии масъулияти шахрвандии соҳибони воситаҳои нақлиёт» бо назардошти шартҳои суғурта аз рӯи талаботи Корти Сафед;
2. Таҳияи «Қоидаи умумии суғуртаи ҳатмии масъулияти шахрвандии соҳибони воситаҳои нақлиёт» ва намунаи умумии Полиси суғуртавии масъулияти шахрвандии соҳибони воситаҳои нақлиёт бо риояи талаботи суғурта аз рӯи Корти Сафед. Ҳолати мазкур ба суғурта аз рӯи Корти сабз низ тааллуқ дорад.
3. Риоя намудани шартҳои суғуртаи ҳатмӣ аз ҷониби ширкатҳои суғуртавӣ, ҳангоми иҷозатномагирӣ. Онҳо бояд дар ҳамаи вилоятҳо, шаҳрҳо ва ноҳияҳои ҷумхурӣ филиалҳои худро дошта бошанд.
4. Барои пардохтпазир будан фонди оинномавии ширкатҳои суғуртавӣ бояд чунин бошанд:
5. -ширкатҳои хусусӣ на камтар аз 50000 нишондиҳанда барои ҳисобҳо;
6. -ширкатҳои давлатӣ на камтар 200000 нишондиҳанда барои ҳисобҳо;
7. Таъмини кафолати ҷуброни пардохтҳои суғуртавӣ ҳангоми ба амал омадани ҳодисаҳои суғуртавӣ;

Айни ҳол, дар бозори суғуртавии Ҷумҳурии Тоҷикистон 15 намуди суғуртаи ҳатмӣ амал мекунад ва бозори суғуртаи имрӯза ба қабули дигар қонунҳо оид ба суғуртаи ҳатмӣ ниёз дорад, ба монанди Қонуни “Суғуртаи ҳатмии молу мулки шахсони ҳуқуқӣ ва воқеӣ”, ки он имкон медиҳад, то дар ҳолати рӯй додани ҳодисаҳои табиӣ ва зарар дидани молу мулки шахрвандони Тоҷикистон, пардохтҳои суғуртавӣ аз ҳисоби ширкатҳои суғуртавӣ ҷуброн шаванд ва буҷаи ҷумхурӣ аз ҳароҷотҳои эҳтимоли ва пешбинишуда эмин нигоҳ дошта шавад.

Сардори Шӯъбаи иҷозатномадиҳӣ ва бақайдгирии ширкатҳои суғуртавии Хадамоти давлатии назорати суғуртаи назди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон И. Ҷумъаев иброз намуданд, ки намояндагони Хадамот якҷоя бо мутахассисони Бонки Умумичаҳонӣ вобаста ба масъалаҳои зикргардида ҳамкорӣ намуда, 2 масъалаи муҳимро муҳокима карданд:

- Рақобати носолим байни ширкатҳои давлатии суғуртавӣ ва ширкатҳои хусусӣ;
- Аз ҷониби ширкатҳои суғуртавӣ чиҳати бурдани таблиғот оид ба номгӯи хизматрасонии суғуртавӣ ба аҳолии кишвар дида намешавад, ҳол он ки ба унвони Хадамот якҷанд муштари оид ба пардохти суғуртавӣ муроҷиат намуданд.

Инчунин қайд намуданд, ки гузаронидани Хадамоти давлатии назорати суғуртавӣ ба сохтори Бонки миллии Тоҷикистон ё мустақил намудани Хадамоти номбурда барои рушди бозори суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон нақши назаррас надорад.

Дар интиҳои чаласа бо назардошти фикру андеша ва пешниҳодоти иштирокчиёни чаласаи гурӯҳи корӣ **қарори зайл** қабул карда шуд:

- Ширкатҳои суғуртавӣ ва вазорату идораҳо зарур аст, ки мушкилотҳо ва пешниҳодҳои худро оид ба беҳтар намудани баҳши суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар муҳлатҳои муқарраргардида бо таври хаттӣ ба унвони Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намоянд.

ПРОТОКОЛИ №2

Чаласаи гурӯҳи корӣ оид ба таҳлил ва рафти иҷрои банди 4: Протоколи чаласаи XI-уми Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ аз 30 апрели соли 2013.

аз «05» ноябри соли 2013

ш. Душанбе

Иштирок доштанд:

Муовини Вазири рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон - Давлатзод У., Сардори Сарраёсати сиёсати сармоягузорӣ ва рушди минтақаҳои Вазорати рушди иқтисод ва савдо – Насриддинова Р., Сардори Сарраёсати таҳлили макроиқтисодӣ, дурнамо ва ислоҳоти иқтисодии Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон - Қаҳоров Ф., Мушовири иқтисодии Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ - Мадҷонова М., Муовини Раиси Хадамоти давлатии назорати суғуртаи назди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон – Наимова С., Мутахассиси бахши хусусӣ ва молиявии Бонки Умумичаҳонӣ – Ахамед З., Коршиноси калон оид ба хизматрасониҳои молиявии Агентии Олмон оид ба ҳамкориҳои байналмилалӣ Содиқов Ф., Сардори мудирияти молия ва иқтисоди Ассотсиатсияи бонкҳои Тоҷикистон – Миракилов Х., намоёндагони вазорату идораҳо, ширкатҳои суғуртавӣ ва кормандони масъули Вазорат.

Рӯзномаи чаласаи гурӯҳи корӣ:

1. Муаррифии мухтасар оид ба «Проблемаҳои асосии бахши суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон»;
2. Муҳокимаи проблемаҳо ва пешниҳодҳои муфид.

Дар ибтидои чаласа Муовини Вазири рушди иқтисод ва савдо, Умед Давлатзод аҳли толорро бо мақсади иштироки фаъол дар чорабинӣ вобаста ба баррасии банди 4 Протоколи чаласаи XI-уми Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар бахши суғурта аз 30 апрели соли 2013 даъват намуд.

Сипас, мутахассиси Раёсати таҳияи барномаҳои давлатии сармоягузорӣ ва маблағгузориҳои мутамарказ – У. Хайриддинов муарифии мухтасар оид ба «Проблемаҳои афзалиятноки бахши суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси пешниҳодҳои ширкатҳои суғуртавӣ ва вазорату идораҳо» ба ҳозирин маълумот дод.

У. Хайриддинов қайд намуд, ки дар чаласаи якуми гурӯҳи корӣ, ки дар санаи 14 Октябри соли 2013 дар Вазорати рушди иқтисод баргузор гардид, яққоя бо иштирокчиёни чаласаи марбута ба хулоса омаданд, ки вазорату идораҳо ва ширкатҳои суғуртавино зарур аст, ки расман ба Вазорат оид ба проблемаҳои ҷойдошта ва пешниҳодҳои муфид ҷиҳати рушди бахши суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон пешниҳод намоянд.

Дар ин муддат аз ҷониби вазорату идораҳо ва ширкатҳои суғуртавӣ зиёда аз 24 мактубҳои расмӣ оид ба проблемаҳои бахши суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ва ҳалли онҳо ба Вазорат ворид гардид.

Баъд аз гузаронидани таҳлили зарурӣ дар асоси пешниҳодҳо якҷанд проблемаҳои назаррас дар бахши суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон муайян шуд, аз он ҷумла:

- Беэътимодӣ ва беҳабарии аҳоли нисбати ширкатҳои суғуртавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон – 19,1%;
- Рақобати носолим дар байни ширкатҳои суғуртавии давлатӣ ва хусусӣ – 16,1%;
- Вучуд надоштани актуарийи суғуртавӣ ва мутахассисони соҳибхтисос дар бозори суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон – 10,3%;
- Ҷавобгӯ набудани пойгоҳи қонунгузорӣ дар бахши суғурта ба меъёрҳои пешрафтаи таҷрибаи байналмилалӣ - 10,3%;
- Ноустувории пардохтпазирии ширкатҳои суғуртавӣ - 10,3%;
- Набудани рекламаи кофӣ - 10,3%;
- Набудани суғуртаи ҳатмии тиббӣ – 7,3%;
- Вучуд надоштани ассосиатсияи ширкатҳои суғуртавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон – 5,8%;
- Набудани барномаи омӯзишии соҳаи суғурта дар донишгоҳҳои ҷумҳурӣ - 4,4%;
- Суғурта нашудани сармоягузориҳои дохилӣ ва хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон - 2,9%;
- Вучуд надоштани ширкати азнавсуғуртақунонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон - 2,9%.

Баъдан, Муовини Вазири рушди иқтисод ва савдо У. Давлатзод якҷоя бо иштирокчиён оид ба ҳар як проблемаҳои зикргардида дар бахши суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси пешниҳодҳои муфид аз ҷониби ширкатҳои суғуртавӣ ва вазорату идораҳо чиҳати ҳалли проблемаҳои номбаршуда мубодилаи афкор намуда, нисбати ҳалли онҳо таклифу пешниҳодҳои зеринро манзур менамояд:

Оид ба беэътимодӣ ва беҳабарии аҳоли нисбати ширкатҳои суғуртавӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон:

- таъсис додани гурӯҳи корӣ оид ба мунтазам пеш бурдани корҳои таблиғоти, ташвиқоти ва рекламавӣ аз ҷониби ширкатҳои суғуртавӣ ва хадамоти давлатии назорати суғуртаи назди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон. Гурӯҳи корӣ барои баланд бардоштани эътиқоди муштарӣ ихтиёран суғурта қардан мусоидат хоҳад намуд;
- таъмини кафолати ҷуброни пардохтҳои суғуртавӣ ҳангоми ба амал омадани ҳодисаҳои суғуртавӣ;
- гузаронидани муаррифномаҳо барои муштарӣони эҳтимолӣ;
- таъсис додани раёсати хифзи ҳуқуқҳои истифодабарандагони хизматрасониҳои суғуртавӣ. Такмил додани усули мубориза бар зидди қаллобӣ дар бахши суғурта;

- таҳияи номгӯи хизматрасониҳои микро-суғуртақунонӣ барои шахсони камбизоат;
- соддақунонии тартиби подоши суғуртавӣ;
- фаҳмондадиҳӣ ва ташвиқот дар воситаи ахбори омма, телевизион бо барномаи махсус бо иштироки ширкатҳои суғуртавӣ доир ба бартарҳои суғурта;
- супориши Ҳукумати Ҷумҳури Тоҷикистон ба мақомотҳои дахлдор чихати зиёд намудани шумораи барномаҳои телевизионӣ оид ба мавзӯи “Суғурта”;
- ташкил намудани сомонаи махсус оид ба ширкатҳои суғуртавии Ҷумҳурии Тоҷикистон бо маълумотҳои зарурӣ дар он;
- аксари вақт уҳдадорҳои ширкатҳои суғуртавӣ оид ба пардохти маблағи суғурта ҳангоми рух додани ҳодисаҳои суғуртавӣ нисбати суғурташаванда ё шахси дигаре, ки шартномаи суғурта ба манфиати ӯ баста шудааст, амалӣ гардонидани намешаванд. Бинобар ин, чунин таҷрибаи нохуб аз тарафи аҳолии ҳамчун як ҳодисаи муқаррарӣ ба монанди навъи пардохти ҳатмӣ бе назардошти манфиати суғурташаванда қабул гардидааст, ки ин ба дарки нодурусти аҳамияти хизматрасонии суғурта мусоидат менамояд. Мушкилоти зикргардидаро ҳуди ширкатҳои суғуртавӣ ба бор меоранд. То он вақте ки аҳолии аҳамияти маҳсулоти суғуртаро барои ҳимояи манфиатҳои худ ҳангоми ба вуқӯъ омадани ҳодисаҳои суғуртавӣ эҳсос ва дарк накунад, талабот ба хизматрасониҳои суғуртавӣ зиёд намешавад.

Оид ба рақобати носолим дар байни ширкатҳои суғуртавии давлатӣ ва хусусӣ:

- бояд оид ба намудҳои ҳатмии суғурта Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғуртаи ҳатмӣ» қабул гардад ва дар асоси он ширкатҳои суғуртавии ғайридавлатӣ барои ба ин намуд фаъолият намудан иҷозат дода шавад;
- дар асоси қонун бояд ҳамаи ширкатҳои суғуртавӣ тавонанд бо намудҳои суғуртаи ҳатмӣ машғул шаванд;
- бояд ба қонунҳои амалқунанда тағйирот ворид намуда, рақобати баробарро байни ширкатҳои суғуртавӣ таъмин намуд (Ҳадамоти зиддиинҳисорӣ рақобатро таъмин намояд);
- қабули Қонуни ҚТ «Дар бораи суғуртаи ҳатмии масъулияти шаҳрвандии соҳибони воситаҳои нақлиёт» бо назардошти шартҳои суғурта аз рӯи талаботи Корти Сафед;
- риоя намудани шартҳои суғуртаи ҳатмӣ аз ҷониби ширкатҳои суғуртавӣ, ҳангоми иҷозатномагирӣ. Онҳо бояд дар ҳамаи вилоятҳо, шаҳрҳо ва ноҳияҳои ҷумҳурий филиалҳои худро дошта бошанд;
- тарифҳо ва пардохтҳои ҳатмии суғуртавӣ бояд аз ҷониби мутахассисони соҳа (актуарий) бо назардошти бозори маҳаллӣ, иқтисодиёт ва сатҳи иҷтимоии кишвар таҳия шаванд;
- ҷорӣ намудани суғуртаи ҳатмии сохтмон дар зинаи лоихақашӣ.

Оид ба вучуд надоштани актуарии суғуртавӣ ва мутахассисони соҳибхтисос дар бозори суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон:

- масъалаи тайёр намудани чунин мутахассисон, бояд аз ҷониби Ҳукумат дастгирӣ ёфта, омӯзиши он дар давлатҳои ИДМ маблағгузорӣ карда шавад;
- омӯзиши таҷрибаи бозори суғуртаи кишварҳои рушдёфта (Олмон, Русия ва ғ.);
- ҷалб намудани коршиносони байналмилалӣ барои тайёр намудани мутахассисони соҳибхтисос (актуарий).

Оид ба ҷавобгӯ набудани асноди қонунгузорӣ дар баҳши суғурта ба меъёрҳои пешрафтаи таҷрибаи байналмилалӣ:

- вобаста ба масъалаи марбута бояд лоиҳаи Қонуни ҚТ «Дар бораи ворид намудани тағйиру иловаҳо ба Қонуни ҚТ «Дар бораи фаъолияти суғуртавӣ» пешниҳод гардад;
- мақомоти назорати давлатии суғурта бояд ширкати алоҳида бошад ва танзими самараноки бозори суғуртаро таъмин намояд.
- таҳияи “Қоидаи умумии суғуртаи хатмии масъулияти шаҳрвандии соҳибони воситаҳои нақлиёт” ва намунаи умумии Полиси суғуртавии масъулияти шаҳрвандии соҳибони воситаҳои нақлиёт бо риояи талаботи суғурта аз рӯи Корти Сафед. Ҳолати мазкур ба суғурта аз рӯи Корти сабз низ тааллуқ дорад;
- ворид намудани тағйирот ба моддаҳои 111 ва 112 Кодекси андозии Ҷумҳурии Тоҷикистон, аниқтараш аз банди 9 моддаи 112 калимаҳои “ҳаққҳои суғуртаи ихтиёрӣ”-ро хориҷ намудан, яъне дохил намудани ҳаққҳои суғуртавӣ ба тарҳҳо аз харочот;
- ворид намудани тағйирот ба Қоидаҳои андозбандии соҳибкорони инфиродие, ки дар асоси Патент ё Шаҳодатнома фаъолият менамоянд. (қарори ХҚТ аз 31.08.2012, №495). Хориҷ намудани калимаҳои “фаолияти суғуртавӣ” аз зербанди в) банди 28 қоидаҳои мазкур. Мақсади асосии иҷозат додан ба агентони суғуртавӣ (шахсони воқеӣ) амалӣ намудани фаъолияти суғуртавӣ-миёнаравӣ дар асоси Шаҳодатномаи соҳибкори инфиродӣ;
- такмили тартиби азнавсуғуртакунии ширкатҳои суғуртакунанда ва тақсмоти хавф байни ширкатҳои суғуртавӣ;
- азбаски дар қонунгузорию амалкунандаи суғурта ягон намуди ҷавобгарӣ барои ширкатҳои суғуртавӣ ҳангоми иҷро нагардидани ўҳдадорӣ онҳо дар назди суғурташавандагон мувофиқи шартномаи суғурта муайян карда нашудааст, ширкатҳои суғуртавӣ таҷрибаи худро ба манфиати худ ва зарари суғурташавандагон истифода бурда масъулият эҳсос намекунанд. Бинобар муайян намудани ҷавобгарии ҳуқуқӣ барои иҷро нагардидани ўҳдадорӣ аз тарафи ширкатҳои суғуртавӣ оид ба пардохти маблағи суғурта ҳангоми ба вуқӯъ омадани ҳодисаҳои суғуртавӣ нисбати суғурташаванда ё шахси дигаре, ки шартномаи суғурта ба манфиати ӯ баста шудааст, дар Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон «Дар бораи суғурта» мувофиқи мақсад мебошад.

Оид ба ноустувории пардохтпазирии ширкатҳои суғуртави:

- бояд ба қарори Ҳукумати ҚТ «Дар бораи муқаррар намудани сармояи оинномавии ширкатҳои суғуртави» тағйирот ворид намуда, сармояи оинномавии ширкатҳои суғуртави зиёд намуд;
- зиёд намудани ҳадди ақали сармояи оинномавӣ барои ширкатҳои суғуртави ва ҷалби сармояи хориҷӣ ва дохилӣ барои зиёд намудани захираҳои суғуртави (ҳадди ақали сармояи оинномавӣ 50000 доллари ШМА муайян карда шавад.);
- барои пардохтпазир будан фонди оинномавии ширкатҳои суғуртави бояд чунин бошанд:
 - ширкатҳои хусусӣ на камтар аз 50000 нишондиҳанда барои ҳисобҳо;
 - ширкатҳои давлатӣ на камтар 200000 нишондиҳанда барои ҳисобҳо.

Оид ба набудани суғуртаи ҳатмии тиббӣ:

- шаҳрвандоне, ки ҳамаи пардохтҳои ҳифзи иҷтимоиро пардохт мекунанд, бояд соҳиби суғуртаи тиббӣ шаванд;
- амалӣ намудани Қонуни Ҷумҳурии Тоҷикистон “Оид ба суғуртаи ҳатмии тиббӣ”;
- зиёд намудани номгуӣ хизматрасониҳои суғуртаи тиббӣ ба шаҳрвандон;
- таъмин намудани муҳочирони меҳнатӣ бо суғуртаи ҳатмии тиббӣ.

Оид ба вучуд надоштани асосиатсияи ширкатҳои суғуртави дар Ҷумҳурии Тоҷикистон:

- таъсис додани асосиатсияи ширкатҳои суғуртави бо назардошти таҷрибаи беҳтарини байналхалқӣ.

Оид ба набудани барномаи омӯзишии соҳаи суғурта дар донишгоҳҳои Ҷумҳурии Тоҷикистон:

- ташкил намудани дарсҳои лозима дар мактабу донишгоҳҳо оид ба фаъолияти суғуртави;
- мутахассиси Донишкадаи техникӣ бояд бидонад, ки соҳтмони биноҳо ё дигар объектҳои истеҳсоли ҳатман аз ҳодисаҳои сӯхтор ва ҳодисаҳои ғайриҷашмдошти табиат бояд суғурта шуда бошанд;
- мутахассиси эҳтимолии Донишкадаи тарбияи ҷисмонӣ бояд бидонад, ки пеш аз иштирок намудан дар мусобиқаҳои варзишӣ, полиси суғуртави барои ҳимоя намудани варзишгар дар ҳолати тасодуфан дучор гаштан ба ҳодисаҳои ғайриҷашмдошт дошта бошад;
- тайёр намудани мутахассисони соҳибхитосос дар донишгоҳҳо ва макотиби олии кишвар.

Оид ба суғуртаи нашудани сармоягузориҳои дохилӣ ва хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон:

- лоиҳаҳои, ки сармоягузориҳои хориҷӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон маблағгузорӣ менамоянд, бояд дар қаламрави ҷумҳурӣ ва аз ҷониби ширкатҳои суғуртави ватанӣ бо суғурта фаро гирифта шаванд;

Оид ба вучуд надоштани ширкати азнавсуғуртакунонӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон:

- бо мақсади нигоҳ доштани маблағҳои азнавсуғурташаванда дар қаламрави ҷумҳурӣ, бояд ширкати давлатии азнавсуғуртакунии таъсис дода шавад;
- аини замон, набудани ширкатҳои азнавсуғуртакунии дар Ҷумҳурии Тоҷикистон моро маҷбур месозад, ки барои азнавсуғуртакунии ба ширкатҳои хориҷӣ муроҷиат кунем, ки ин хароҷоти зиёдро талаб мекунад ва ҳам кафолати пурра надорад.

Дар интиҳои ҷаласа бо назардошти фикру андеша ва пешниҳодоти иштирокчиёни ҷаласаи гурӯҳи қарорӣ қарори зайл қабул карда шуд:

Вобаста ба муайян намудани нақшаи ҷорабиниҳои зарурӣ барои беҳтар намудани бахши суғуртаи Ҷумҳурии Тоҷикистон ҷаласаи гурӯҳи қарорӣ навбатӣ дар Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон гузаронида шавад.

ПРОТОКОЛИ №3

Чаласаи гурӯҳи кории навбатӣ оид ба таҳлил ва рафти иҷрои банди 4: Протоколи чаласаи XI-уми Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар бахши суғурта аз 30 апрели соли 2013.

аз «17» январӣ соли 2014

ш. Душанбе

Иштирок доштанд:

Муовини Вазири рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон - Давлатзод У., Сардори Сарраёсати таҳлили макроиқтисодӣ, дурнамо ва ислоҳоти иқтисодии Вазорати рушди иқтисод ва савдои Ҷумҳурии Тоҷикистон - Қаҳоров Ф., Мушовири иқтисодии Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ - Мадҷонова М., Муовини Раиси Хадамоти давлатии назорати суғуртаи назди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон – Наимова С., Коршиноси калон оид ба хизматрасониҳои молиявии Агентии Олмон оид ба ҳамкориҳои байналмилалӣ Содиков Ф., намоёндагони вазорату идораҳо, ширкатҳои суғуртавӣ ва кормандони масъули Вазорат.

Рӯзномаи чаласаи гурӯҳи корӣ:

Таҳия намудани Гузориш оид ба фаъолияти суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дар асоси таклифу пешниҳодҳои аъзоёни гурӯҳи корӣ

Дар ибтидои чаласа Муовини Вазири рушди иқтисод ва савдо, Умед Давлатзод аҳли толорро бо мақсади иштироки фаъол дар чорабинӣ вобаста ба баррасии банди 4 Протоколи чаласаи XI-уми Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ ва соҳибкорӣ дар бахши суғурта аз 30 апрели соли 2013 даъват намуд.

Сипас, Муовини Вазири рушди иқтисод ва савдо, Умед Давлатзод аз ширкатҳои суғуртавӣ хоҳиш намуданд, ки дар тарҷумаи «Ҳуҷҷати барномавии Бонки ҷаҳонӣ оид ба мушкilotҳои асосии бахши суғурта дар Тоҷикистон» бо забони давлатӣ мусоидат намоянд.

Бояд қайд намуд, ки Наимова Сулҳия - Муовини Раиси Хадамоти давлатии назорати суғуртаи назди Вазорати молияи Ҷумҳурии Тоҷикистон дархости Муовини Вазири рушди иқтисод ва савдо дастгирӣ намуда, тарҷумаи ҳуҷҷати зикргардида бо души Хадамоти хеш гирифт.

Инчунин, вобаста ба таҳия намудани лоиҳаи Гузориш оид ба фаъолияти суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистон, дар асоси таклифу пешниҳодҳои аъзоёни Гурӯҳи корӣ, гурӯҳи кории хурди техникӣ, аз ҳисоби кормандони вазорату идораҳо ва ширкатҳои суғуртавӣ таъсис дода шуд.

Дар интиҳои чаласа бо назардошти фикру андеша ва пешниҳодоти иштирокчиёни чаласаи гурӯҳи корӣ қарори зайл қабул карда шуд:

- Хуҷчати барномавии Бонки Ҷаҳонӣ оид ба мушкилотҳои асосии баҳши суғурта дар Тоҷикистон бо забони давлатӣ тарҷума карда шуда, ба аъзоёни Гурӯҳи корӣ, гурӯҳи кории хурди техникӣ пешниҳод карда шавад;
- Гурӯҳи кории хурди техникӣ лоиҳаи Гузориш оид ба фаъолияти суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистонро таҳия намуда ба Гурӯҳи кории байниидоравӣ пешниҳод намояд.
- Гурӯҳи кории байниидоравӣ Гузориш оид ба фаъолияти суғурта дар Ҷумҳурии Тоҷикистонро ҷамъбаст намуда, ба баррасии Котиботи Шӯрои машваратии назди Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон оид ба беҳтар намудани фазои сармоягузорӣ дар мӯҳлатҳои муқарраргардида пешниҳод намояд.